

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Pınar İlkey ÇETİN

EVLAT EDİNER AİLELERİN EVLAT EDİNME SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2022

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Pınar İlkay ÇETİN

EVLAT EDİNER AİLELERİN EVLAT EDİNER SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ

Danışman

Doç. Dr. Ayten KAYA KILIÇ

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2022

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Pınar İlkay ÇETİN'in bu çalışması, jürimiz tarafından Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Hasan Hüseyin TEKİN (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Ayten KAYA KILIÇ (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Sinem Burcu UĞUR (İmza)

Tez Başlığı:	EVLAT EDİNEN AİLELERİN EVLAT EDİNME SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ
--------------	--

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi :16/06/2022

Mezuniyet Tarihi : 30/06/2022

(İmza)
Prof. Dr. Ebru İÇİGEN
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “EVLAT EDİNEN AİLELERİN EVLAT EDİNME SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

Adı SOYADI

Pınar İlkay ÇETİN

İmza

XXXXXX

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Pınar İlkay ÇETİN
Öğrenci Numarası	202052107006
Enstitü Ana Bilim Dalı	Sosyal Hizmet
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Üyesi Ayten KAYA KILIÇ
Tez Başlığı	EVLAT EDİNEN AİLELERİN EVLAT EDİNME SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ
Turnitin Ödev Numarası	1861738792

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 90sayfalık kısmına ilişkin olarak, 26/05/2022 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç %8

alıntılar dahil % 13 'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

23/06/2022

(imzası)

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı
Doç. Dr. Ayten KAYA KILIÇ

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	iv
ÖZET.....	vi
SUMMARY.....	viii
TEŞEKKÜRLER.....	x
ÖNSÖZ.....	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Evlat Edinme	4
1.2. Evlat Edinmenin Tarihsel Gelişimi	4
1.3. Evlat Edinmede Hukuksal Süreç ve Şartlar	7
1.4. Evlat Edinmede Psiko-Sosyal Süreç	10
1.5. Evlat Edinme Türleri	11
1.6. Evlat Edinme Süreci	13
1.7. Evlat Edinen Ailelerin Özellikleri ve Evlat Edinme Nedenleri	16
1.7.1. Evlat Edinen Ailelerde Ortaya Çıkan Sorunlar	17
1.8. Evlat Edinme ve Sosyal Hizmet.....	18
1.8.1. Sistem Kuramı	19
1.8.2. Ekolojik Yaklaşım	21
1.8.3. Bağlanma Kuramı.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

2.1. Araştırmanın Konusu.....	25
2.2. Araştırmanın Amacı ve Problemleri.....	26
2.3. Araştırmanın Deseni	27
2.4. Araştırmanın Örneklem Seçimi.....	27
2.5. Verilerin Toplanması ve Veri Analizi	28
2.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları.....	28
2.7. Araştırmanın Sayıltıları.....	29
2.8. Araştırmanın Genel Hipotezleri	29
2.8.1. Alt Hipotezleri	29
2.9. Araştırmanın Önemi	29
2.10. Araştırmada Kullanılacak Tanımlar	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

3.1. Katılımcılara ilişkin Sosyo-Demografik Bilgiler ve Evlat Edinilen Çocuğa İlişkin Bulgular	31
3.2. Evlat Edinen Bireylerin Evlat Edinme Öncesi Yaşamlarına İlişkin Bulgular	33
3.3. Evlat Edinen Bireylerin Evlat Edinme Süreçlerine İlişkin Bulgular	37
3.4. Evlat Edinen Bireylerin Evlat Edinme Sonrası Yaşamlarına İlişkin Bulgular	39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1. Evlat Edinen Bireylerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Evlat Edinilen Çocuğa İlişkin Bilgileri İçeren Bulguların Değerlendirilmesi	44
4.2. Evlat Edinen Bireylerin Evlat Edinme Öncesi Yaşamlarına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi.....	46
4.3. Evlat Edinen Bireylerin Evlat Edinme Süreçlerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi.....	49
4.4. Evlat Edinen Bireylerin Evlat Edinme Sonrası Yaşamlarına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi.....	51
SONUÇ.....	54
KAYNAKÇA.....	60
EKLER.....	67
EK-1: Görüşme Formu.....	67
EK-2: Etik Kurul Kararı.....	73
ÖZGEÇMİŞ	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.8.1.1: Evlat Edinme ve Sistem Kuramı	20
Şekil 1.8.2.1: Evlat Edinme ve Ekolojik Yaklaşım	22

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1.1: Yıllan yıla evlat edinilen çocuk sayısı.....	2
Tablo 3.1.1: Katılımcıların Sosyo Demografik Özellikleri.....	31
Tablo 3.1.2: Katılımcıların Meslekleri.....	32
Tablo 3.1.3: Katılımcıların Evlilik Süreleri.....	32
Tablo 3.1.4: Evlat Edinilen Çocuğunun Özellikleri	33
Tablo 3.2.1: Katılımcıların Evlat Edinmeye Karar Verme Süresi.....	33
Tablo 3.2.2: Katılımcıların Evlat Edinmeye Karar Verme Nedenleri	33
Tablo 3.2.3: Bireylerin Evlat Edinmeye Karar Verme Süreleri ile Evlat Edinme Nedenleri Arasındaki İlişki.....	34
Tablo 3.2.4: Biyolojik Olarak Çocuk Sahibi Olamama Durumunun Evlilikte Soruna Neden Olması ve Yaşanılan Sorunlar	35
Tablo 3.2.5: Evlat Edinme Sürecinin Kişilerin Ruh Sağlığına Etkisi.....	35
Tablo 3.2.6: Evlat Edinme Sürecinin Ruh Sağlığına Etkilerine İlişkin Tıbbi Tedaviye Başvurma Durumu ve Tedavi Türleri	36
Tablo 3.2.7: Ruh Sağlığı Sorununa İlişkin Tedaviye Başvurma ile Eğitim Durumu İlişkisi...	36
Tablo 3.2.8: Evlat Edinme Sürecinde Çocuğun Cinsiyetine ve Yaşına İlişkin Kriter Geliştirme Durumu ve Nedenleri.....	37
Tablo 3.3.1: Katılımcıların Evlat Edinme Sürecine İlişkin İhtiyaçları	37
Tablo 3.3.2: Evlat Edinmeye Karar Verme Sürecinin Güçlük Durumu ve Süreci Etkileyen Etkenler	38
Tablo 3.3.3: Evlat Edinme Sürecinde Karşılaşılan Güçlüklerle Başa Çıkma Yöntemleri.....	38
Tablo 3.3.4: Evlat Edinme Sürecindeki Kolaylaştırıcı Unsurlar	38
Tablo 3.4.1: Evlat Edinilen Çocukla İlk Temasta Yaşanan Duygular	39
Tablo 3.4.2: Evlat Edinilen Çocuğun Eve Gelmesiyle Kaygı Yaşama Durumu ve Sonrasında Yaşanan Kaygılar	39
Tablo 3.4.3: Evlat Edinme Sonrası Çocuğu Benimsenme Süresi.....	40
Tablo 3.4.4: Evlat Edinildiğinin Çocuğa Açıklanmasına Yönelik Görüş ve Bu Görüşün Eşler Arasındaki Benzerlik Durumu	40
Tablo 3.4.5: Eğitim Durumu ile Evlat Edinme Durumunun Açıklanma İlişkisi	41
Tablo 3.4.6: Evlat Edinme Sonrası Sürecin Aile Yaşantısına Yansıması.....	41
Tablo 3.4.7: Evlat Edinme Öncesi ve Sonrası Yaşanan Sorunların Farklılıkları	42
Tablo 3.4.8: Evlat Edinme Sonrası Profesyonel Destek Alma Durumu	42

Tablo 3.4.9: Eğitim Durumu ve Evlat Edinme Sonrası Profesyonel Destek Alma İlişkisi 43

Tablo 3.4.10: Evlat Edinmeyi Düşünenlere Öneriler..... 43

ÖZET

Evlat edinme geleneksel yolların dışında kalan ömür boyu devam edecek bir aile kurma yöntemidir. Günümüzde toplumsal kabulün artmasıyla birlikte evlat edinme de yaygınlaşmaktadır. Biyolojik olarak çocuk sahibi olamayan veya olmayı tercih etmeyen fakat çocuk sahibi olmak isteyen bireylerin öncelikli olarak korunma ihtiyacı olan çocuğun üstün faydası gözetilerek biyolojik yöntemlerin dışında çocuk sahibi olmak isteyen bireylerle buluşturulması ile evlat edinme sistemi oluşmuştur. Bu sistem karşılıklı fayda sağlamakta olup hem çocuk hem de ebeveyn olmak isteyen birey için önemli bir hizmettir. Bu doğrultuda araştırma, evlat edinen bireylerin süreçlerine ilişkin bilgi sahibi olma, süreç içerisinde ve sonrasında oluşan sorunları tespit edebilme, bu sorunların çözümü için neler yapıldığını belirlemek ve sorunları azaltmak, çözüm önerileri geliştirmek amacıyla yapılmıştır.

Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışma 4 ana başlıktan oluşan 38 soruluk bir görüşme formu çerçevesinde yapılmıştır. Araştırma soruları yapılan literatür taraması sonucu belirlenmiştir. Araştırmanın örnekleme kartopu örnekleme olarak belirlenmiş olup kesitsel bir çalışma olarak 01 Ekim 2021 – 01 Nisan 2022 tarihleri arasında ulaşılan 140 birey ile görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde ilk olarak evlat edinen bireyleri evlat edinmeye yönlendiren sebeplerin neler olduğuna, evlat edinme süreci içerisinde yaşadıkları sorunlara ve ne tür ihtiyaçları olduğuna, tüm bu süreçte yaşadıkları ruhsal sorunların neler olduğuna ve tıbbi destek ihtiyaçları olma durumuna, evlat edinme süreci içerisindeki kolaylaştırıcı ve zorlaştırıcı unsurların neler olduğuna ve evlat edinmiş bir birey olarak evlat edinmek isteyen bireylere verilecek önerilerin neler olduğuna odaklanılacaktır.

Çalışmada elde edilen bulgulara; eğitim durumu ile evlat edinme sürecinde ruh sağlığı sorunlarına ilişkin tedavi görme durumu, evlat edinmenin çocuğa açıklanması ve evlat edinme sonrasında profesyonel bir destek alma arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bunlara ek olarak bireylerin evlat edinmeye karar verme süreleri ve evlat edinme nedenleri arasında da anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çalışma sonucunda araştırmacılara alandaki bilgi eksiliğinin giderilmesi adına daha fazla araştırma yapılması ve alanın derinlemesine incelenmesi, politika yapıcılara toplumsal kalıp yargıların değişmesi ve bireylerin rahatlıkla evlat edindiklerini söyleyebilmeleri adına kamu spotlarının hazırlanması, hizmet sunuculara evlat edinme süreci sadece aile ve sosyal

hizmet uzmanı etrafında değil bireylerin ihtiyaçlarına yönelik başka meslek elemanları ile de yürütüldüğünden hizmet sunanların multi disiplinler bir alışma yapması nerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Evlat edinme, evlat edinen aileler, evlat edinme süreci

SUMMARY

EXAMINATION OF ADOPTION PROCESSES OF ADOPTIVE FAMILIES

Adoption is a lifelong family building method that goes beyond traditional ways. Nowadays, with the increase in social acceptance, adoption is also becoming widespread. Biologically unable to have children, or would prefer not to be, but individuals who want to have children children in need of protection as a priority superior to the benefits by meeting with individuals who want to have children outside of biological methods by considering the adoption system is composed of. This system is mutually beneficial and is an important service for both the child and the individual who wants to become a parent. Research in this direction, the adoptive individuals have knowledge about the process to detect problems that occur during and after the process to be able to determine what was being done to solve these problems and to develop solutions in order to reduce the problems have been made

This study, in which a quantitative research method was used, was conducted within the framework of a 38-question interview form consisting of 4 main topics. The research questions were determined as a result of the literature review. April October 01, 2021 – April 01, 2022, 140 individuals were interviewed as a cross-sectional study. Dec. The sample of the study was determined as a snowball sampling. First of interviews, the adoptive what's the reason that directs individuals to adopt, what are the problems and needs in the process of adoption in this process they experienced what their problems are all in need of spiritual support and medical status of being adopted and what are the elements in the adoption process facilitator and difficult as an individual of advice to be given to individuals who want to adopt it will focus on what's going on.

The study findings with the state of education in status of treatment for mental health problems in the adoption process, adoption and adoption disclosure to the child after it was determined that there is a significant relationship between receiving professional support. In addition, individuals making the decision to adopt, there is a significant relationship between time and the reasons for their adoption.

The study as a result of the absence of information to researchers in the field and the field research done on behalf of the elimination of more in-depth examination of social change on behalf of individuals and policymakers to say that the stereotypes that they are easily adopted for preparation of the public spotlight, adoption service providers to process

around the needs of individuals and the social worker not only family members of any other profession for the service providers that are executed by a multi-disciplinary study, it is recommended to do.

Keywords: Adoption, adoptive families, adoption process

TEŞEKKÜRLER

“Evlat edinmede bir doğum şeklidir ve yüksek sesle konuşulmalıdır.”

Duygu ÇAĞLAR GİZLİ.

Yazmanın, bir kaynak oluşturma bu denli zor olabileceğinin yüksek lisansa başlarken hiç farkında değilmışım. Sayfalarca yazmak sonra tüm yazdıklarını silmek ve baştan yazmaya başlamak şeklinde süregelen bir süreç geçirdim. Bu süreçte bana destek olan, yol gösteren, deneyimlerini benimle paylaşan herkese ayrı ayrı teşekkür etmek isterim. Öncelikle bu süreci birlikte yaşadığımız, beni tedirgin olduğum her konuda yüreklendiren ve destekleyen, fikirlerimi dinleyip yol gösterici olan önüme ışık tutan sevgili tez danışmanım Doç. Dr. Ayten KAYA KILIÇ’a sonsuz teşekkür ederim. Çalıştığım grubunun hassasiyetinin farkında olan ve çalışmaya başladığım ilk günden beri evlat edinen bir anne olarak beni destekleyen sevgili kuzenim Sultan GÜLER DEMİR’e, süreç içerisinde daha fazla evlat edinen bireye ulaşmaya çalışırken tanıştığım ve evlat edinen bir başka anne olan Duygu ÇAĞLAR GİZLİ’ye desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Evlat edinme hizmeti ülkemizde paylaşılmaktan kaçınılan bir durum olmasına rağmen araştırmaya katılmayı kabul eden, içtenlikle sorularıma cevap veren ve araştırmanın var olmasını sağlayan tüm evlat edinen bireylere bütün kalbimle teşekkür ederim. Ayrıca tüm çalışmam boyunca beni sonsuz destekleyen sevgili babam Özgür ÇETİN’e ve biricik annem Zeynep YALÇIN’a teşekkür ederim.

Pınar İlkay ÇETİN

ÖNSÖZ

Evlat edinme günümüzde artık yüksek sesle konuşulabilen bir kavram olup, çocuk sahibi olmak isteyen bireylerin evlat sevgisi tatmasını sağlarken korunma ihtiyacı bulunan çocukların da aile ortamında büyümelerine olanak tanımaktadır. Evlat edinme sürecinde öncelikli olarak çocuğun üstün yararı gözetilerek hareket edilmelidir. Bu yüksek yarar içerisinde çocuğun psiko-sosyal gelişim süreci ve birey olma algısının gelişimi ön sırada yer almaktadır. Aile ortamında bu gelişimin tamamlanması birçok yönden avantaja sahip olması yanında evlat edinen kişi veya kişilerin de kendi aile bağlamını yaratmasını sağlamaktadır. Evlat edinme her birey için hukuksal boyutta aynı ilerlese de farklı deneyimler edinilen bir süreçtir. Bu çalışmada ailelerin evlat edinmeye karar aşamaları, evlat edinme süreçleri ve evlat edinme sonrasındaki deneyimleri incelenmektedir.

Çalışma sonuç kısmı dahil olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi ele alınmıştır. Bu bölümde evlat edinme kavramı, evlat edinmenin tarihsel gelişimi, evlat edinmede hukuksal süreçler ve şartlar, evlat edinmede psiko-sosyal süreç, evlat edinmenin türleri, evlat edinen ailelerin özellikleri ve evlat edinme nedenlerine yer verilmiştir. Bölümün son kısmında ise evlat edinme ve sosyal hizmet arasındaki bağlantıya değinilmiştir.

İkinci bölümde araştırmada benimsenen metodolojik yaklaşımın ve çalışma sürecinin genel çerçevesi ele alınmıştır. Araştırmanın konusu, amacı ve problemi detaylı olarak açıklanmıştır. Belirlenen amaca ulaşmaya yönelik evren ve örneklem seçimi aktarılmış olup toplanan verilerin analiz aşamaları paylaşılmıştır. Son olarak araştırmanın kapsamına ve önemine değinilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırmada belirlenen örneklemin tanımlayıcı niteliklerine yer verilmiştir. Evlat edinen bireylerin özellikleri ve evlat edinme süreçleri belirli başlıklar altında incelenmiştir. Bu bölümde veriler yorumlanarak anlamlandırılmıştır. Sonuç bölümünde ise araştırmanın amacı ve problemi doğrultusunda ulaşılan bulgular bir araya getirilmiş ve çalışmanın genel değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir.

Pınar İlkay ÇETİN

Antalya, 2022

GİRİŞ

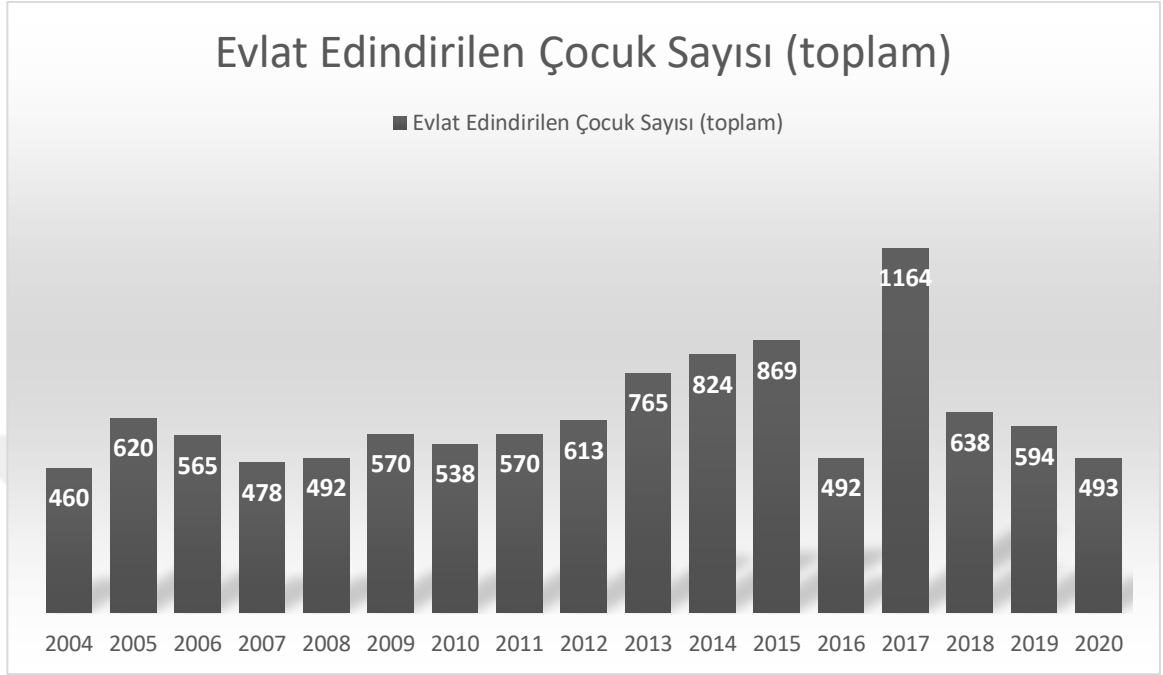
Evlat edinme geleneksel yolların dışında kalan ömür boyu devam edecek bir aile kurma yöntemidir (O'Brien & Zamostny, 2003, s. 679). Daha geniş ifadeyle evlat edinme, ev içerisinde sağlıklı bir yaşam süremeyen, her türlü istismar mağduru olan, ailesini kaybetmiş ya da biyolojik aileleri tarafından terk edilen çocukların devlet tarafından koruma altına alınarak yasal süreçlerle evlat edinmeyi talep eden ailelerce yetiştirilmelerinin sağlanmasıdır (Kayma, 2021, s. 1). Bu açıklamalara bakıldığında, evlat edinme bir taraftan sağlıklı bir aile yapısının varlığı ile ortaya çıkan bir durumken diğer taraftan çocuk sahibi olamayan bireylerin ebeveyn olmalarını sağlayan, çocukların sağlıklı bir şekilde büyümelerine ve gelişmelerine olanak hazırlayan bir fırsattır.

Türk toplumunda aile kavramının anne, baba ve çocuk üzerine kurulu olduğu söylenebilir. Bireyler birçok nedenden dolayı çocuk sahibi olmayı istemekte ve bu durumu önemsemektedirler (Yılmaz, 2013, s. 5). Çocuğun aile için üç değeri vardır. Bunlardan ilki ruhsal değer, çocuğun aileye kattığı sevgi ve aileyi tamamlama duygusudur. İkinci değer olan ekonomik değer çocuğun aile içindeki ebeveynleri yaşlandığında bakım verecek kişi olmasıdır. Son olarak sosyal değer, çocuğun ailenin toplum içinde çocuk sahibi olma sonucu kazandığı toplum içerisinde sosyal kabul görme değeridir (Kağıtçıbaşı & Ataca, 2017, s. 79). Son yıllarda sosyoekonomik değişimlerle birlikte ekonomik bağımlılığın azaldığını ve duygusal bağımlılığın arttığını bu nedenle de çocuğun ekonomik değerinin düştüğünü ve ruhsal açıdan değerinin arttığını söylenebilir (Kağıtçıbaşı & Ataca, 2017, s. 81). Değişen yapılarla birlikte ruhsal değeri artan çocuk aileye sevgi ve tamamlanma duygusu katmaktadır. İlerisoy (2012, s. 119) tarafından yapılan bir araştırmada, infertil tedavisi gören kadınların çocuk sahibi olamamayı çok büyük bir eksiklik olarak görmesi ve çocuksuz bir kadının tamamlanmamış olma hissine bağlı olarak evlat edinmek istedikleri sonucuna varılmıştır. Bozkurt (2001, s. 16) tarafından yapılan bir başka araştırmada; infertil tedavisi gören kadınların tedavi süresi ve evlilik süresi uzadıkça depresyon tanılarında artış olduğu görülmüştür ve bu şekilde evliliğini iyi yönlendirememesi düşüncesiyle birlikte evlat edinmeye yönelik düşüncelerin attığı tespit edilmiştir.

Türkiye’de evlat edinme süreci Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü aracılığıyla yürütülmektedir. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre; 2017 yılında toplam evlat edindirilen çocuk sayısı 16.171’dir.

Bu rakam 2018’de 16.809, 2019 yılında 17.403 ve 2020 yılında 17.896’ya ulaşmıştır (ÇHGM, 2020). Aşağıdaki tabloda yıldan yıla evlat edinilen çocukların sayıları görülmektedir.

Tablo 1.1.1: Yıldan yıla evlat edinilen çocuk sayısı

Kaynak: <https://www.aile.gov.tr/chgm/istatistikler/>

Tablo 1.1.1’de görüldüğü üzere; Yıllara göre evlat edinilen çocuk sayısı 2004 yılında 460, 2005 yılında 620, 2006 yılında 565, 2007 yılında 478, 2008 yılında 492, 2009 yılında 570, 2010 yılında 538, 2011 yılında 570, 2012 yılında 613, 2013 yılında 765, 2014 yılında 824, 2015 yılında 869, 2016 yılında 492, 2017 yılında 1164, 2018 yılında 638, 2019 yılında 594 ve 2020 yılında 493’tür.

Yukarıdaki tabloya göre; evlat edinilen çocuk sayılarında 2005 – 2011 yılları arasında büyük oranda bir değişim olmadığı, 2012 – 2015 yılları arasında bir artış gözlemlenirken 2016 yılında ani bir düşüş ve sonrasında 2017 yılında en yüksek sayıya ulaşıldığı fakat sonrasında 2018 – 2020 yılları arasında yine bir düşüş yaşandığı görülmektedir.

Geçmişe yönelik bir değerlendirilme yapıldığında evlat edinme hizmetinin önemi ve faydası aile temelli olup çocuğun aileye katacağı fayda önemli kılınırken günümüzde öncelikli olarak çocuğun yüksek yararı gözetilerek sunulan bir hizmettir (Duran, 2021, s. 28). Biyolojik ebeveynleri ile aile ortamını yaşama imkânı olmayan bireylerin anne, baba ve çocukta oluşan çekirdek aile ortamını yaşayabilmeleri için ayrıca çocuk sahibi olmak isteyip fakat biyolojik sebeplerden dolayı çocuk sahibi olamayan bireylerin evlat sevgisini yaşamaları açısından önemli bir hizmet olduğu söylenebilir (Küsmez, 2020, s. 213). Evlat edindirme hizmeti

geçmişte aile soyunun devamı, ailenin varlığına mirasçı biri bulmak olarak görülmüş olsa da günümüzde çocuğun üstün yararı göz önünde bulundurularak çocuğun biyolojik aile ortamında bulamadığı güvenli ve sağlıklı aile ortamını bulması yönünde sunulan bir hizmet olup korunma ihtiyacı olan çocuklar için önemli bir hizmettir (Yazıcı, 2012, s. 505). Ayrıca çocukların bilişsel gelişimi içinde küçük yaşlarda evlat edindirilmiş olmaları çocuk için faydalı olacaktır. Çünkü çocuğun bebeklik ve ilk çocukluk döneminde güven duyma ve kendine güvenme, bilinç gelişimi, empati kurma ve problem çözme gibi becerileri geliştiği bir dönemdir. Bu dönemde çocuğun güvensiz bir aile ortamı veya kalabalık bir kurumun içinde bakımının sağlanmasından ise evlat edinmeyi isteyen ve koşulları uygun bir ailenin yanında olması daha sağlıklı ve faydalı olacaktır (Erdal, 2014, s. 180).

Evlat edinme hizmeti hem çocuk hem aile açısından önemli bir hizmet olsa da evlat edinme sürecinde evlat edinen ailelerin birtakım sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Bu sorunlardan ilki toplumun genetik olmayan aile bağlarını anormal olarak tanımlayarak aileye bir toplumsal baskı uygulamasıdır (Wegar, 2000, s. 363). Yine toplum evlat edinen aileleri gerçek ebeveyn olarak değerlendirmemekte ve ailede sevginin gerekli olduğunu ancak bu sevgi bağının sadece biyolojik bağlarla kurulabileceğini söyleyerek ailelere olumsuz eleştirilerde bulunmaktadır (Wegar, 2000, s. 364). Yaşanan diğer sorunlardan bazıları; süreç içerisinde eşlerden birinin evlat edinme konusunda kararsız olması, çiftlerin yasal süreç hakkında bilgi eksikliği yaşamaları, evlat edinmenin anlamının doğru bilinmemesidir. (Ezugwu, Obi, & Onah, 2002, s. 213). Evlat edinen aileler toplumun kendilerini anlamadığını ifade etmektedir. Bu doğrultuda Wegar (2000) tarafından yapılan bir araştırmada bireylerin %32'sinin evlat edinmenin yararlı bir hizmet olmadığını düşündüğü ortaya çıkmıştır.

Evlat edinme, çiftlerin konu hakkında bilgilenmede güçlükler yaşayabileceği ve profesyonel desteğe ihtiyaç duyabileceği bir alandır. Evlat edinme hizmetinin bireylere sunumunu yapan profesyonel meslek elemanları arasında yer alan sosyal hizmet uzmanları süreç boyunca evlat edinen bireylere yönelik problem çözme, bilgi eksikliğini giderme, psiko-sosyal destek sağlama, kaynaklara erişim sağlama vb. hizmetlerde aktif rol almaktadırlar.

Evlat edinme ile ilgili yapılan ulusal literatür incelemesinde çalışmaların sınırlı düzeyde olduğu görülmüştür (Bozkurt, 2001; İlerisoy, 2012; Kaya Kılıç & Tekin, 2019; Kayma, 2021; Puryaz, 2019; Yılmaz, 2013; Yılmaztürk, 1991). Dolayısıyla araştırmanın literatüre katkı sağlaması, evlat edinen bireylerin evlat edinme sürecinin görünür kılınması ve evlat edinme biriminde çalışan meslek elemanlarının bilgilenebilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Evlat Edinme

Evlat edinme; içinde bulunduğu koşulların evlat edinilmeye uygun olduğu çocukların yine koşulları evlat edinmeye uygun kişiler tarafından yasal süreçler sonrası hukuki bir bağ kurularak ebeveyn-çocuk bağlamında aile ilişkisi kurulması olarak tanımlanmaktadır (KOREV, 2021). Karataş (2020, s. 1394) ise çeşitli sebeplerle biyolojik ailesinden ayrılmak durumunda kalan çocuğa yeni bir aile imkânı sağlayan aynı zamanda fiziksel ve psiko-sosyal güvenliğini sağlamaya yönelik önemli bir sosyal hizmet modeli olarak tanımlamaktadır.

Evlat edinme hizmeti yasal süreç öncesinde besleme kavramı ile hayatımızda var olmuş olup çocukların karın tokluğuna çalıştırıldığı bir sistemdir. Bu sistemde çocuğun yararı göz ardı edilerek evlat edinen bireyin çıkarları ön plandadır. Bu kavram evlat edinme hizmeti içerisinde anılsa da kölecilik sisteminin hayırseverlikle birleştirilmiş olumsuz bir biçimdir (Puryaz, 2019, s. 34). Evlat edinme dönemler içerisinde farklı kavramlarla gerçekleştirilmiş olup aynı zamanda sürecin ilerlemesiyle sistemleşen ve iyileşen bir yapıya sahip olmuştur. Evlat edinme dışarıdan bakıldığında ailenin çocuk edinmesi olarak görünse de bu şekilde kabul edilmemeli ve bu sistemdeki en önemli amacın çocuğun üstün yararı olduğu unutulmamalıdır. Evlat edinme hizmetinin amacı çocuğun sağlıklı olarak büyümesini sağlayabilecek bir yaşam alanı oluşturmak ve sağlıklı bir şekilde psiko-sosyal gelişimi için destek olacak ebeveynler edinmesini sağlamaktır (Kayma, 2021, s. 1).

Kişilerarası anlaşmaya dayalı olmayan evlat edinme sürecini önceleri Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü takibini yaparken sonrasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmeye başlanmıştır. Günümüzde de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı olarak Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir (Yıldız, Kaya, & Doğan, 2015, s. 112).

1.2. Evlat Edinmenin Tarihsel Gelişimi

Evlat edinmenin başlangıcı çocuğun mahkeme kararı ile bakım tedbiri kararı (ÇKK, Md.5) verilmesi sonrası sosyal hizmet kuruluşlarına yerleştirilmesi ile başlamaktadır. Bu nedenle öncelikle Türkiye'de çocuklara yönelik kurum hizmetlerinin tarihsel gelişiminden başlamak gerekmektedir.

Osmanlı Döneminde korunma ihtiyacı olan çocuklar ilk olarak kurum bakımına değil ailelerin yanına yerleştirilmekteydi. Bu sistemin çocuklara yarar sağladığı düşünülmekteydi. Osmanlı döneminde çocuğun sağlıklı bir ortamda yetişmesi en önemli amaçlardan biriydi (Bay, 2014, s. 151). O dönemde çok yoksul olmayan aileler dışında neredeyse herkesin evinde ev işlerine destek olması adına çalışan bir birey bulunmaktaydı. Aileler evlat edindikleri çocukları aynı zamanda ev işlerine yardımcı olacak bir birey olarak da görmekteydi (Karatay, 2017, s. 394). Yine aynı dönemde korunma ihtiyacı olan bir çocuğu evlat edinmek, ihtiyaçlarını karşılamak, büyütüp meslek sahibi olmasını sağlamak hayır işlemek olarak görülmekteydi (Acar, 2006, s. 108). Tanzimat dönemine girişle hem modernleşme hem de yoğun bir savaş dönemi yaşanmış olup korunma ihtiyacı olan çocukların sayısında artışlar olmuştur. Bu çocuklara yönelik yeni çözümler ve devlet politikaları geliştirilmeye başlanmıştır. İslahhaneler ve sanayi mektepleri korunma ihtiyacı olan çocukların hem barınma, beslenme gibi temel ihtiyaçları karşılarken hem de meslek edinmelerini sağlamaktaydı (Şahiner, 2020, s. 273). O dönemde kurulan evlatlık bağlarında evlat edinenle edinilen arasında mirasçılık ilişkisi oluşmamaktaydı. Çocuklarını evlat edinilmesi için veren aileler evlat edinen aileye çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla harcanan maddi tutarı ödediğinde çocuklarını geri alabilmekteydiler (Turan, 2016, s. 103). Osmanlı döneminde evlat edinme çocuğun yetişkinliğine kadar devam eden bir süreçtir. Çocuk kendi ihtiyaçlarını kendisi karşılayabileceği duruma geldiğinde evlat edinenle edinilen arasında yasal bir bağ kalmamaktadır. Bu dönemde ailelerin evlat edinme nedenleri çocuk yetiştirme gayesi, sevap işleme, çocukların korunmasını sağlama, toplum için güzel ahlaklı çocuklar yetiştirmekti (Duran, 2021, s. 23). Tüm bunlardan yola çıkarak Osmanlı döneminde evlat edinme hizmetinin hak temelli değil hayırseverlik anlayışına göre verildiği söylenebilir.

1896 yılında II. Abdülhamit döneminde Sadrazam Halil Paşa'nın çabasıyla din ayrımı gözetmeden İstanbul'da ikamet eden bütün muhtaç çocuk, yaşlı ve engellilerin bakımını sağlamak adına "Darülaceze" kurulmuştur. Darülaceze kurulurken Avrupa'daki örnekler araştırılmış ve oradaki örneklere uygun olarak açılmıştır. Darülacezeler de "İrzahaneler" adı verilen yani süt çocuğu yuvası olarak da bilinen 0-4 yaş aralığındaki çocukların barınmasını ve bakımını sağlayan bir bölüm bulunmaktadır. 1903-1930 yılları arasında buraya 4685 çocuk kabul edilmiş bu çocuklardan 1495'i evlat edindirilmiştir (Çavuşoğlu & Çetinkaya, 2014, s. 28). Yıldan yıla çocuk sayısındaki artış ve personel sayısının yetersiz gelmesiyle 1965'te Bakırköy Çocuk Bakım Yurdu ırzahanelerdeki çocukları kendi kurumuna almış ve barınmalarını, bakımlarını sağlamıştır. Burada kalan çocuklara aynı zamanda eğitimler verilmektedir. Darülaceze Mekteb-i İbtidaisi ise bakımının üstlenildiği kişilerin eğitildiği

okuldur. Bu okul 1940'lı yıllarda Beyoğlu 8. İlk Sanat Okulu adını almıştır (Çavuşoğlu & Çetinkaya, 2014, s. 30). Günümüzde Darülacezeler hala varlığını sürdüren önemli sosyal hizmet kuruluşlarındandır.

Himaye-i Etfal diğer adıyla Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu 1908 yılında Kırıkkale'de kurulmuştur. 1917 yılında İstanbul'da 1921 yılında Ankara'da açılmıştır. Çocuk gelişimi için büyük önem arz eden gıdalardan biri olan süt için süt damlaları merkezleri kurulmuş ve çocuklar için süt temini yapışmıştır (Çavuşoğlu, 2014, s. 86). Korunma ihtiyacı olan çocukların bakımı burada sağlanmıştır. Himaye-i Etfal'in diğer merkezleri ise aşevleri, talebe sofraları, çocuk bahçeleri, çocuk yuvaları, gündüz bakım evleri, çocuk kütüphaneleri ve muayenehanelerdir. Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu 1981 yılında o dönemdeki adı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı olan şu an ki Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlanmış ve 2828 sayılı kanunla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na dönüştürülmüştür. Çocuk esirgeme kurumu 3 başlık altında toparlanacak olursa; çocuk yuvaları sevgi evleri ve çocuk evleridir. Çocuk yuvalarının yaklaşık 35-40 çocuk olmasından dolayı verimli bir ortam oluşturulamamıştır. Ayrıca sevgi evlerinde yaş aralığı 0-12'dir. Sevgi evleri ise daha az çocuğun bulunduğu personelin birebir ilgilenmede daha ilgili olabileceği bir alandır. Bir diğeri ise çocuk evleridir. Çocuk evleri 0-18 yaş çocukları kapsamaktadır ve toplamda 6 ile 8 çocuk kalmaktadır. Böylelikle oluşabilecek herhangi bir durumda daha hızlı eve etkin müdahale edilebilecektir (Gökçearslan Çiftçi, 2009, s. 63).

Evlat edinme Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında savaş sonrası olmasına bağlı olarak özellikle korunmaya ihtiyacı kız çocuklarının devlet tarafından ailelerin yanına yerleştirilmesi ile kendini göstermiştir (Gökce, 2017, s. 25). Cumhuriyet döneminde evlat edinme Medeni Kanun'un kabulü ile resmi olarak kayıt altına alınmıştır. Daha önceki uygulamalardan farklı olarak evlat edinilecek bireye ilişkin yaş sınırı 35'ten 30'a düşürülmüş ve 30 yaşını doldurmuş evlat edinmek isteyen çocuksuz bir birey veya bireyler kendisinden 18 yaş küçük bir çocuğu mahkeme kararınca evlat edinebilmektedir. Evlat edinme için gerekli şartlar ise; bir yıllık bakım, eğitim ve biyolojik çocukla evlat edinilen çocuk arasında eşit ve adaletli davranılması ayrıca evlat edinenle edinilen arasında karşılıklı rıza bulunmasıdır (Yazıcı, 2019, s. 244). Ayrıca cumhuriyetin ilk yıllarında savaş sonrası korunma ihtiyacı doğan çocuklar devlet tarafından evlat edindirilmiştir.

Tüm bu kurumların ortak amacı korunma ihtiyacı olan çocuğun bakımının sağlanması ayrıca kendine güvenen ve toplum içinde var olabilen bir nesil yetiştirmektir. Cumhuriyet öncesi dönemde hayırseverlik bakış açısı ile gerçekleştirilen evlat edinme sonrasında sosyal

hizmet biliminin gelişimiyle hak temelli bir hizmet sunumuna dönüşmüştür. Evlat edinmede her zaman öncelikli olan çocuğun yüksek yararadır. Medeni Kanun'un kabulü ve evlat edinmeye ilişkin tüzük, sözleşme ve anlaşmalarla evlat edinme sürecinin hukuksal boyutu oluşmuştur.

1.3. Evlat Edinmede Hukuksal Süreç ve Şartlar

Modern toplumun çocuğa bakış açısındaki değişim ve dönüşümler çocukluk imgesini değiştirmiş, bu değişim çocuğun fiziksel, ruhsal ve sosyal açılardan sağlıklı ve en iyi şekilde yetiştirilmesini, toplumdaki tüm kötülüklerden korunmasını önemli hale getirmiştir. Bu doğrultuda özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra yapılan uluslararası yasal düzenlemeler ve sözleşmelerle çocukların birtakım hak ve ayrıcalıklara sahip olmaları sağlanmıştır. Ayrıca bireyler evlilik sonrası çocuk sahibi olmak istediklerinde ve bu biyolojik olarak mümkün olmadığında yasal evlat edinme yöntemine başvurabilmektedirler. Fakat bu durumu kullanarak yasa dışı bir sistemle evlat edinmek isteyenlere çocukları yüksek meblağlar karşılığı veren bireyler bulunmaktadır. Bu durumun önüne geçilebilmesi içinde yasalar mevcuttur (Küsmey, 2020, s. 213).

Evlat edinme kavramı ilk kez 1926 yılında kabul edilmiş olan eski Medeni Kanun'un içerisinde yer almış olup bir aile hukuku sözleşmesi olarak anılmıştır. 2001 yılında yeni Medeni Kanun'un 305-320. maddeleri arasında düzenlenmiş ve 01 Ocak 2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Yıldız, Kaya, & Doğan, 2015, s. 112).

Uluslararası sözleşmelerle çocuk haklarına yönelik yapılan düzenlemeler devletlerin kendi iç hukuklarında düzenlemeler yapmasına ve çocuklara yönelik sosyal politikalar geliştirilerek refah seviyelerinde artış hedeflenmiştir (Kayma, 2021, s. 3). Uluslararası boyutta bakıldığında ilk olarak çocuğun üstün yararı gözetilerek düzenlenen Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Sözleşmesi ele alınmalıdır. Sözleşmenin maddelerine göre çocuğun üstün yararının gözetilmesi gerektiği (Md. 3), çocuğun yetiştirilmesi ve gelişiminde ana ve babanın eşit sorumluluklara sahip olduğu (Md. 18), çocuğun bütün kişilerin her türlü kötü muamelesinden korunması gerektiği (Md. 19), geçici yahut uzun süreli aile birliğinden uzak kalan çocukların devlet korumasına alınması gerektiği (Md. 20), evlat edinme sistemini kabul eden taraf devletlerin özel yükümlülükleri olduğu (Md. 21) belirtilmektedir. Bu özel yükümlülükler ise; çocuğun evlat edinilmesine yasa ve usullere uygun bir şekilde görevlendirilen birim tarafından çocuğun ebeveynleri, yakınları ve yasal vasisine göre gerekli değerlendirilmeler yapılarak ve onayları alınarak karar verileceği (Md. 21/a) ve çocuk eğer kendi ülkesinde evlat edindirilemiyorsa ülkelerarası evlat edinmenin çocuk için

uygulanabilecek bir çözüm (Md.21/b) olduğudur. Bahsi geçen Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin önemi büyüktür. Türkiye bu sözleşmeyi 1990 yılında imzalamıştır ve 1995 yılında yürürlüğe girmiştir.

Uluslararası boyutta olan bir diğer sözleşme ise Çocukların Evlat Edinilmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'dir. Bu sözleşmeye göre evlat edinme yetkili makam ya da mahkemece çocuğun yüksek yararı gözetilerek uygun görülürse onaylanır ve evlat edinme böylelikle geçerli sayılır (Md. 3,4). Sözleşme de evlat edinme yaş aralığı 18-30 olarak öngörülmüş ve evlat edinenle evlat edinilen arasında en az 16 yaş olması gerektiği belirtilirken evlat edinenlerin evlat edineceği çocuk sayısının sınırlandırılmayacağı belirtilmiştir (Md. 9,13). Bunun yanı sıra birlikte evlat edinmek için evlilik şartı aranmamaktadır (Md. 7). Evlat edinmenin tam olarak onaylanması için evlat edinilecek çocuğun bakımı uzun bir süre boyunca evlat edinecek aile tarafından üstlenilmelidir. Bu madde de çocuğun üstün yararı gözetilmektedir (Md. 19). Çocuğun evlat edinilmesiyle beraber biyolojik ailenin hak ve sorumlulukları sona erer ve bu hak ve sorumluluklar evlat edinen aileye geçer. Ek olarak eğer evlat edinen ailenin biyolojik olarak bir çocuğu var ise evlat edindikleri çocukta biyolojik çocukla aynı haklara sahiptir (Md.11). Evlat edinenler çocuğun evlat edinilmesine dayalı olarak herhangi bir haksız kazanç elde edemezler ayrıca evlat edinilen çocuk biyolojik ailesine ilişkin yetkili makamlarca tutulan bilgilere erişim hakkına sahiptir ve bu bilgiler evlat edinmenin gerçekleşmesiyle beraber 50 yıl saklanmaktadır (Md. 17, 22).

Uluslararası boyutta olan bir başka sözleşme ise Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşmesi'dir. Bir diğer adıyla Lahey Evlat Edinme Sözleşmesi'dir. Sözleşme gereğince çocuğun evlat edinilmeye uygunlu belirlendikten sonra çocuğun uluslararası evlat edinmeye uygunluğu belirlenmelidir. Evlat edinilecek çocuk eğer ayırt etme gücüne sahip ise rızası alınmalıdır (Md. 4). Evlat edinmenin gerçekleşebilmesi için evlat edinecek ebeveynlerin evlat edinmeye uygunluğu tespit edilmeli eğer gerekli görülür ise evlat edinecek ebeveynler ile bir görüşme yapılabilmektedir. Ayrıca evlat edinmenin gerçekleşmesi için evlat edinilen bireyin evlat edinenin yaşadığı ülkede süreli olarak ikamet etmesine izin verilmiş veya verilecek olması da gerekmektedir (Md. 5). Bu sözleşme çocuğun yüksek yararını konu edinmektedir. Sözleşme de bahsedilen konular çocuğun en uygun aile ile eleştirme, çocuğa yönelik koruyucu tedbirler alma, çocuğa yönelik yapılacak olumsuz tutum ve davranışları önlemek için devletlerarası iş birliği yapma, evlat indirildikten sonra çocuğun yüksek yararını olumsuz etkileyecek bir olay karşısında

kalındığında çocuğu tekrardan koruma altına alma ve çocuk için uygun bir aile ile karşılaştığında süreci tekrar başlatma şeklindedir (Duran, 2021).

Ulusal boyutta evlat edinmeye yönelik yapılan düzenlemelere bakılacak olursa 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'ndan bahsedilebilir. Bu kanuna göre evlat edinilen çocuk en az bir yıl süreyle evlat edinecek aile tarafından bakılmalıdır (Md. 305). Çocukların Evlat Edinilmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin aksine eşlerin birlikte evlat edinmesinde evlilik şartı aranmaktadır ve birlikte evlat edinebilmek için 5 yıldır evli olmak ayrıca 30 yaşını doldurmuş olmak gerekmektedir. Eğer ki eşlerden biri diğerinin çocuğunu evlat edinecekse en az 2 yıldır evli olma ve evlat edinecek olan eşin 30 yaşını doldurmuş olması beklenmektedir (Md. 306). Tüm bunlara ek olarak evlat edinilenin evlat edinenden 18 yaş küçük olması şartı aranmaktadır (Md. 308). Evli olmayan kişiler ise 30 yaşını doldurmuş iseler tek başlarına evlat edinebilirler (Md. 307). Evlat edinilen çocuk evlat edinenin mirasçısı olmaktadır ve evlat edinilen birey küçük ise evlat edinen ailenin soyadını alabilir hatta evlat edinen ebeveynler çocuğa yeni bir isim verebilirler (Md. 314). 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 22 Kasım 2001 tarihinde kabul edilmiş ve 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Ulusal boyutta olan bir başka düzenleme ise Küçüklerin Evlat Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük 'tür. Tüzüğe göre; evlat edinme talebi olan ailenin evlat edinme talebinin gerçekleşebilmesi için evlat edinilecek çocuğa bir yıl bakmış ve eğitmiş olması ayrıca evlat edinenle evlat edinilen arasında 18 yaş olması gerekmektedir. Evlat edinme işleminin gerçekleşmesinde evlat edinilen çocuğun yararı göz önünde bulundurulmalıdır ayrıca eğer evlat edinen ailenin başka çocukları var ise bu çocuklarında haklarını engelleyecek bir durum söz konusu olmamalıdır. Birlikte evlat edineceklerin en az 5 yıldır evli olmaları ve 30 yaşını doldurmuş olmaları gerekmektedir. Evli olmayan kişilerin de evlat edinebilmesi için 30 yaşını doldurmuş olmaları gerekmektedir. Eşlerden birini diğer eşin çocuğunu evlat edinebilmesi için en az 2 yıldır evli olmaları ve evlat edinenin 30 yaşını doldurmuş olması gerekmektedir (Md. 4).

Tarih boyunca yapılan uluslararası ve ulusal sözleşmelere, kanunlara, tüzüklere ve anlaşmalara bakıldığında yapılan yasal düzenlemelerin hepsinin ortak amacının çocuğun üstün yararını koruyarak sağlıklı bir aile ortamında gelişimini tamamlaması olduğu görülmektedir.

1.4. Evlat Edinmede Psiko-Sosyal Süreç

Evlat edinme süreci hukuksal boyutta ilerlerken bireyler için psiko-sosyal süreci ifade etmektedir. Evlat edinmeye biyolojik olarak çocuğu olamadığı için karar veren bireylerde bu süreçte depresyon, suçluluk, içine kapanma, hayal kırıklığı ve öfke gibi birçok durum ile karşı karşıya kalınabilir (Zastrow & Kirst-Ashman, 2016, s. 148). Evlat edinme sürecinde ABD’de ortalama bekleme süresi 2-4 yıl olarak hesaplanmıştır. Bu rakamlardan ise evlat edinme talebinin fazlalığını görmekteyiz (Bernal, Hu, Moriguchi, & Nagypal, 2009). Türkiye’de evlat edinme süreci hakkında net bir bekleme süresi verilememekle birlikte Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği’nin (KOREV) bilgilendirme metninde 3-5 yıl aralığında olduğunu görülmektedir. Sürecin uzamasıyla ailelerin yaşadığı stres ve kaygı düzeyleri artmakta ve bazı ailelerde psikolojik bozukluklara neden olabilmektedir (Puryaz, 2019, s. 93).

Psiko-sosyal desteğe bağlı müdahaleler bireylerin yaşadığı sorunlar sonucu sosyal hayatlarına eskisi gibi uyum sağlayabilmelerine yönelik destekleyici bir hizmettir (Kesen, 2021, s. 89). Bireylerin çocuk sahibi olamayacaklarını öğrenmeleri de var olan psikolojik durumlarından ve sosyal hayatlarından uzaklaşmalarına neden olabilmektedir. Kadınlar yaşadıkları sorunları çevreleriyle, arkadaşlarıyla daha çok paylaşabilirken, erkekler durumu daha görmezden gelen umursamayan olarak görünmekte ve kadınlara göre sosyal çevreleriyle paylaşımları daha az oldukları için daha çok sorunları içine atıp karamsarlaşan taraf olabilmektedir (Sezgin & Hocaoglu, 2014, s. 175). Menning’in Yaşamsal Kriz Modeli’ne göre birey yaşanan kriz sonrasında sırasıyla şok, yadsıma, öfke, yalıtım, suçluluk, depresyon, yas ve çözülme evlerinden geçer (İlerisoy, 2012). Çözülme evresinde birey artık yaşadığı kriz durumunu kabul eder ve çözüm önerilerine odaklanır. Biyolojik olarak çocuk sahibi olamamanın alternatif çözümlerinden biri ise evlat edinmedir (Sarı, 2021, s. 15).

Evlat edinme sürecinin hukuksal boyutu farklı müracaatçı sistemlerini etkilerken aynı şekilde psiko-sosyal süreçte her müracaatçı sistemini farklı şekillerde etkilemektedir. Evlat edinilen çocuğun bu süreçte birçok konuda etkilendiği görülmektedir. Evlat edinme sürecinde çocuğun psiko-sosyal sürecini etkileyecek olan ilk etmen evlat edinen ailenin kültürel özellikleri, evlat edindikleri çocukta beklentileri ve evlat edinilene yönelik davranışlarıdır. Yine evlat edinme sürecinde çocuğun psiko-sosyal sürecini etkileyecek bir diğer etmen ise çocuğun evlat edinilme veya kurum bakımına alınmadan önceki biyolojik ailesi ile geçirdiği süreçtir. Bu süreçte olumsuzluklarla karşılaşan çocuklar evlat edinen aile ile de sorunlar yaşayabileceğini düşünebilmektedir. Ayrıca biyolojik ailesine olan öfkesini evlat edinen aileye yansıtabilmektedir (Yavuzer, 2012).

Evlat edinilen çocukların psiko-sosyal süreçlerden etkilenme oranları yaşları ile de ilgilidir. Hiç çocuğu olmayan aileler genellikle yeni doğmuş bebekleri evlat edinmek istemektedirler. Çocuğun o süreçte evlat edinilmesi hem çocuğun hem de ailenin psiko-sosyal süreci daha olumlu geçirmelerini sağlamaktadır. Çünkü çocuk kurum bakımı süreci geçirmeden, aile ortamı yoksunluğu yaşamadan bakımının sağlandığı, ilgili ve sıcak bir aile ortamında gelişim imkânı bulmaktadır. Evlat edinen ailenin de yeni doğmuş bir çocuğu evlat edinmeleri evlat edindikleri çocuğu daha kolay bir şekilde biyolojik ailesiymiş gibi kabullenmelerini sağlayarak daha huzurlu ve sıcak bir aile ortamı yaratmaktadır (Yörükoğlu, 2007).

1.5. Evlat Edinme Türleri

Evlat edinmenin birçok türü ve yöntemi bulunmaktadır. Bu çeşitlilik evlat edinme sürecinin evlat edinilen ve evlat edinen olmak üzere farklı müracaatçı sistemini etkilemesinden ve evlat edinmenin evlat edinen üzerinde farklı etkileri olmasından kaynaklanmaktadır.

Evlat edinme süreci evlat edinilen müracaatçı sistemi açısından; evlat edinilen bireyin özelliklerine göre iki farklı başlık altında incelenmektedir. Bunlardan ilki küçüklerin evlat edinilmesidir ve 0-18 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu tür evlat edinilme kurumsal olabileceği gibi kurumdan bağımsız olarak da gerçekleşebilmektedir. Kurumsal olarak evlat edinilen çocuklara bakıldığında evlat edinen ve evlat edinilen arasında genellikle bir kan bağı bulunmamaktadır. Türkiye’de kurumsal olarak evlat edinilme Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÇHGM) tarafından yürütülmektedir. ÇHGM çocukların evlat edinmelerinde biyolojik ailelere danışmanlık hizmeti, evlat edinme talebi olanları değerlendirme hizmeti ve evlat edinilecek çocuk ailenin yanında yaşamaya başladıktan sonra hukuki süreç bitimine kadar izleme hizmeti sunmaktadır (Crosson-Tower, 2018). Kurum desteği olmadan bağımsız evlat edinmede ise; birey evlat edinilmek istenen çocuğun ailesi ile iletişim kurarak çocuğu evlat edinmek üzere mahkemeye başvurur. Türkiye’de bağımsız evlat edinme üzerine bir aracı kurum bulunmamaktadır fakat bazı ülkelerde bu konu üzerine açılmış ajanslar bulunmaktadır (Kayma, 2021).

Evlat edinilen açısından evlat edinmenin bir diğeri ise erginlerin ve kısıtlıların evlat edinilmesidir. Türk Medeni Kanunu’na göre 18 yaşını doldurmuş bireyler, on sekiz yaşını doldurmuş olmasa dahi evlilikle ergin kılınan ve on beş yaşını doldurmuş kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkeme kararınca ergin olarak sayılmaktadır (TMK, 11-12). Erginlerin ve kısıtlıların evlat edinilmesi küçüklerin evlat edinilmesinden farklı olarak biyolojik ebeveynlerin rızası aranmamaktadır. İstisna olarak eğer ergin evli ise erginin eşinin rızası

aranmaktadır (TMK, Md. 313). Yine küçüklerin evlat edinmesinden farklı olarak küçüklerin en az bir yıl süreyle bakımının ve eğitiminin evlat edinmek isteyen tarafından karşılanması istenirken (TMK, Md. 305); erginler veya kısıtlılar için bu süre beş yıldır (TMK, Md. 313/2). Bir başka farklılık ise küçüklerin evlat edinmesinde alt soylara yönelik menfaatlerin zedelenmemesi gerekir iken (TMK, Md. 305); erginlerin veya kısıtlıların evlat edinmesinde alt soyun evlat edinme izinlerinin alınması şartı aranmaktadır (TMK, Md. 313). Aranan şartların durumu değerlendirildiğinde yetişkinlere yönelik şartların daha zorlayıcı olmasının temel nedeni evlat edinme fiilinin kötüye kullanımının önüne geçilmek istenmesidir.

Süreç evlat edinen müracaatçı sistemi açısından ise üç farklı başlık altında incelenmektedir. Bunlardan ilki tek ebeveynli evlat edinmedir. Tek ebeveynli evlat edinme evli olan yahut evli olmayan bütün bireyleri kapsamaktadır. Türkiye'nin hukukuna göre otuz yaşını doldurmuş evli olan ya da olmayan bireyler tek ebeveynli evlat edinmeye başvurup evlat edinebilirler. Evli olan bireyin eşi ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun ise ya da iki yılı aşkın süredir eşin nerede olduğunun bilinmemesi durumunda yahut iki yılı aşkın süredir mahkeme kararı ile eşten ayrı yaşama durumuna bağlı olarak evlat edinemediği ispat edilen kişiler tek başına evlat edinebilmektedirler (TMK, 307).

Evlat edinen açısından ikinci evlat edinme şekli ise birlikte evlat edinmedir. Birlikte evlat edinme evli olan yahut olmayan bireylerin birlikte evlat edinmesidir. Çocukların Evlat Edinmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi Madde 7 gereğince bireylerin birlikte evlat edinmesine yönelik bir evlilik şartı aranmazken, Türkiye'de bu sözleşmenin imzalanmaması ve Türk Medeni Kanunu göz önüne alındığında Türkiye de birlikte evlat edinmek için evlilik şartı arandığını söyleyebiliriz (TMK, 306).

Evlat edinen açısından son evlat edinme şekli ise üvey evlat edinmedir. Üvey evlat edinme bir ebeveyne ait çocuğun diğer ebeveyn tarafından evlat edinmesidir. Diğer evlat edinme türlerinden en büyük farkı çocuğun kendisini evlat edinecek ebeveyn ile daha öncesinde beraber yaşıyor olmasıdır (Pecora, ve diğerleri, 2010). Türk Medeni Kanunu'na göre evli olan eşlerin tek başına evlat edinmeleri mümkün değildir. Fakat TMK 306. Madde gereğince evli olan çiftlerden biri diğerinin çocuğunu evlat edinebilmektedir. Üvey evlat edinmede 2 yıldır evli olma şartı veya evlat edinecek eşin otuz yaşını doldurmuş olma şartı aranmaktadır. Bu kanun maddelerine göre evlat edinme öncesi bir yıllık bakım süresi üvey evlat edinme şeklinde uygulanmamaktadır. İsviçre'de bu kanun çocuğun yüksek yararı gözetilerek; yaş sınırı olmaksızın en az 5 yıllık evli olma şartı ile üvey evlat edinmenin gerçekleştirilebileceği şeklinde değiştirilmiştir. Çünkü eşler birbirinin hatırı için evlat

edinebilmekte ve bu evlilikler kısa süre sonra bittiğinde yeni olumsuzluk ortaya çıkarabilmektedir (Kizir, 2009, s. 159). Üvey evlat edinme sonucu evlat edinen eş çocuk üzerinde yasal sorumluluklara ve velayet hakkına sahip olmaktadır (Sadioğlu, 2020, s. 741).

Evlat edinme türlerinin sonuncusu olan evlat edinmenin etkisi açısından evlat edinme ise bireyin evlat edindikten sonra edindiği hak ve sorumluluklara göre belirlenmektedir. Evlat edinmenin etkisi açısından evlat edinmede üç başlık altında incelenmektedir. Bunlardan ilki tam evlat edinmedir. Tam evlat edinme evlat edinilenin evlat edinenle tam olarak bütünleşmesi ve biyolojik ailesi ile bağlarının sona ermesi sonucu oluşan evlat edinme biçimidir. Tam evlat edinme sonucunda evlat edinilen çocuğa ilişkin hak, sorumluluk ve bakım yükümlülüğü evlat edinen birey veya bireylere geçmektedir. Evlat edinilen çocuk evlat edinen bireylerin biyolojik çocuğuymuş gibi bütün haklara sahip olmaktadır. Tam evlat edinmede evlat edinilen çocuk ile biyolojik aile arasındaki bağ koparılır. Yani tam evlat edinmede evlat edinenle edinilen arasında sanki biyolojik aile bağı varmış gibi bir bağ kurulur. Evlat edinilen sadece evlat edinenle değil evlat edinenin soy bağıyla da bağ kurar (Baygın, 2003, s. 627).

İkincisi sınırlı evlat edinmedir. Sınırlı evlat edinme bir diğer adıyla açık evlat edinmede çocuk ile biyolojik aile arasındaki iletişim sınırlı olarak devam etmektedir. Tam evlat edinmeden en büyük farkı sınırlı olarak evlat edinilen çocuk hem biyolojik ailesinin hem de evlat edinildiği ailenin mirasçısı olabilmektedir. Bu evlat edinme türünde evlat edinilen sadece evlat edinenle hısımlık bağı kurabilmektedir. Sınırlı evlat edinme tarafların karşılıklı anlaşması veya hâkim kararı ile feshedilebilir (Baygın, 2003, s. 628).

Üçüncüsü yani sonuncusu karma evlat edinmedir. Karma evlat edinme hem tam evlat edinmenin özelliklerinden hem de sınırlı evlat edinmenin özelliklerinden karma bir şekilde oluşmaktadır. Karma evlat edinmede evlat edinilen ve edinen arasında soy bağı kurulurken evlat edinilenin alt soylarıyla bir bağ kurulmamaktadır. Ayrıca evlat edinilenin biyolojik ailesi ile olan bağları devam etmektedir (Baş Süzel, 2019, s. 1467,). Tüm bu evlat edinme türleri göz önünde bulundurulduğunda Türkiye’de uygulanan karma sistemin aslında uygun olmadığı çocuğun yüksek yararı adına tam evlat edinme sisteminin uygulanmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

1.6. Evlat Edinme Süreci

Evlat edinme süreci; evlat edinilen, evlat edinen ve evlat edinilenin biyolojik ailesi olmak üzere üç müracaatçı sistemini etkilemektedir. Süreç evlat edinilen için korunma ihtiyacının

ortaya çıkması ve kurum bakımına alınma ile başlanmaktadır. Çocuğun daha ilk korunma ihtiyacı ortaya çıktıktan sonra sosyal hizmet uzmanı çocuk ile çalışmalara başlamaktadır. Evlat edinilmeden önce biyolojik aileden ayrılmaya yönelik yaşanan sorunlar için psiko-sosyal destekleme yapılır ve çocuğun sağlıksız olan biyolojik aile ortamından ayrılıp kurum bakımına alınarak kurum ortamına adaptasyonu sağlanmaktadır. Çocuk kurum bakımında kalmaya devam ederken çocuğun yüksek yararı gözetilerek alternatif bakım hizmetleri değerlendirilir. Evlat edinme sürecinin başlaması ile çocuğun bulunduğu gelişim evresi temel alınarak çocuğa evlat edinme hakkında bilgiler verilir. Verilen bilgiler doğrultusunda çocuğun evlat edinme hakkındaki duygu ve düşünceleri alınır. Düşüncelerinin ve duygularının sonucunda ise çocuğun evlat edinilmeye uygun olup olmadığına karar verilir. Sosyal hizmet uzmanının olumlu kanaatinden sonra evlat edinenin ve evlat edinilenin ilk görüşmesi gerçekleştirilir. Çocuk en az bir yıl evlat edinmek isteyen ailenin yanında kalır ve bu süreçte belirli periyodlarla kaldığı kurumdan gelen sosyal hizmet uzmanları tarafından izlenir. İzleme sonuçlarında bir sorunla karşı karşıya kalınmadığı sürece çocuk evlat edinmek isteyen ailenin mahkemeye başvurmasıyla resmi olarak evlat edindirilir (Kayma, 2021).

Evlat edinen açısından ise süreç evlat edinecek birey veya bireylerin ikamet ettikleri ildeki il müdürlüğüne başvurması ile başlamaktadır. Eğer eşler birlikte başvuru yapacak ise her ikisinin de yazılı bir şekilde başvuruda bulunması gerekmektedir. Sonrasında evlat edinecek bireylere sosyal ve hukuki süreçler hakkında sosyal hizmet uzmanı tarafından bilgilendirmeler yapılır ve ilk görüşme formu doldurulur. Bu form sonucu evlat edinecek bireyler evlat edinmeye ilişkin tüm yükümlülükleri kabul ederek taahhüt eder (TÜZÜK, Madde 5). Başvuru sonrası evlat edinecek bireylerden bazı evraklar istenir. Bu evraklar;

- Nüfus kayıt örneği
- Başvuranın ve birlikte yaşadığı kişilerin silinmişlerde dahil olmak üzere adli sicil kaydı
- Mal varlığı, gelir ve sosyal güvenlik durumunu gösteren belge
- İkametgâh belgesi
- Sağlık kurulu raporudur (TÜZÜK, Madde 6).

İlk başvuru sonrası belgelerin tamamlanması için bireyler iki ay süre verilir. Belgelerin tamamlanıp kuruma teslim edildiği gün ve saat evlat edinmeye ilişkin sıralarını oluşturur. Fakat korunmaya muhtaç olmayan bir çocuğun evlat edinilmesi, öncesinde oluşmuş bir anne, baba ve çocuk ilişkisinin bulunması, akrabalık ilişkileri olması veya koruyucu ailenin baktığı çocuğu evlat edinmek istemesi gibi durumlarda sıraya bağlı kalınmaz. Belgelerin hepsi teslim

edildikten sonra en geç 6 ay içerisinde sosyal inceleme başlar. Fakat bazı illerde il müdürlüklerinin yoğunluğu sebebiyle bu süre 12 aya kadar uzayabilir. İnceleme sırasında aileye ilişkin bütün bilgiler detaylı olarak edinilir ve en az beş ayrıntılı görüşme sonrasında karar niteliğinde bir sosyal inceleme raporu yazılır. Eğer evlat edinmeye uygunluk söz konusuysa bu durum yazılı olarak bildirilir (TÜZÜK, Madde 7). Başvuru yapan bireyler madde 4'teki evlat edinme koşullarını sağlamıyorsa sosyal inceleme yapmadan başvuru reddedilir ayrıca evlat edindikten sonra evlat edinilenin ciddi sağlık sorunları dışında kuruma geri verilmesi halinde bireylerin tekrar evlat edinmek için başvuru yapma hakları bulunmamaktadır (TÜZÜK, Madde 8). Yapılan başvuruların ret kararları il müdürlüğü tarafından başvuru yapanlara yazılı bir şekilde bildirilir. Bildirim tarihinden başlamak üzere on beş gün içinde başvuru sahipleri il müdürlüğüne itiraz edebilir. Yapılan itiraz komisyon tarafından tartışılır ve en geç bir ay içerisinde karara bağlanır ve yazılı olarak itiraz edene bildirilir (TÜZÜK, Madde 9). Başvuru sıralamasını evlat edinilecek bireyin yaşı, cinsiyeti, sağlık durumu varsa kardeşi ile birlikte evlat edinilmek istenmesi gibi özellikler etkilemektedir. Kardeşi olanları mümkünse birlikte evlat edindirilmeleri eğer bu durum sağlanamıyorsa yakın ikametli ve kardeşleri birbiri ile görüştürecekt kişilerle evlat edindirilmeleri dikkat edilen bir husustur. Eğer kardeş ile evlat edindirilecek ise sıralamaya bağlı kalınmayabilir (TÜZÜK, Madde 10). Geçici bakım sözleşmesi imzalandıktan sonra bir yıllık süre ile evlat edinilen evlat edinme başvurusu bulunan birey veya bireylerin yanına yerleştirilir (TÜZÜK, Madde 11). Bu bir yıllık süreçte üçer aylık dönemler halinde sosyal hizmet uzmanı tarafından raporlamalar yapılır. Bu raporlamada evlat edinenlerin evlat edineni eğitime yeteneği, aile içi ilişkileri, evlat edinen alt soyu var ise o bireyin evlat edinilen ile ilişkileri göz önünde bulundurulur. Tüm bu süreçte evlat edinenlere gerekti zamanlarda danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunulmaktadır. Bir yıllık süre tamamlandığında sosyal inceleme raporu ile birlikte dosya hazırlanır (TÜZÜK, Madde 12). Dosya kararı olumlu olan başvurulara yazılı olarak evlat edinme kararı alınması için mahkemeye başvurmaları gerektiği iletilir. Geçerli bir mazeret olmaksızın iki ay içerisinde mahkemeye başvurmayan bireylerden evlat edinilen çocuk geri alınır. Ayrıca bir yıllık süre içerisinde evlat edinenin ebeveyn sorumlulukları taşımaması durumunda sürenin dolması beklenmeden evlat edinilen kuruma geri alınır (TÜZÜK, Madde 13). Mahkeme kararı çıktıktan sonra on gün içerisinde o yerin nüfus müdürlüğüne bildirilir ve evlat edinilenin kütüğü evlat edinen ailenin kütüğüne taşınır. İl müdürlüğü nüfus kayıt örneğini evlat edinilenin dosyasına koyar ve bir ay içerisinde evlat edinme işleminin gerçekleşmesine ilişkin belgeyi kuruma gönderir (TÜZÜK, Madde 14). Evlat edinme kararı verildikten sonra anne babaya ait yükümlülükler evlat edinene geçer.

Evlat edinilen evlat edinenin mirasçısı olur ve küçük ise evlat edinenin soyadını alır. Evlat edinen dilerse evlat edinilenin adını değiştirebilir. Yeni bir ad verilirken evlat edinen ayırt etme gücüne sahip ise rızası alınır. Ayırt etme gücüne sahip olmayan evlat edinilenin kimliğine anne baba adı olarak evlat edinenlerin ismi yazılır. Evlat edinme kayıtları mahkeme kararı olmadıkça veya evlat edinilen istemedikçe kimseyle paylaşamaz. Evlat edinilenin istemesi durumunda bireyin psiko-sosyal sağlığı göz önünde bulundurularak sosyal hizmet uzmanı tarafından açıklanır (TÜZÜK, Madde 20).

Son olarak biyolojik aile açısından evlat edinme süreci çocuğun korunma ihtiyacı ile evden ayrılıp kurum bakıma alınmasıyla başlar. Kurum bakımına alma süreci biyolojik ailenin velayetten feragat etmesi ile başlamadıysa ailelerin öfke, kaygı ve acı hissi duymasına sebep olabilir (Crosson-Tower, 2018). Bu hisler ailelerin çocuklarını tekrar yanlarına almak için itirazda bulunmalarına sebep olabilir. Sosyal hizmet uzmanları bu durumda biyolojik aile ile görüşmeler yapar durumu tekrar değerlendirir. Ailenin çocuğa bakamayacağı sonucuna ulaşılır ise biyolojik aileye destekleyici ve tedavi edici hizmetler sunulmaya başlar. Hizmetler sonucunda aile çocuğunun evlat edinilmesine onay verdikten sonra dava açılarak velayet sorumluluğunu kaldırması beklenmektedir (Kayma, 2021). Süreç sonunda biyolojik aile kırılğanlaşmış olabilmektedir. Özellikle biyolojik annelerde bu süreçte sosyal kaygı, kendini suçlama ve aşırı öfke görülebilmektedir (Hollingsworth, 2005, s. 472). Bu doğrultuda aileye danışmanlık, psikolojik destek hizmetleri ayrıca odak grup çalışmaları ve ev ziyaretleri yapılabilir (Sitrickland, 2015).

1.7. Evlat Edinen Ailelerin Özellikleri ve Evlat Edinme Nedenleri

Ailelerin evlat edinmeye karar verme süreçleri farklılıklar gösterdiği gibi evlat edinme nedenleri ve ailelerin özellikleri de farklılıklar göstermektedir. Bu nedenlere yönelik birçok araştırma yapılmıştır (Tezel, Demirel, & Kaya, 2018; Yörükoğlu, 2007; Keten, 2017; Nazik, 1988). Evlat edinme sürecindeki asıl amaç korunma ihtiyacı olan bir çocuğun sağlıklı ve güvenli bir aile ortamında gelişiminin sağlanmasıdır. Öte yandan bir başka amaç ise ailelerin içindeki çocuğa sevgisini verebilecekleri ve evlat sevgisini hissedebilecekleri bir imkân sunmaktır (Keten, 2017).

Ailelerin evlat edinme nedenleri arasında çocuk sahibi olamamanın evliliklerinde yarattıkları gerginliğin giderilmesi, aile bütünlüğünü koruma, evlat edinmeyle sorunların çözümünün bulunacağına inanma, çocukla dengenin bulunacağına evliliğin güçleneceğine ve devamının sağlanacağına inanma gibi sebepler de bulunmaktadır. Bu gerekçelerle evlat edinen bireyler evlat edindikleri çocuk için sağlıklı ve güvenli bir aile ortamı oluşturmamış

olup çocuğun olumsuz olarak etkilenmesine sebep olmaktadır (Yörükoğlu, 2007). Evlat edinme ilk dönemlerde yasal bir süreç olarak yürütülmeğe gelse geleneksel bir yol seçilmiş ve hukuksal bir dayanak olmadan çocuklar evlat edinilmiştir. Hukuksal bir düzen olmamasından ayrıca geleneksel yöntemlerin var olmasından kaynaklı olarak da aslında evlat edinmedeki asıl amaç çocuğun aile ortamında büyümesi ve ebeveynlerinin çocuk sevgisi yaşamasının aksine evde ev işlerine destek olacak ve karın tokluğuna çalışacak bir yardımcı edinmek olmuştur (Keten, 2017, s. 34).

Yapılan bir araştırmada ailelerin bir başka evlat edinme nedeni ise, sosyal çevrelerinde evlat edinen ailelerin varlığı, ebeveyn olma duygusunu yaşarken yalnızlık duygusundan uzaklaşma olduğu bulgusu elde edilmiştir (Tezel, Demirel, & Kaya, 2018, s. 25). Bir başka araştırmada ise; kurumdan evlat edinen ailelerin bir çocuğun aile içerisinde büyümesi ve o duyguları yaşaması için evlat edindikleri sonucuna ulaşılmıştır (Nazik, 1988, s. 37). Yıldız, Kaya ve Doğan'ın yaptığı araştırmada ise evlat edinmek isteyen bireylerin evlat edinme isteğinin temelinde yalnızlık yattığı söylenmiştir. Bireyler yalnızlıkları sonlandırmak içinde evlat edinmek istemektedir (Yıldız, Kaya, & Doğan, 2015, s. 112).

Yapılan bütün araştırmaların verilerine dayanarak evlat edinme sürecinin kişiye özel olduğu gibi evlat edinme nedenlerinin de kişiye özel olduğunu söyleyebiliriz. Yapılan araştırmanın bulgularında evlat edinen ailelerin evlat edinme nedenlerine yer verilecektir.

1.7.1. Evlat Edinen Ailelerde Ortaya Çıkan Sorunlar

Evlat edinme öncesinde bireyler toplum tarafından çocuksuzluk konusunda yargılanabilmekte ve bu eşler arasında sorunlara neden olabilmekteydi. Toplum tarafından bir baskı olmasa dahi eşler bunu kendi aralarında bir sorun olarak görüp ayrılmayı dahi düşünebilmektedirler. Bireyler her türlü baskı ve tutuma karşı evlat edinmeye karar verdiklerinde bile süreç içerisinde ve sonrasında birtakım sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Evlat edinme süreci içerisinde bireyler sosyal çevrelerinde dışlanma, ailelerini ikna etmekte zorlanma, sürece ilişkin bilgi eksiklerinden dolayı yaşadıkları belirsizlik ve evlat edinme sürecinin uzunluğundan dolayı oluşan kaygılar gibi birçok sorunla karşı karşıya kalabilmektedirler (Yılmaz, 2013).

Evlat edinme sonrasında da aileler bazı sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Bu sorunlara evlat edinilen çocuğun daha öncesinde biyolojik aileleriyle yaşadıkları sorunlara dayalı olarak yeni ailelerine güven duygusu duymakta zorluk çekmeleri aynı zamanda da biyolojik ailelerine öfke ve düşmanlık duymaları örnek olarak verilebilir. Ayrıca evlat

edinilen çocuklarda sıkıntı, endişe, reddedilme duygusu ve kaybetme korkusu görülebilmektedir (Duran, 2021, s. 26). Tüm bunlara ek olarak Puddy ve Jackson (2003) tarafından yapılan araştırmada evlat edinilen çocuklarda önemli oranda davranış bozukluklarına, özel eğitim ihtiyacına, gelişimsel geriliklere ve sosyal beceri eksiklerine rastlanıldığı sonucuna varılmıştır. Evlat edinen aile ise biyolojik ailenin dava açması sonucu evlat edindikleri çocuğunu kaybetme sorunu yaşayabilmektedir. Bu gibi durumlarda mahkemece çocuğun yüksek yararı gözetilerek karar verilmektedir (Karataş, 2020, s. 1403).

Evlat edinilen çocuk evlat edinildiği ailede uyum sorunları yaşayabilir. Biyolojik ailelerine öfke duydukları gibi yeni edindikleri ailelerine yönelik kaybetme korkusu hissedebilirler. Bu korku ilerleyen süreçlerde uyum sorunlarına neden olabilmektedir. Evlat edinen ebeveynler çocuklu bir hayata uyumda sorunlar yaşayabilmektedir. Örneğin daha önce sürekli bir bakım sorumlulukları olmayan ebeveynler ekstra bir zaman yaratmak durumunda kalmaktadırlar. Günlük yaşantılarını tekrardan planlayarak çocuklu bir hayat düzeni oluşturmalarıdır. Yıllarca devam eden düzeni bir günde değiştirmekte aileler için oldukça zorlayıcı olabilmektedir. Bundan dolayı ebeveynler kendilerinin ve çocuklarının sorunlarını düzenli olarak sosyal hizmet uzmanlarıyla paylaşmalı ve danışmanlık hizmeti almalıdırlar. Ayrıca evlat edinen ebeveynler sosyal çevreleri tarafından dışlanabilmekte, damgalanmaya maruz kalabilmektedirler. Bu gibi durumlarda sosyal hizmet uzmanı makro boyutta toplumsal çalışmalara yönlendirilerek toplumsal bilinci arttırmaya yönelik çalışmalar yapabilir, mikro boyutta ise bireyin güçlenmesini sağlayacak motivasyonel görüşmeler yaparak psiko-sosyal açıdan sürecin sağlıklı yönetilmesini sağlayabilmektedir.

1.8. Evlat Edinme ve Sosyal Hizmet

Biyolojik aileleri ile yetişme fırsatı bulamayan ya da her türlü ihmal ve istismara maruz kalan çocukların evlat edinme hizmetinden faydalanmaları sağlanmaktadır. Bu hizmette devlet gözetim ve denetim yaparak çocukların sağlıklı bir aile ortamına ulaşmasını sağlamaktadır (Koçoğlu, 2019, s. 239). Evlat edinme süreci sosyal hizmet mesleğinin önemli çalışma alanlarından birini oluşturmaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kurumlarda iki yönlü olarak hizmet veren sosyal hizmet uzmanı bir taraftan çocuk yuvalarında güçlendirici, kolaylaştırıcı, arabulucu ve danışmanlık rollerini üstlenerek hizmet verirken diğer tarafta il ve ilçe müdürlüğünde evlat edinme birimlerinde ailelerin başvurularını almada, müdahale planları oluşturmada ve evlat edinmek isteyen bireylerle çocukların buluşmasını sağlamada sosyal hizmet uzmanları görev almakta ve evlat edinen kişiler ile görüşmeler gerçekleştirmektedir. Evlat edinilecek çocuğun sağlıklı ve güvenli bir

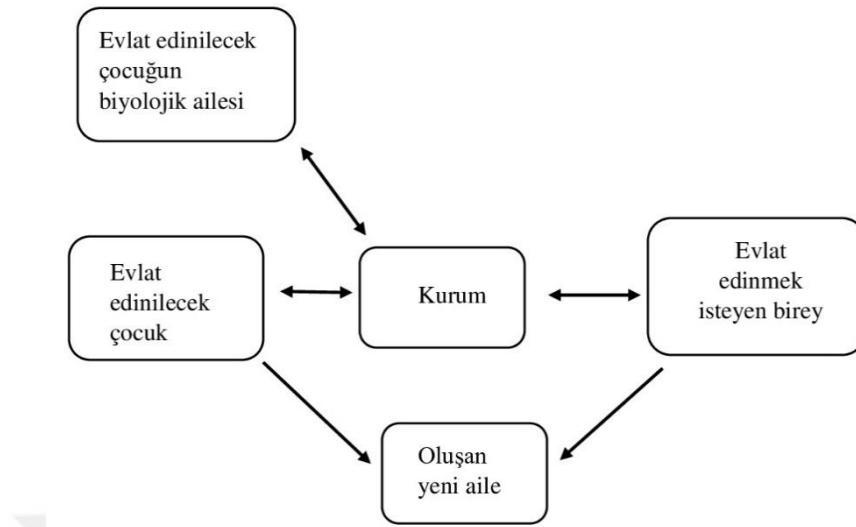
aile ortamına ulaşmasını sağlamak ve evlat edinmek isteyen ailelerin çocuk sevgisi duygusunu yaşamasını sağlamak sosyal hizmet uzmanlarının takip ettiği ve yönettiği bir süreçtir. Evlat edinme hizmeti sunumunda sistem kuramı, bağlanma kuramı ve ekolojik yaklaşım kullanılabilecek önemli kuram ve yaklaşımlar arasında yer almaktadır. Sosyal hizmet mesleğinin faydalandığı kuram ve yaklaşımlara evlat edinen aile ve evlat edinilen çocuk noktasından bakıldığında evlat edinmenin çocuk ve aile için önemli olduğu söylenebilir.

1.8.1. Sistem Kuramı

Sistem kuramını geliştiren Bertalanffy'ye göre yaşam alanında var olan her şey bir sistemdir ve bu sistemler alt sistemlerden oluşmaktadır. Sistemde bir değişiklik olduğunda alt sistemlerde ona uygun olarak değişim sağlamaktadır. Sistem kuramı çerçevesinde ele aldığımızda aile bir sistemdir ve evlat edinilen çocuk bu sistemin bir alt sistemidir. Evlat edinen ile edinilen yeni bir aile kurar ve bir sistem oluştururlar, yeni oluşan bu sistemin sınırlarının olması ve dengede olması çok önemlidir. Çünkü denge bozulduğunda sistem yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır (Baykara Acar & Acar, 2002, s. 30). Sistemler açık ve kapalı olmak üzere iki farklı şekilde oluşmaktadır. Açık sistemler çevresi ile etkileşimde olan bilgi akışı sağlayan ve etki sonucu değişim yaşanan sistemlerdir. Kapalı sistemler ise kendi dışındaki sistemlerle etkileşimi olmayan etkilerden bağımsız olan sistemlerdir. Aile açık bir sistemdir ve çevresinden, toplumdan, kitle iletişim araçlarından etkilenmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının müdahalede bulunduğu sistemlerde açık sistemlerdir (Aktaş, 2004, s. 37; Teater, 2014, s. 26).

Aşağıdaki şekilde bir sistem örneği verilmiştir. Şekilde görüldüğü üzere kurum üç müracaatçı sistemi ile de temas halindedir. Evlat edinilen çocuk aile sisteminin alt sistemi iken evlat edinmek isteyen ile yeni bir sistem oluşturmaktadır. Kurum bu sistemlerin işlerliğini zaman içerisinde değerlendirmektedir.

Şekil 1.8.1.1: Evlat Edinme ve Sistem Kuramı

Sistem kuramı sosyal hizmet uzmanına bir bakış açısı sunarken müdahale planı oluşturması adına da yol gösterici olmaktadır. Sosyal hizmet uzmanı planlı değişim sürecinin değerlendirme aşamasında sistem kuramını kullanabilir. Sistem içerisindeki etkileşim durumlarının ve alt sistemlerle etkileşimde olunmasının anlamlandırılması açısından önemlidir. Sistem kuramı sosyal hizmet uzmanının bir soruna daha geniş bir bakış açısıyla bakmasını sağlayarak sorunun bireyi nasıl etkilediğini, sorunun kaynağını, diğer sistemlerin soruna etkisini görmesini ve etkili müdahale planı oluşturmasını sağlamaktadır (Kirst-Ashman & Hull, 1999, s. 11; Teater, 2014, s. 32).

Sistem kuramı 1970’li yıllarla birlikte sosyal hizmet içerisinde belirgin bir şekilde yer almaya başlamıştır. Sistem kuramının temelinde sistemin parçalardan oluştuğu bilinmektedir ve bu parçaların birleşimiyle de sistem oluşmaktadır fakat sistemin kendisi bütün parçaların toplamından her zaman daha fazladır. Bu kuramın sosyal hizmette kullanımının temel amacı müdahale için alt sistemleri belirlemek ve değerlendirmektir. Değerlendirme sonucunda değişimin gerçekleşmesi için hangi alt sistemlere müdahalede bulunacağı belirlenir (Teater, 2014, s. 27,29). Tüm bunlara dayanarak yeni kurulan sistemlerde sağlıklı ilişkiler kurulması, sınırların iyi belirlenmesine dikkat edilmesi ve sistemin kontrollü bir şekilde ilerlemesinin sağlanması sistemin devamlılığını sağlamaktadır. Yani evlat edinen ebeveyn ile çocuk arasında sınırları belirli, sağlıklı bir alt sistem kurulur ise evlat edinme hizmeti için olumlu bir sonuç ortaya çıkmış ve hem evlat edinilen hem de evlat edinen için karşılıklı bir fayda oluşmuş olacaktır.

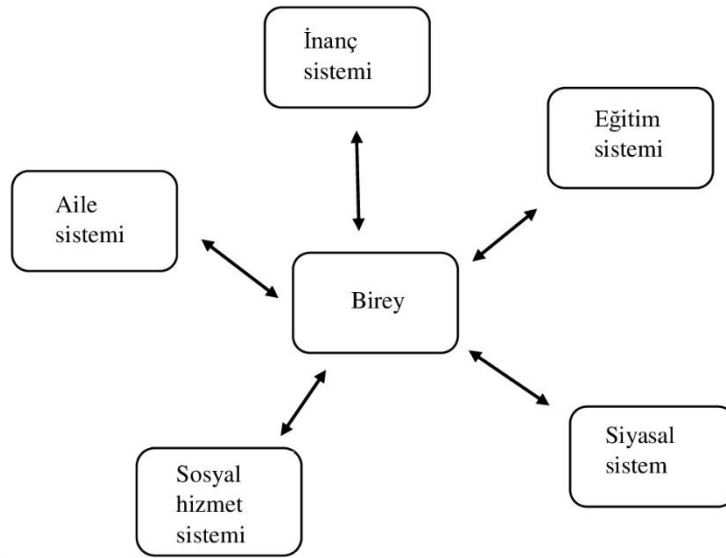
Sistem kuramının sosyal hizmet mesleğinin temelinde bireylerin bütüncül yaklaşımla ele alınmasından kaynaklı olarak önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü bütüncül yaklaşımın sağlanabilmesi için sistem kuramına ihtiyaç duyulmaktadır. Evlat edinen bireylerin de bütüncül bir bakış açısı ile ele alınabilmesi için sistem kuramının önemli olduğu düşünülmektedir.

1.8.2. Ekolojik Yaklaşım

Ekolojik yaklaşımın temelleri Bertalanffy'nın sistem kuramına dayanmaktadır (Danış, 2006, s. 46). Ekolojik yaklaşım ilk olarak sosyal hizmet alanında akademisyen olan Alex Gitterman ve Carel Germain tarafından sistem kuramının bir türü olarak ele alınmıştır (Teater, 2014, s. 26). Sosyal hizmet için temel kuramlardan biri olan ekolojik yaklaşım bireyin çevresiyle ilişkilerine odaklanmaktadır. Yani bireyin gelişimde çevresinin etkili olduğunu ifade etmektedir. Sistem kuramı daha çok alt sistemlerle olan ilişkilere odaklanırken ekolojik yaklaşım sistemin içinde bulunduğu çevresel faktörlerden etkilenmesine ve değişimine odaklanmaktadır (Baykara Acar & Acar, 2002, s. 31). Ekolojik yaklaşım birey, eğitim sistemi, siyasal sistem, aile sistemi, inanç sistemi ve sosyal hizmet sistemi arasındaki ilişki ve bağlantıları ve bunların birbirlerine etkilerini incelemektedir. Bu yaklaşımı kullanan sosyal hizmet uzmanlarının amacı birey ve çevre uyumu gözlemleyerek uyum düzeyini arttıracak biçimde müdahaleler planlamaktır (Paslı, 2017, s. 41). Aşağıdaki şemada ekolojik yaklaşıma göre evlat edinmek isteyen bir bireyin evlat edinme sürecinde etkileneceği sistemler görülmektedir.

Ekolojik yaklaşım merkeze çevreyi almaktadır. Bu nedenle bireyin içinde yaşadığı toplum önemlidir (Danış, 2006, s. 46). Örneğin evlat edinilen ve aile ortamında yetişen bir çocuk ile kurum bakımında kalan bir çocuğun gelişimine bakıldığında farklı çevrelerde büyüdüğü için gelişimsel olarak da farklılıklar göstermektedirler. Buda ekolojik yaklaşımla ele alınabilecek çevrenin birey üstündeki etkisini gösterecek bir örnektir. Kurum bakımında sağlanamayan aile ortamı evlat edinme sonucu yaratılabilmektedir. Sağlıklı bir evlat edinme sonucu çocuk sosyal ve fiziksel çevresinden olumlu yönde faydalanabilecek ve böylelikle çocuğun üstün yararı gözetilmiş olacaktır (Baykara Acar & Acar, 2002, s. 31).

Şekil 1.8.2.1: Evlat Edinme ve Ekolojik Yaklaşım

Ekolojik yaklaşım çevresi içinde birey kavramı çerçevesinde şekillenmektedir. Bu kavram ile sosyal hizmet uzmanları üç alana odaklanmaktadır. İlk odak noktası bireydir. Bireyin sorunlar karşısında gösterdiği tepkileri ölçer ve güçlendirme ile başa çıkma kapasitelerini arttırmayı hedefler. İkinci odak noktası olan alan bireyin etkileşimde olduğu diğer sistemlerdir ve bunlar arasındaki ilişkilere odaklanır. Son olarak üçüncü alan ise sosyal hizmettir. Bireylerin ihtiyaçlarına yönelik hizmet veren kurumların değişimlerine odaklanılır ve gelişimleri için çabalanır. Ekolojik yaklaşım bireylerin baş etme ve sorun çözme becerilerinin gelişimini amaçlar ve bu nedenle önemlidir (Danış, 2006, s. 51).

Evlat edinme süreci bireyin içinde bulunduğu topluma göre şekillenebilmektedir. Sosyal hizmet uzmanları bu yaklaşımı temel alarak bireylerin yaşayabileceği sorunların farklılaşmasını göz önünde bulundurarak müdahale planı oluşturması ve bireylere destek hizmetleri sunması önemlidir.

1.8.3. Bağlanma Kuramı

Evlat edinme sürecinden bahsedilirken ele alınan bir önemli kuramda bağlanma kuramıdır. Bowlby'ye göre anne ve çocuk arasındaki bağlanma çocuğun hayata karşı algılarını oluşturmaktadır (Tüzün & Sayar, 2006, s. 27). Ainsworth'a göre ise bağlanma 4 farklı şekilde oluşmaktadır. İlki güvenli bağlanmadır. Burada çocuk ve ebeveyn arasında karşılıklı güçlü bir ilişki vardır. Ebeveyn çocuğun ihtiyaçlarına yönelik duyarlı ve ilgili yaklaşmaktadır ve aralarında sağlıklı bir bağ kurulmuştur. İkinci bağlanma türü güvensiz bağlanmadır. Burada ebeveyn ve çocuk arasında tutarsız bir ilişki vardır. Çocuk olaylar

karşısında ebeveyninin nasıl davranacağını tahmin edemez. Bu bilinmezlik ve tutarsızlık çocuğu güvensiz hissettirir ve çocuk zamanla kendini değersiz hissetmeye başlar. Sonucunda da ebeveyn ve çocuk arasında güvensiz bir ilişki oluşur. Üçüncü bağlanma yöntemi ise kaçınmacı bağlanmadır. Kaçınmacı bağlanma da ebeveyn çocuğun ihtiyacına sert, olumsuz ve katı bir şekilde dönüşler sağlaması ve çocuğun kendini yalnız hissetmesiyle oluşmaktadır. Sert ve olumsuz tepkilerle karşılaşan çocuk bağ kurmaktan kaçınır. Son bağlanma yöntemi ise düzensiz bağlanmadır. Düzensiz bağlanma çocuğa bir olay karşısında şefkatli, düşünceli, tutarlı fakat başka bir olay karşısında sert, tepkisel ve tutarsız davranma sonucu oluşmaktadır. Çocuk bu durumda kendini kaygılı hissedecektir ve düzensiz bir bağlanma gerçekleşecektir (Teater, Yöntem ve Kuramlara Giriş, 2015, s. 19).

Bowlby'e göre bağlanma ilişkisinin çevreyi keşfederken geri dönülebilecek bir liman olma, fiziksel gereksinimleri karşılama ve hayata dair bir güvenlik duygusu geliştirebilme şansı olmak üzere üç temel işlevi bulunmaktadır. Bu işlevler yeteri düzeyde yerine getirilmediğinde çocukta kişilik sorunlarıyla karşılaşılabilir. Bu nedenle çocuğun sağlıklı gelişimi için ebeveyn çocuk arasındaki güven ilişkisi önemlidir. Evlat edinme sürecinde de ailelerin çocukları ile güvenli bağlar oluşturmaları önemlidir. Evlat edinileninde süreç içerisinde destek ihtiyaçları doğmaktadır. Çünkü çocuğun korunma ihtiyacının tespit edilip kurum bakımına alınma sürecine kadar biyolojik aile ile bağların kopma noktasına gelebilmektedir. Kurum bakımı altında bağlar kurmak bambaşka deneyimler iken evlat edinilme sürecinde de bağ kurmak daha farklı bir deneyimdir. Evlat edinilen çocukların biyolojik ebeveynleri ile kurdukları bağ biçimi evlat edinen ebeveyn ile kuracağı bağ olumsuz yönde etkileyebileceği söylenebilir. Bu bağlamda sosyal hizmet uzmanları bilgi ve becerileri doğrultusunda evlat edinme sürecinde hem evlat edinileni hem de evlat edineni aralarında bağın olumlu yönde gelişmesi adına takip etmeli ve desteklemelidir (Karataş, 2017, s. 868-870).

Bağlanma kuramı özellikle kurum bakımında kalan çocuklarla çalışan sosyal hizmet uzmanları için önemlidir. Korunma ihtiyacı bulunan çocuk kurum bakımına geldiğinde onunla güvenli bağların nasıl kurulacağını bilmek sonrasında çocuğun evlat edinilmesi durumunda çocuğa aile ile güvenli bağlar kurmasını sağlamaya destek olmak sosyal hizmet uzmanlarının görevidir (Eryılmaz, 2010).

Kuramlar belirli bir durumda belirlenmiş şekilde uygulanması gerekenleri içerirken yöntem sosyal hizmet uzmanının olay karşısında kuramı uygulayış biçimi olarak söylenebilir. Bahsedilen bütün kuramlar evlat edinme hizmeti için sosyal hizmet uzmanları tarafından

farklı yöntemlerle kullanılabilir. Evlat edinme sürecinde ayrı ayrı gereksinimler doğabilmektedir. Bu bilgiler ışında sosyal hizmet uzmanları bilgi ve becerilerine dayanarak müracaatçılara en iyi şekilde hizmet sunmaktadırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmada benimsenen yöntem ve teknikler detaylı olarak anlatılmıştır. İlk olarak araştırmanın konusu, amacı ve hangi problemlerle yola çıkıldığına değinilmiştir. Ardından araştırmanın örneklem seçimi ile ilgili bilgiler, veri toplama aracının hazırlanma aşaması ve toplanan bu verilerin analizine ilişkin bilgiler detaylı olarak açıklanmıştır. Son olarak araştırmanın literatüre katkısı ile araştırmanın kapsam ve önemine değinilmiştir.

2.1. Araştırmanın Konusu

Evlat edinme çeşitli nedenlerle çocuk sahibi olamayan veya biyolojik olarak çocuk sahibi olmak yerine evlat edinmeyi tercih eden ailelerin evlat sahibi olma yöntemidir. Günümüzde evlat edinmeye yönelik toplumsal kabulün artmasıyla birlikte evlat edinen ailelerin yaygınlığı artmaktadır. Evlat edinen ailelerin günden güne artmasıyla birlikte toplum düzeninde yeni sorunlar oluşmakta ve ihtiyaçlar belirmektedir. Evlat edinmenin gerçekleşmesi yaklaşık 3 yıllık bir süreyi kapsamaktadır. Sürenin uzaması aileyi daha zorlu bir sürece sokarak daha fazla desteklenme ihtiyacı duymalarına neden olmaktadır. Evlat edinen ya da edinmeyi düşünen ailelerin yaşadığı tüm bu sorunların ortaya çıkarılması ve çözümlerine yönelik süreci yaşayan kişilere ulaşılması ve deneyimlerine başvurulması önemlidir.

Evlat edinen ailelerle ilgili yapılan çalışmalarda ailelerin önemli düzeyde bilgi eksikliği yaşadıkları belirlenmiştir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü verileri değerlendirildiğinde 2020 yılına kadar toplam evlat edinilen çocuk sayısının 17.896 olduğu görülmektedir. Fakat bu doğrultuda yapılan araştırma sayısının ailelere ulaşmaktaki güçlüğüne bağlı olarak sınırlı olduğu fark edilmiştir. Toplumsal bakış açısından ailelerin evlat edindiklerini gizlemesi bireylere ulaşımı da engellemektedir. Evlat edinmeye yönelik toplumsal bilincin arttırılması ve evlat edinen ailelerin süreç içerisinde desteklenmesi gereklidir.

Evlat edinme süreci ilk olarak bireyin/bireylerin evlat edinmeye karar vermesiyle başlamaktadır. Daha sonrasında ikamet ettikleri ildeki il müdürlüğüne gidip başvuru yaparak yasal olarak da süreci başlatmaları gerekmektedir. Bireylerden birtakım belgeler talep edilir ve tamamlamaları için belirli bir süreleri bulunmaktadır. Belgeleri tamamladıktan sonra evlat

edinmek isteyen birey sıraya alınır. En geç 6 ay içerisinde istisnai durumlarda 12 ay içerisinde sosyal inceleme gerçekleştirilir ve en az 5 ayrıntılı görüşme sonrasında sosyal inceleme raporu yazılır. Evlat edinmeye uygunluk durumu var ise yazılı olarak bildirilir. 1 yıl geçici bakım sözleşmesi ile evlat edinilen evlat edinen ailenin yanında kalır. Süreç sonunda herhangi bir uygunsuzluk yok ise aile mahkemeye başvurarak evlat edindikleri çocuğu kendi kütüklerine geçirebilirler. Bu süreç bireyler için zorlayıcı olabilmektedir. Bilgi eksikliğine dayalı olarak evlat edinmeye karar verdikten sonra nasıl başvuru yapacağı, belgeleri nasıl toparlayacağını bilmeyen bireyler için güç durumlar oluşabilmektedir. Ayrıca sürece hakim olsa bile psikolojik ve sosyal açıdan da zorlayıcı bir süreç olmasından kaynaklı bireylerin güçlendirilmeye ihtiyaçları olabilmektedir.

Araştırmanın konusu evlat edinen ailelerin evlat edinme süreçlerinin incelenmesini kapsamaktadır. Araştırmada öncelikli olarak evlat edinen aileleri evlat edinmeye yönlendiren sebeplerin neler olduğuna, evlat edinme sürecinde nasıl sorunlar yaşadıklarına ve ne tür ihtiyaçlarının olduğuna, tüm bu süreçte yaşadıkları ruh sağlığı problemlerinin neler olduğu ve psikolojik bir destek alıp almadıklarına, süreç içerisindeki kolaylaştırıcı veya zorlaştırıcı unsurların neler olduğuna, evlat edinme sürecine ilişkin bilgi eksikliklerinin neler olduğuna ve evlat edinmiş bir aile olarak evlat edinmek isteyen ailelere neler önerebileceklerine odaklanılacaktır. Çalışma sonunda varılması hedeflenen nokta; evlat edinen ailelerin evlat edinme süreçlerine dair bilgi edinilmesi, evlat edinen ailelerin sorunlarının ve ihtiyaçlarının analiz edilmesi, bireylerin evlat edinmeye ilişkin bilgi eksikliklerinin ortaya çıkarılması ve evlat edinme alanında çalışan meslek elemanlarına, araştırmacılara ve politika yapıcılara bir öngörü sunmaktır. Yapılan bu çalışmanın sosyal hizmet alanına katkı sağlayacağı ve aile ve çocuk refah alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarına, araştırmacılara/öğrencilere yararlı olacağı düşünülmektedir.

2.2. Araştırmanın Amacı ve Problemleri

Evlat edinen ailelere yönelik ulusal literatürde çalışmalar bulunmasına (Bozkurt, 2001; İlerisoy, 2012; Kaya Kılıç & Tekin, 2019; Kayma, 2021; Puryaz, 2019; Yılmaz, 2013; Yılmaztürk, 1991) karşın evlat edinme süreçlerine ilişkin yapılan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada, evlat edinen ailelerin evlat edinme süreçlerine, evlat edinme öncesi - karar aşaması - sonrası, ilişkin deneyimlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda cevap aranan temel araştırma soruları şunlardır:

- Evlat edinen bireylerin sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, çalışma durumu, meslek, evlilik süresi, evlat edinilen çocuğun cinsiyeti ve yaşı) nedir?
- Evlat edinen bireylerin evlat edinme öncesi yaşamları (evlat edinmeye karar verme süreleri, evlat edinmeye evliliklerinin kaçınıcı yılında karar verdikleri, evlat edinmeye karar verme nedenleri, yaşadıkları psikolojik ve sosyal sorunlar, sorunlar karşısında aldıkları desteklerin neler olduğu, sorunların sosyal yaşantıya etkisi, sürecin zorlukları ve evlat edinilecek çocuğa yönelik bir sınırlandırmalarının olup/olmaması) nedir?
- Evlat edinen bireylerin evlat edinme süreçleri (süreçte ne tür ihtiyaçlarının olduğu, karşılaşılan güçlükler ve baş etme yöntemleri, kolaylaştırıcı unsurlar ve evlat edinmede yakın çevrenin onayı) nedir?
- Evlat edinen bireylerin evlat edinme sonrası yaşamları (ilk temasta yaşanan duygular, kaygı durumları, benimseme süreleri, evlat edinmenin çocuğa açıklanması, evlat edime sonrası aile ilişkileri, evlat edinme öncesi ve sonrası yaşanan sorunlar arasındaki fark, alınan profesyonel destek ve evlat edinmeyi düşünenlere öneriler) nedir?

2.3. Araştırmanın Deseni

Çalışma nicel araştırma yöntemi ile tasarlanmıştır. Evlat edinmiş bireylerin evlat edinme süreçlerine ilişkin onları evlat edinmeye yönlendiren sebeplerin neler olduğu, yaşadıkları sorunların, ihtiyaçların, ruh sağlığı problemlerinin ve destek sistemlerinin neler olduğu, evlat edinme sürecindeki kolaylaştırıcı ve zorlaştırıcı unsurların neler olduğu ve evlat edinmek isteyen bireylere verilecek önerilerinin neler olduğunun öğrenilmesi amaçlanan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır.

Bu çalışmanın fikir olarak ortaya çıkışında yüksek lisans sürecinde yapılan seminer çalışmasında karşılaşılan durumlar etkili olmuştur. Seminer çalışmasında evlat edinen ailelerle nitel görüşmeler yapılmış olup bireylerin ortaklaşan yanları olsa da farklı süreçler yaşadıkları ve bu ailelerin süreçlerine yönelik ulusal literatürde bilgi eksiklikleri olduğu gözlemlenmiştir. Ardından bu gözlemden yola çıkılarak evlat edinen ailelerin süreçlerinin araştırılması tezin genel çerçevesini çizmiştir.

2.4. Araştırmanın Örneklem Seçimi

Araştırma, evlat edinen bireyler ile yapılmak üzere tasarlanmıştır. Çalışmada, evlat edinmiş kişilere ulaşmakta yaşanan zorluğun ortadan kaldırabilmesine imkân veren ve aynı

zamanda zengin bilgi kaynağı olabilecek bireylere ulaşılabilmesine olanak tanıyan rastlantısal kartopu örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu doğrultuda kesitsel bir çalışma olarak 01 Ekim 2021 – 01 Nisan 2022 tarihleri arasında ulaşılan ve çalışmaya katılmaya gönüllülük gösteren 140 yetişkin birey çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

2.5. Verilerin Toplanması ve Veri Analizi

Çalışmayı kabul eden katılımcılar ile çevrimiçi ortamda Ekim 2021– Nisan 2022 tarihleri arasında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında ilk olarak katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine yönelik sorular sorulmuştur. Sonrasında evlat edinme öncesi yaşamları, evlat edinme süreçleri ve evlat edinme sonrası yaşamlarına yönelik sorular sorulmuştur. Tüm bu soruların altında bireylerin evlat edinme süreçlerine, bu süreçteki ihtiyaçlarına, karşılaştıkları zorluklara veya kolaylıklara yönelik ayrıntılı bilgi edinmek amaçlanmıştır. Görüşme formu literatür taraması sonucu elde edilen bilgiler çerçevesinde oluşturulmuş olup evlat edinme alanında çalışan meslek elemanlarının da görüşü alınarak revize edilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerin analizleri araştırma problemine ve alt problemlerine uygun olarak planlanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin istatistiksel olarak çözümlemesinde tanımlayıcı istatistikler ile birlikte sayı belirten çizelgelerde aritmetik ortalamaları, standart sapma, minimum ve maksimum sonuçlarından yararlanılmıştır. Araştırmada sosyo-demografik değişkenler frekans analizi ile analiz edilmiştir. Diğer bulgular ise frekans analizi, crosstabb ve ki-kare testleri kullanılarak analiz edilmiştir.

2.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bilimsel araştırmalar bazı sınırlamaları da beraberinde getirmektedir. Araştırma sürecinde sınırlılıklar belirli bir zaman diliminde ve belirli bir yerde yapılmasından kaynaklanabilmektedir. Bu sebeplerden dolayı çalışma belirli kapsam ve sınırlılıklardan çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bunlar:

- Araştırma görüşme yapmayı kabul eden bireylerin yanıtları ile sınırlıdır.
- Araştırma görüşme formunda kullanılan 38 soru ile sınırlıdır.
- Araştırma kullanılan veri toplama aracı ile elde edilen bulgularla sınırlıdır.

2.7. Araştırmanın Sayıtları

- Görüşme yapılan bireyler istekli kişilerden oluşmaktadır.
- Örneklem, evreni temsil edecek niteliktedir.

2.8. Araştırmanın Genel Hipotezleri

Evlat edinen bireyler bürokratik ve toplumsal sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır ve bu süreçte psikolojik olarak desteklenmeye ihtiyaç duyabilmektedir.

2.8.1. Alt Hipotezleri

Araştırmanın alt hipotezleri:

- Evlat edinmenin zorlayıcı bir süreç olduğu ve uzun yıllar aldığı
- Evlat edinmeye karar vermenin zor olduğu
- Bireylerin evlat edinme sürecinde ciddi kaygılar yaşadıkları
- Evlat edinme süreçlerinde bürokratik sorunlarla karşılaştıkları
- Evlat edinme süreçlerinde toplumsal baskılarla karşı karşıya kaldıkları

2.9. Araştırmanın Önemi

Araştırma kapsamında, yapılan literatür incelemesinde, Türkiye’de 1926 yılından itibaren evlat edinme kavramı hukuksal boyutta kullanılmaktadır. Buna karşın evlat edinme sürecine ilişkin tanımlayıcı çalışmaların sınırlı düzeyde olduğu görülmüştür. Bu nedenle evlat edinen bireylerin sosyodemografik bilgileri, evlat edinme süreçlerinde yaşadıkları, süreç içerisindeki kolaylaştırıcı ve zorlaştırıcı unsurların neler olduğunun saptanmasının ve irdelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Korunma ihtiyacı olan çocuklar sosyal hizmet için önemli bir sorun alanı oluşturmaktadır bu açıdan da evlat edinme hizmetinin önemi büyüktür. Evlat edinme hizmetinden faydalanmak isteyen bireylerin ihtiyaç duydukları bu hizmetten en iyi şekilde faydalanmalarını sağlamak ve evlat edinme süreci içerisinde oluşan ihtiyaçlarına karşılık verebilmek, onları anlamak sosyal refah devletinin görevleri arasındadır ve aile ve çocuk refahı alanında birçok sosyal hizmet uzmanı çalışmaktadır. Bu doğrultuda evlat edinme alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarına aileleri anlama, ihtiyaçlarını belirleme, etkili müdahale planları oluşturması yönünden araştırmanın hizmet sunuculara, politika yapıcılara öngörü sunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bireyler evlat edinme konusunda karar aldıktan sonra evlat edinmek için başvurulması gereken kurum, istenen evraklar, bekleme süresi, yasal prosedürler gibi birçok konu hakkında bilgi sahibi olmak istemektedirler. Bu doğrultuda evlat edinen ailelerin bilgi alabilmesi, evlat edinme süreci için bir öngörü oluşturabilmesi ve evlat edinmiş diğer ailelerin kendilerini yalnız hissetmemeleri açısından araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sosyal hizmet mesleğinde var olmayan bir çalışma olmasıyla bilimsel olarak sosyal hizmet alanına katkı sağlayacaktır. Evlat edinme alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarına katkı sunabilecektir ayrıca evlat edinme alanında çalışma yapmak isteyen araştırmacılara/öğrencilere faydalı olacaktır. Çalışmada ailelerin sorunları ve ihtiyaçları analiz edilmiştir bu sorun ve ihtiyaçlara yönelik düzenlemeler yapılması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2.10. Araştırmada Kullanılacak Tanımlar

Biyolojik aile: Kan bağı bulunan aile bireyleri.

Evlat edinen: Biyolojik olarak kendi çocuğu olmayan bir çocuğu evlat edinen birey

Evlat edinilen: Biyolojik olarak ailesi olmayan bireyler tarafından evlat edinilen çocuk

Psiko-sosyal süreç: Bireylerin evlat edinme sürecinde psikolojik ve sosyal bağlamda yaşadıkları.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde katılımcılarla yapılan görüşme sonrasında elde dilen bulgular dört başlık altında verilmiştir. İlk olarak araştırmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine yer verilmiştir. İkinci olarak katılımcıların evlat edinme öncesi yaşamlarına ilişkin bilgiler paylaşılmıştır. Üçüncü olarak evlat edinen bireylerin evlat edinme süreçlerine ilişkin veriler ve son olarak evlat edinen bireylerin evlat edinme sonrası yaşamlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Katılımcılara ilişkin Sosyo-Demografik Bilgiler ve Evlat Edinilen Çocuğa İlişkin Bulgular

Tablo 3.1.1: Katılımcıların Sosyo Demografik Özellikleri

Yaş		
Ort ±Ss	Min	Max
39,40 ± 3,82	30	55
Evlat Edinilen Yaş		
Ort ±Ss	Min	Max
34,52 ± 3,007	30	45
Cinsiyet	n	%
Kadın	130	%92,9
Erkek	10	%7,1
Eğitim Durumu	n	%
İlkokul	1	%0,7
Lise ve Dengi	54	%38,6
Üniversite/Yüksekokul	71	%50,7
Lisansüstü	14	%10
Medeni Durum	n	%
Bekar	3	%2,1
Evli	137	%97,9
Toplam	140	%100

Tablo 3.1.1’de görüldüğü üzere araştırmaya toplam 140 katılımcı katılmış olup bu katılımcıların yaş ortalaması 39,40 standart sapması 3,82’dir. Araştırmaya katılanların evlat edindikleri yaşların ortalaması ise 34,52 standart sapması 3,007’dir. Katılımcıların %18,5’u 30-35 yaş aralığında, %49,2’si 36-40 yaş aralığında, %27,9’u 41-45 yaş aralığında, %4,2’si 46-50 yaş aralığında ve %0,7 si 51-55 yaş aralığındadır. Katılımcıların cinsiyetlerine bakıldığında, %92,2’si kadın, %7,1’i ise erkektir. Katılımcıların %0,7’si ilkokul, %38,6’sı lise ve dengi okullardan, %50,7’si üniversite/ yüksekokul, %10’u lisansüstü eğitim mezunudur.

Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde tamamına yakını %97,9'u evli, %2,1'i bekardır.

Tablo 3.1.2: Katılımcıların Meslekleri

Çalışma Durumu	n	%
Çalışıyor	91	%65
Çalışmıyor	49	%35
Çalışılan Sektör	n	%
Kamu	60	%42,6
Özel Sektör	31	%22,4
Emekli	1	%0,7
Ev Hanımı	48	%34,3
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan 140 katılımcının %65'i aktif olarak çalışma hayatı içinde yer alırken %35'i çalışmamaktadır. Aktif çalışma hayatı olmayan katılımcıların %34,3'ü ev hanımı, %0,7'si emeklidir. Aktif olarak çalışma hayatı olan katılımcıların %42,6'sı kamu, %22,4'ü özel sektör çalışanıdır.

Tablo 3.1.3: Katılımcıların Evlilik Süreleri

Evlilik Süresi	n	%
0-5 Yıl	2	%1,5
6-10 Yıl	43	%31,4
11-15 Yıl	53	%38,7
16-20 Yıl	32	%23,4
21-25 Yıl	4	%2,9
26-30 Yıl	3	%2,1
Toplam	137	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların %97,9'u evli olup evlilik süreleri 4-30 yıl aralığındadır. Katılımcıların ortalama evlilik süresi 13,23 yıl olup standart sapması 4,65'tir. Katılımcıların %1,5'i 0-5 yıl, %31,4'ü 6-10 yıl, %38,7'si 11-15 yıl, %23,4'ü 16-20 yıl, %2,9'u 21-25 yıl ve %2,1'i 26-30 yıl aralığında evlidir. Araştırmaya katılan katılımcıların büyük bir çoğunluğunu oluşturan %70,1'i 6-15 yıldır evlidir.

Tablo 3.1.4: Evlat Edinilen Çocuğunun Özellikleri

Evlat Edinilen Çocuğun Cinsiyeti	n	%
Kız	83	59,3
Erkek	57	40,7
Çocuğun Evlat Edinildiği Yaş	n	%
0	127	%90,7
1	7	%5
2	2	%1,4
3	3	%2,1
4	1	%0,7
Çocuğun Yaşı	n	%
0-3	61	%43,6
4-7	51	%36,5
8-12	22	%15,7
14-20	6	%4,2
Toplam	140	%100

Tabloda görüldüğü üzere katılımcıların %59,3'ü kız çocuk, %40,7'si erkek çocuk evlat edinmiştir. Katılımcıların %90,7'si evlat edindiği çocuğu 0 yaşındayken evlat edinmiştir. Geri kalan %5'i 1, %1,4'ü 2, %2,1'i 3 ve %0,7'si 4 yaşında evlat edinmiştir. Evlat edinilen çocukların bugünkü yaşına bakıldığında %4,3'ü 0, %7,1'si 1, %19,3'ü 2, %12,9'u 3, %13,6'sı 4, %8,6'sı 5, %7,9'u 6, %6,4'ü 7, %5'i 8, %5,7'si 9, %2,1'i 10, %2,9'u 12, %2,1'i 14, %0,7'si 16, %0,7'si 17 ve %0,7'si 20 yaşındadır.

3.2. Evlat Edinen Bireylerin Evlat Edinme Öncesi Yaşamlarına İlişkin Bulgular

Tablo 3.2.1: Katılımcıların Evlat Edinmeye Karar Verme Süresi

Karar Verme Süresi	n	%
1yıldan az	17	%12,1
1-3 yıl arası	9	%6,4
3-5 yıl arası	58	%41,5
5 yıldan fazla	56	%40
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan 140 katılımcının %12,1'i evlat edinmeye 1 yıldan az sürede, %6,4'ü 1-3 yıl aralığında, %41,5'i 3-5 yıl aralığında ve %40'ı 5 yıldan uzun sürede karar vermiştir. Katılımcıların %82,4'ü 3 yıldan sonra evlat edinmeye karar vermiştir.

Tablo 3.2.2: Katılımcıların Evlat Edinmeye Karar Verme Nedenleri

Evlat edinmeye karar verme nedenleri	n	%
Biyolojik yollarla çocuk sahibi olamadığı için evlat edinen	107	%76,4
Biyolojik yollarla çocuk sahibi olabilen ancak evlat edinmekte isteyen	30	%21,4
Gönüllü çocuksuzluk	3	%2,2
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların %76,4'ü biyolojik olarak çocuk sahibi olamadığı için evlat edindiklerini, %21,4'ü biyolojik olarak çocuk sahibi olabildiklerini ancak evlat edinmekte istediklerini, %2,2'si biyolojik olarak çocuk sahibi olabilen fakat doğurmayı tercih etmediği için evlat edindiklerini belirtmiştir.

Tablo 3.2.3: Bireylerin Evlat Edinmeye Karar Verme Süreleri ile Evlat Edinme Nedenleri Arasındaki İlişki

Evlat edinme nedenleri	Evlat edinmeye karar verme süresi				Toplam
	1 yıldan az	1-3 yıl arası	3-5 yıl arası	5 yıldan fazla	
Biyolojik yollarla çocuk sahibi olamadığı için evlat edinen	16 (%11,4)	6 (%4,3)	47(%33,6)	38(%27,1)	107
Biyolojik yollarla çocuk sahibi olabilen ancak evlat edinmekte isteyen	1 (%0,7)	3 (%2,1)	11(%7,9)	15 (%10,7)	30
Gönüllü çocuksuzluk	0(%0)	0(%0)	0(%0)	3 (%2,2)	3
Toplam	17 (%12,1)	9 (%6,4)	58(%41,5)	56(%40)	140
Pearson Chi-Square					
Value	18,981				
P	0,025				

Katılımcıların evlat edinmeye karar verme süreleri ve evlat edinme nedenleri karşılaştırıldığında evlat edinmeye 1 yıldan az sürede karar verenler bütün katılımcıların %12,1'ini oluşturmaktadır. %12,1'in %11,4'ü biyolojik yollarla çocuk sahibi olamadığı için evlat edinen bireylerden oluşmaktadır.

Ki-kare testi sonuçlarında, bireylerin evlat edinmeye karar verme süreleri ile evlat edinme nedenleri ilişkileri incelendiğinde değişkenler arasında $P=0,05$ düzeyinde anlamlı ilişkiye rastlanmıştır.

Tablo 3.2.4: Biyolojik Olarak Çocuk Sahibi Olamama Durumunun Evlilikte Soruna Neden Olması ve Yaşanılan Sorunlar

Sorun olma durumu	n	%
Evet	11	%10,3
Hayır	96	%89,7
Toplam	107	%100
Sorunlar	n	%
Eşim ve ben çoğunlukla kendimizi yetersiz ve eksik hissettik	4	%36,4
Eşimin ailesiyle sorunlar yaşadık ve bu durum evliliğimize yansıdı	1	%9,1
Eşim ve ben sürekli sosyal çevremizin çocuğumuz olmaması ile ilgili baskısına maruz kaldık	5	%45,5
Sosyal ilişkilerimiz azaldığı için eşimle olan ilişkimiz olumsuz etkilendi	1	%9,1
Toplam	11	%100

Araştırmaya katılan katılımcılardan %89,7'si biyolojik olarak çocuk sahibi olmama durumlarının eşleriyle aralarında soruna neden olmadığı belirtmiştir. Sorunlar olduğunu belirten %10,3'lük kısım eşinin ve kendisinin çoğunlukla yetersiz ve eksik hissettiğini, eşinin ailesi ile sorunlar yaşadığını ve bu durumun evliliklerine yansıdığını, sosyal çevre tarafından çocuklarının olmaması yönünde baskılara maruz kaldıklarını ve sosyal ilişkilerinin azalmasıyla eşleriyle aralarındaki ilişkilerin olumsuz etkilendiğini ifade etmiştir.

Tablo 3.2.5: Evlat Edinme Sürecinin Kişilerin Ruh Sağlığına Etkisi

Sürecin ruh sağlığına etkisi	n	%
Depresyon Yaşadım	32	%22,9
Kaygı Bozukluğu Yaşadım	23	%16,4
Yalnızlık	35	%25
Çaresizlik	42	%30
Diğer	8	%5,7*
Ruhsal sorunların sosyal yaşama etkisi	n	%
Tıbbi destek aldığımı öğrenenler benden uzaklaştı ve sosyal yaşamımı kısıtladı	10	%7,1
Tıbbi destek aldığımı bilenler bana acıma duygusu ile yaklaştı ve beni sosyal çevreden uzaklaştırdı	8	%5,7
Sosyal çevremdeki insanlar bana daha çok destek olunması gerektiğini düşünerek sosyal yaşantımı daha aktif hale getirdi	122	%87,1
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların %30'u evlat edinme sürecinde çaresizlik, %25'i yalnızlık, %22,9'u depresyon, %16,4'ü kaygı bozukluğu ve %5,7'si* obsesiflik ve sosyal fobi yaşadığını belirtmiştir. Bu ruhsal etkilerin sosyal yaşantıya da etkileri bulunmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların %87,1'i evlat edinme sürecinde çevresinin kendisine daha

çok destek olunması gerektiğini düşünerek sosyal yaşantılarını aktifleştirmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. %7,1'i yaşadıkları ruhsal etkiye yönelik tıbbi bir destek alması ve çevresinin tıbbi destek aldığını öğrenmesiyle kendisinden uzaklaştığını %5,7'si ise yine yaşadıkları ruhsal etkiye yönelik tıbbi destek aldığı ve çevrelerinin kendilerine acıma duygusu ile yaklaştıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3.2.6: Evlat Edinme Sürecinin Ruh Sağlığına Etkilerine İlişkin Tıbbi Tedaviye Başvurma Durumu ve Tedavi Türleri

Tedaviye başvurma	n	%
Evet	83	%59,3
Hayır	57	%40,7
Toplam	140	%100
Tedavi türleri	n	%
Psikolog görüşmesi	21	%25,3
Psikiyatr kontrolünde ilaç kullanma	62	%74,7
Toplam	83	%100

Tablo 3.2.5'te araştırmaya katılan katılımcıların evlat edinme sürecinin ruhsal sağlıklarına etkileri belirtilmektedir. Bireylerin %59,3'ü bu etkilere yönelik tedavi olduğunu belirtmiş %40,7'si herhangi bir tedavi almamıştır. Tedaviye başvuran bireylerin %74,7'si psikiyatr kontrolünde ilaç kullanmıştır.

Tablo 3.2.7: Ruh Sağlığı Sorununa İlişkin Tedaviye Başvurma ile Eğitim Durumu İlişkisi

Eğitim Seviyesi	Tedaviye başvurma durumu		Toplam N
	Evet	Hayır	
İlkokul	0 (%0)	1 (%0,7)	1
Lise veya dengi	9(%6,4)	45(%32,1)	54
Üniversite/yüksekokul	60(%42,9)	11(%7,9)	71
Lisansüstü	14(%10)	0(%0)	14
Toplam	83(%59,3)	57(%40,7)	140
Pearson Chi-Square			
Value	70,417		
P	,00		

Tablo 3.2.7'de görüldüğü üzere katılımcıların eğitim durumları ile evlat edinme sürecindeki yaşadıkları ruh sağlığı sorunlarına ilişkin tedavi görme durumları arasında bir ilişki görülmektedir. Bireylerin %59,3'ü tedavi gördüğünü belirtmiştir. Tedavi görenlerin %52,9'unu lisans ve lisansüstü eğitim almış bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın

bulgularına göre eğitim seviyesi artış gösterdikçe bireylerin ruhsal sorunlarına ilişkin tedavi alma durumunda bir artış görülmektedir.

Ki-kare testi sonuçlarında, bireylerin evlat edinme sürecinde yaşadıkları ruh sağlığı sorunlarına ilişkin tedavi görme durumu ile eğitim durumlarının ilişkileri incelendiğinde değişkenler arasında $P=0,05$ düzeyinde anlamlı ilişkiye rastlanmıştır.

Tablo 3.2.8: Evlat Edinme Sürecinde Çocuğun Cinsiyetine ve Yaşına İlişkin Kriter Geliştirme Durumu ve Nedenleri

Kriter belirtme durumu	n	%
Belirli bir cinsiyet ve yaş kriteri belirleyen	112	%80
Belirli bir cinsiyet ve yaş kriteri belirlemeyen	28	%20
Toplam	140	%100
Kriter belirtme nedenleri	n	%
Hep bir kız çocuğum olsun istemişim	26	%23,2
Hep bir erkek çocuğum olsun istemişim	20	%17,9
Küçük yaşta olması kendi geleneklerimize göre yetiştirmek için avantajlı	44	%39,3
Kız çocuğunun evlat edinildiğini öğrendiğinde daha vefalı olacağı düşüncesi	22	%19,6
Toplam	112	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların %80'i evlat edinme sürecinde belirli bir cinsiyet ve yaş kriterlerinin olduğunu, %20'si belirli bir yaş ve cinsiyet kriterleri olmaksızın şartları sağladıkları ilk çocuğu evlat edindiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %39,3'ü evlat edindikleri çocuğun küçük yaşta olmasının kendilerinin geleneklerine göre yetiştirmekte kolaylık olacağı düşündüğü için, %23,2'si hep bir kız çocuğu olmasını istediği için, %17,9'u hep bir erkek çocuğu olmasını istediği için ve %19,6'sı kız çocuğunun evlat edinildiğini öğrendiğinde evlat edinen bireylere daha vefalı bir şekilde yaklaşacaklarını düşündükleri için evlat edinecekleri çocukların yaşları ve cinsiyetleri konusunda kriter belirtmişlerdir.

3.3. Evlat Edinen Bireylerin Evlat Edinme Süreçlerine İlişkin Bulgular

Tablo 3.3.1: Katılımcıların Evlat Edinme Sürecine İlişkin İhtiyaçları

İhtiyaçlar	n	%
Desteklenme	66	%47,1
Anlaşılma	54	%38,6
Dayanışma	20	%14,3
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların evlat edinme sürecindeki ihtiyaçlarına bakıldığında; %47,1'i evlat edinme sürecine yönelik onaylanma isteğinden dolayı desteklenme, %38,6'sı süreç içerisinde birçok şeyle mücadele ettiklerini ve yorulduklarını ifade ederek çevreleri tarafından anlaşılma, %14,3'ü süreçte yaşadıkları olumsuzluklara yönelik dayanışma ihtiyacı

olduğunu belirtmiştir. Bireyler bu ihtiyaçların eşleri, aileleri, arkadaşları tarafından karşılanmasını beklemektedir.

Tablo 3.3.2: Evlat Edinmeye Karar Verme Sürecinin Güçlük Durumu ve Süreci Etkileyen Etkenler

Güçlükle karşılaşma durumu	n	%
Evet	113	%80,7
Hayır	27	%19,3
Etkenler	n	%
Aileleri ikna etmede zorlanma	30	%21,4
Sosyal çevrenin yargılayıcı tutum ve davranışlara maruz kalma	51	%36,4
Sürece ilişkin bilgi eksikliği	59	%42,1
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların %80,7'si evlat edinmeye karar sürecinin güç olduğunu belirtmişlerdir. Bu katılımcıların %42,1'i evlat edinme sürecine ilişkin bilgisizlik, %36,4'ü sosyal çevrelerinin yargılayıcı tutum ve davranışlarına maruz kalma ve %21,4'ü ailemizi ikna etmekte zorlanma konusunda güçlükler yaşamıştır.

Tablo 3.3.3: Evlat Edinme Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar Başa Çıkma Yöntemleri

Sorunlarla Başa Çıkma Yöntemi	n	%
Eş Desteğiyle	48	%34,3
Ailenin Desteği	40	%28,6
Arkadaş Desteği	17	%12,1
Tıbbi Destek	2	%1,4
Kendi Motivasyonu	33	%23,6
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların %34,3'ü yaşadıkları güçlüklerle eş desteğiyle, %28,6'sı aile desteğiyle, %23,6'sı kendi motivasyonu ile, %12,1'i arkadaşlarının desteğiyle ve %1,4'ü psikolojik olarak profesyonel bir destek ile evlat edinme süreci içerisinde yaşadıkları güçlüklerle başa çıkmıştır.

Tablo 3.3.4: Evlat Edinme Sürecindeki Kolaylaştırıcı Unsurlar

Kolaylaştırıcı Unsurlar	n	%
Meslek Elemanlarının Davranışları	111	%79,3
Kurum Politikası	16	%11,4
Diğer	13	%9,3
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların %79,3'ü evlat edinme sürecindeki kolaylaştırıcı unsurun meslek elemanlarının davranışı, %11,4'ü kurum politikası, %9,3'ü evlat edinme sürecini yaşamış bireylerle görüşme olarak belirtmişlerdir.

3.4. Evlat Edinen Bireylerin Evlat Edinme Sonrası Yaşamlarına İlişkin Bulgular

Tablo 3.4.1: Evlat Edinilen Çocukla İlk Temasta Yaşanan Duygular

İlk Temasta Yaşanan Duygu	n	%
Duygulandım	22	%15,7
Mutlu Oldum	13	%9,3
Tedirgin Oldum	5	%3,6
Tarif Edilemez Bir Duygu	91	%65
Heyecanlandım	3	%2,1
Diğer	6	%4,3
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların %65'i evlat edindiği çocukla ilk temasta tarif edilemez bir duygu yaşadığını, %15,7'si duygulandığını, %9,3'ü mutlu olduğunu, %3,6'sı tedirgin olduğunu, %2,1'i heyecanlandığını ve %4,3'ü büyülendiklerini ve kafa karışıklıkları yaşadıklarını belirtmiştir.

Tablo 3.4.2: Evlat Edinilen Çocuğun Eve Gelmesiyle Kaygı Yaşama Durumu ve Sonrasında Yaşanan Kaygılar

Kaygı yaşama durumu	n	%
Evet	105	%75
Hayır	35	%25
Toplam	140	%100
Kaygılar	n	%
Biyolojik ebeveynleri olmadıkları için terk edilme kaygısı	17	%16,2
Biyolojik ebeveynleri olmadıkları için seilmeme benimsememe kaygısı	18	%17,1
Biyolojik ebeveynleri tarafından çocuğun alınma kaygısı	44	%41,9
Çocuğu sağlıklı bir şekilde büyütme yönelik kaygı	18	%17,1
Çocuğun mutlu olup olmama konusunda kaygı	8	%7,7
Toplam	105	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların %75'i evlat edindikleri çocuğun eve gelmesiyle birlikte kaygı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kaygı yaşan bu bireylerin %41,9'u evlat edindikleri çocuğun biyolojik ailesi tarafından alınma konusunda kaygı yaşadıklarını, %17,1'i evlat edinmenin açıklanmasıyla biyolojik ebeveynleri olmadıkları için evlat edindikleri çocuk tarafından seilmeme, benimsememe açısından kaygı yaşadıklarını, %17,1'i evlat edindikleri çocuğu sağlıklı bir şekilde büyütmeye konusunda kaygı yaşadıklarını, %16,2'si evlat edinmenin açıklanmasıyla birlikte evlat edindikleri çocuğun biyolojik ebeveyni olmamalarından kaynaklı terkedilme kaygısı yaşadıklarını ve %7,7'si çocuğun evlat edinme sonrası mutlu olup olmama kaygısı yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3.4.3: Evlat Edinme Sonrası Çocuğu Benimsenme Süresi

Benimsenme Süresi	n	%
0-1 ay	130	%92,9
1-3 ay	8	%5,7
3-6 ay	2	%1,4
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan bireylerin %92,9'u evlat edinme sonrası ilk 1 ay içerisinde evlat edindikleri çocukları benimsemektedirler. Bireyler evlat edindikleri çocuğu en geç 6 içerisinde benimsemektedirler.

Tablo 3.4.4: Evlat Edinildiğinin Çocuğa Açıklanmasına Yönelik Görüş ve Bu Görüşün Eşler Arasındaki Benzerlik Durumu

Evlat edinmenin açıklanması	n	%
Kesinlikle açıklamayı istemem ancak meslek elamanları paylaşmak zorunda olduğumuzu açıkladılar	5	%3,6
Mutlaka açıklanması gerektiğini düşünüyorum	135	%96,4
Toplam	140	%100
Eşlerle görüş benzerliği	n	%
Evet	10	%7,3
Hayır	127	%92,7
Toplam	137	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların %96,4'ü evlat edinilen çocuğa mutlaka evlat edinildiğinin açıklanması gerektiğini düşündüğünün belirtmiştir. %3,6'sı ise açıklamak istemediklerini ancak meslek elemanları tarafından paylaşmak zorunda oldukları konusunda bilgilendirildiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların %92,7'si evlat edinmenin evlat edinilen çocuğa açıklanması konusunda eşleriyle aynı fikirdedir.

Tablo 3.4.5: Eğitim Durumu ile Evlat Edinme Durumunun Açıklanma İlişkisi

Eğitim Seviyesi	Tedaviye başvurma durumu		Toplam N
	Kesinlikle açıklamayı istemem ancak meslek elemanları paylaşmak zorunda olduğumuzu açıkladılar	Mutlaka açıklanması gerektiğini düşünüyorum	
İlkokul	1 (%0,7)	0(%0)	1
Lise veya dengi	7(%5)	47(%33,6)	54
Üniversite/yüksekokul	0(%0)	71(%50,7)	71
Lisansüstü	0(%0)	14(%10)	14
Toplam	8(%5,7)	132(%94,3)	140
Pearson Chi-Square			
Value	26,918		
P	,00		

Tablo 3.4.5’de görüldüğü üzere bireylerin evlat edinme durumunu çocuklara açıklamak istemeyen fakat meslek elemanlarının bilgilendirmesi doğrultusunda açıklamak zorunda kalan bireylerin tamamı ilkokul ve lise mezunudur ve toplam katılımcıların %5,7’sini oluşturmaktadır. Kesinlikle açıklanması gerektiğini belirten bireylerin %50,7’si üniversite/yüksekokul mezunudur.

Ki-kare testi sonuçlarında, bireylerin evlat edinmenin çocuklara açıklanması durumundaki tutumu ve eğitim durumlarının ilişkileri incelendiğinde değişkenler arasında $P=0,05$ düzeyinde anlamlı ilişkiye rastlanmıştır.

Tablo 3.4.6: Evlat Edinme Sonrası Sürecin Aile Yaşantısına Yansıması

Evlat Edinmenin Aile Yaşantısına Yansıması	n	%
Çok şey öğrendik. O bize, biz ona çok şey kattı	39	%28,5
Daha mutlu olduk	30	%21,9
Bütün odağımız çocuğumuz oldu	12	%8,8
Daha öncesinde hiçmişiz, tamamlandık	32	%23,4
Daha planlı yaşamaya başladık	24	%17,5
Toplam	137	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların evlat edinme sonrasında %28,5’inin evlat edinme sonrasında çok şey öğrendiği, çocuklarının kendilerine kendilerinin çocuklarına çok şey kattığı, %23,4’ünün daha öncesinde hiç oldukları evlat edindikten sonra tamamlandıkları, %21,9’unun daha mutlu oldukları, %17,5’inin daha planlı yaşamaya başladıkları ve %8,8’i bütün odaklarının çocukları olduğu şeklinde aile yaşantılarına yansımaları olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 3.4.7: Evlat Edinme Öncesi ve Sonrası Yaşanan Sorunların Farklılıkları

Evlat Edinmeyle Farklılaşan Sorunlar	n	%
Öncesinde çocuksuzluk sorunu vardı şimdi kaybetme korkusu	28	%20
Ufak tefek şeylere olan tartışmalarımız son buldu, önceliğimiz çocuğumuz oldu	22	%15,7
Sorunlar bitti, sorumluluklar arttı	8	%5,7
Yalnızlık ve mutsuzluk vardı hayatımızda ama artık umut doluyuz	48	%34,3
Evlat sevgisi her sorunu çözüyormuş, her şeyi unuttuk	34	%24,2
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların evlat edinme öncesi ve sonrası yaşadıkları sorunlarda farklılaşmalar görülmektedir. Katılımcıların %34,3'ü yalnızlık ve mutsuzluklarının bittiğini artık umut dolu olduklarını, %24,2'si evlat sevgisinin her sorunu çözdüğünü her şeyi unuttuklarını, %20'si önceleri çocuksuzluk sorunu yaşadıkları fakat şimdide kaybetme korkuları olduğunu, %15,7'si ufak tefek tartışmaların artık son bulduğunu ve bütün odaklarının çocuklarında olduğunu, %5,7'si sorunlarının bittiğini ve sorumluluklarının arttığını belirtmiştir.

Tablo 3.4.8: Evlat Edinme Sonrası Profesyonel Destek Alma Durumu

	n	%
Evet	88	%62,9
Hayır	52	%37,1
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların %62,9'u evlat edinme sonrasında profesyonel bir destek almaktadır. Bu destek evlat edinilen çocuğun gelişimi için çocuk gelişim uzmanları, psikolog ve psikiyatr görüşmeleri ve evlat edinmenin aile yaşantısındaki yarattığı değişimlere yönelik psikolog ve psikiyatr görüşmeleridir. Katılımcıların %37,1'i ise evlat edinme sonrasında herhangi bir profesyonel destek alamamaktadır.

Tablo 3.4.9: Eğitim Durumu ve Evlat Edinme Sonrası Profesyonel Destek Alma İlişkisi

Eğitim Seviyesi	Tedaviye başvurma durumu		Toplam N
	Evet	Hayır	
İlkokul	0 (%0)	1 (%0,7)	1
Lise veya dengi	5(%3,6)	49(%35)	54
Üniversite/yüksekokul	70(%50)	1(%0,7)	71
Lisansüstü	13(%9,3)	1(%0,7)	14
Toplam	88(%62,9)	52(%37,1)	140
Pearson Chi-Square			
Value	112,367		
P	,00		

Tablo 3.4.9’da katılımcıların evlat edinme sonrası profesyonel destek alma durumları görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların bu profesyonel desteği alma ve eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Evlat edinme sonrası profesyonel destek alan bireylerin %50’si üniversite/yüksekokul, %9,3’ü lisansüstü eğitim mezunudur. Lise ve dengi okullardan mezun olan bireylerin %90,7’si evlat edinme sonrası profesyonel bir destek almamıştır bu bireyler bütün katılımcıların %35’ini oluşturmaktadır.

Ki-kare testi sonuçlarında, bireylerin evlat edinme sonrası profesyonel destek alma durumu ve eğitim durumlarının ilişkileri incelendiğinde değişkenler arasında $P=0,05$ düzeyinde anlamlı ilişkiye rastlanmıştır.

Tablo 3.4.10: Evlat Edinmeyi Düşünenlere Öneriler

Öneriler	n	%
Kesinlikle evlat edinsinler	87	%62,1
Çocukları olsa bile evlat edinsinler	40	%28,6
Eğer biyolojik bir çocukları varsa evlat edinmesinler	7	%5
Zorluklarla baş etmeyi öğrensinler	1	%0,7
Önerdiğim bir şey değil çok zor	1	%0,7
Diğer	6	%4,3
Toplam	140	%100

Araştırmaya katılan katılımcıların %62,1’i evlat edinmek isteyenlere kesinlikle evlat edinsinler, %28,6’sı çocukları olsa bile evlat edinsinler, %5’i eğer biyolojik çocukları varsa evlat edinmesinler ve %4,3’ü zorluklarla baş etmeyi öğrensinler, süreçlerini diğer evlat edinmek isteyenlerle paylaşarak onları yüreklendirsinler önerilerinde bulunmuşlardır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

Evlat edinen ailelerin evlat edinme süreçlerine ilişkin görüşmeler yapılması sonucu elde edilen bulgular, literatürde daha önce yapılan çalışmalar çerçevesinde dört ana başlık altında tartışılmıştır;

- A. Evlat edinen bireylerin sosyo-demografik özellikleri ve evlat edinilen çocuğa ilişkin bilgileri içeren bulguların değerlendirilmesi
- B. Evlat edinen bireylerin evlat edinme öncesi yaşamlarına ilişkin bulguların değerlendirilmesi
- C. Evlat edinen bireylerin evlat edinme süreçlerine ilişkin bulguların değerlendirilmesi
- D. Evlat edinen bireylerin evlat edinme sonrası yaşamlarına ilişkin bulguların değerlendirilmesi

4.1. Evlat Edinen Bireylerin Sosyo-Demografik Özellikleri ve Evlat Edinilen Çocuğa İlişkin Bilgileri İçeren Bulguların Değerlendirilmesi

Bu bölümde araştırmaya katılan bireylerin sosyo-demografik özellikleri ve evlat edinilen çocuğa ilişkin bilgiler tartışılmıştır. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine bakıldığında; tamamına yakını (%92,9) kadınlardan oluşmakta ve yarısından fazlasının lisans (%50,7) ve lisansüstü (%10) eğitim seviyesine sahip olduğu görülmektedir. Puryaz (2019) tarafından evlat edinmek isteyen 98 infertil bireyle yaptığı çalışmada, lisans seviyesi ve üstü katılımcı sayısı toplam katılımcıların neredeyse üçte birini oluşturmaktadır (%30,6). Gençöz ve Altınoğlu Dikmeer (2014, s. 236) tarafından yapılan araştırmada ise evlat edinen ebeveynlerinin eğitim seviyelerine bakıldığında annelerin yaklaşık olarak dörtte birinin (%26) ve babaların neredeyse yarısının (%41) en az lisans seviyesinde eğitim aldıkları bilgisine ulaşılmıştır. Başka bir araştırmada ise infertilite tedavisi gören bireylerle yapılan bir araştırmada katılımcıların neredeyse tamamına yakınının (%70) lisans mezunu olduğu görülmektedir (Yaylagülü Okuducu & Yorulmaz, 2020, s. 15). Bu araştırmadan çıkan sonuçlar, evlat edinen ailelerin eğitim düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya çıkaran diğer araştırmaları desteklemektedir.

Bu çalışmada katılımcıların neredeyse tamamı (%97,9) evlidir ve çoğunluğunun (%92,2) 35 yaş ve üstü olduğu belirlenmiştir. Evlat edinen bireylerin daha ileri yaşta olmasının nedeni olarak öncelikle biyolojik olarak çocuk sahibi olmayı denedikleri sonrasında

tıbbi yollara başvurdıkları ve tıbbi yollar ile de çocuk sahibi olamayınca evlat edinmeyi tercih ettikleri düşünülmektedir.

Araştırmaya katılanların çoğunluğu (%68,1) 30-35 yaş aralığında evlat edinmiştir. Araştırmaya katılanların evlilik sürelerine bakıldığında yaklaşık olarak üçte birinin 6-10 yıl aralığında bir evlilik süresi olduğu, üçte birinden biraz fazlasının 11-15 yıl aralığında evlilik süresi olduğu görülmektedir. Ayrıca 5 yıldan az evli olan bireylerin neredeyse olmadığı ve 20 yıldan fazladır evliliği devam eden bireylerinde az olduğu araştırmada görülmektedir. Bu sonucun nedeni olarak Türk Medeni Kanunu'nun 306. maddesi gereğince 5 yıldan az evlilik süresinde evlat edinme için eşlerden birinde en az 30 yaş sınırının aranması ve günümüzde biyolojik olarak çocuk sahibi olma isteğinin de evlilik süresi içerisinde ileri zamanlara ertelenmesi söylenebilir. Başka bir araştırmada evlat edinmek isteyen infertil çiftlerin evlilik yılları yapılan araştırmadan çıkarılan sonucu destekler nitelikte olup 5-10 yıl aralığında evli olan bireylerin sayısı (%27,6) ve 11-15 yıl aralığında evli olan bireylerin (%31,6) sayısının toplamı katılımcıların yarısından fazladır (Puryaz, 2019, s. 57). Yine infertil tedavisi gören bireylerle yapılan bir başka araştırmada 1-5 yıl aralığında evli olanların sayısı katılımcıların neredeyse yarısını (%49) oluşturmaktadır. 6-10 yıl aralığında (%25) ve 10 yıldan fazla (%26) süredir evli olanlar araştırmaya katılanların diğer yarısını oluşturmaktadır (Yaylagülü Okuducu & Yorulmaz, 2020, s. 15).

Katılımcıların yarısından fazlası (%65) bir işte çalışmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu kamu çalışanıdır. Başka bir çalışmada evlat edinmek isteyen infertil çiftlerin büyük bir çoğunluğunun (%72,4) çalışan kişilerden olduğu bulgusu elde edilmiştir (Puryaz, 2019, s. 57).

Katılımcıların yarısından fazlası (%59,3) kız çocuk evlat edinmiştir. Bireylerin evlat edindiği dönemdeki çocuğun yaşına ilişkin bulgulara çocukların neredeyse tamamının (%90,7) 1 yaşına gelmeden evlat edinildiği görülmektedir. Yapılan bir başka çalışmada da evlat edinen ailelerin daha çok 0-1 yaş aralığında, kimsesiz ve kız çocuğu evlat edinmek istediği bilgisi elde edilmiştir (Dönümcü, 2013). Puryaz (2019) tarafından yapılan çalışmada da katılımcıların çoğunluğu (%63,3) evlat edinmek istedikleri çocuk için cinsiyet tercihinde bulundukları ve evlat edinmek istedikleri çocuktaki yaş tercihleri büyük oranda (%69,4) 0-1 yaş aralığında olan çocuklara yönelik olduğu görülmektedir. Yörükoğlu (2007) tarafından yapılan araştırmada da evlat edinmek isteyen bireylerin yeni doğmuş bebekleri evlat edinmek istedikleri görülmüştür. Bu bilgidan hareketle ailelerin kendi gelenek ve göreneklerine, kendi kuralları çerçevesinde çocuklarını büyütme arzusu taşıdıkları ya da daha önce başka bir aileye

aidiyet hissetmeden bir geçmiş olmadan kendilerine ait bir gelecek inşaa etmek istedikleri ifade edilebilir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar da bireylerin daha çok 0-1 yaş aralığında ve kız çocuk evlat edinmek istedikleri elde edilmiş ve diğer araştırmalarında bu sonucu destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

4.2. Evlat Edinen Bireylerin Evlat Edinme Öncesi Yaşamlarına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Bu bölümde araştırmaya katılan bireylerin evlat edinme öncesi yaşamlarına ilişkin bilgiler tartışılmıştır. Katılımcıların yarısına yakını 3-5 yıl aralığında ve aynı oranda 5 yıldan fazla süre içerisinde evlat edinmeye karar vermiştir. Sonuç olarak bireylerin neredeyse tamamı (%81,5) en az 3 yıldan sonra evlat edinme kararı almıştır. 1 yıldan az sürede karar veren katılımcı (%12,1) düşük orandadır. Bu bulgulara dayanarak bireylerin karar verme süreçlerinin uzun yıllar aldığı ve evlat edinmeye karar vermeden önce başka alternatif yöntemleri tercih ettikleri söylenebilir. Ayrıca 1 yıldan kısa sürede evlat edinmeye karar veren bireylerin evlilik öncesinde biyolojik olarak çocuk sahibi olmayacağını bilmelerinden kaynaklı olduğu sonucu elde edilmiştir. Yapılan bir araştırmada infertil tedavisi gören bireylerin üçte biri (%32) evlat edinme konusunda kararsızlık yaşarken, neredeyse beşte biri (17,5) evlat edinmeyi düşünmektedir (Zeren, 2016, s. 50). Yapılan bir başka araştırmada ise katılımcıların infertilite tedavisi sonrası çocukları olmayacağını anladıklarında eşleriyle birlikte konuşarak evlat edinme kararı verdikleri, biyolojik olarak çocuk sahibi olmayacaklarını anladıklarında kuruma başvuru yaptıkları belirlenmiştir. (Tezel, Demirel, & Kaya, 2018, s. 24). Elde edilen bu sonuçlar evlat edinmeye karar verme sürecinin uzun bir zaman aldığı, bireylerin karar verme sürecinde kararsızlıklar yaşadıklarını, evlat edinme sürecinin bireyler için zorlayıcı bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar yapılan diğer çalışmaları destekler niteliktedir (Keten, 2017; Nazık, 1988; Tezel, Demirel, & Kaya, 2018; Yörükoğlu, 2007).

Bireylerin evlat edinme nedenlerine bakıldığında araştırmaya katılanların çok büyük bir çoğunluğunun (%76,4) biyolojik olarak çocuk sahibi olamadığı için evlat edindiği, beşte birinin (%21,4) biyolojik olarak çocuk sahibi olabilen ancak evlat edinmek istediği için evlat edindiği, katılımcıların küçük bir kısmının da (%2,1) biyolojik olarak çocuk doğurmayı tercih etmediği ancak çocuk sahibi olmak istediği için evlat edindiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Biyolojik olarak çocuk doğurmayı tercih etmeyen yani gönüllü olarak çocuksuz olan bireyler çocuk sahibi olma kararının verilmesinin bireye ait olduğunu ve toplumsal baskılardan sıyrılmayı ifade etmektedir (Eke, 2020; Gobbi, 2013). Yapılan bir başka araştırmada ise

araştırmaya katılanlara “Sizce kimler evlat edinmeli?” sorusu yöneltmiş olup katılımcıların en çok verdiği cevabın (%33,9) “Evli olup çocuk sahibi olamayan çiftler” olduğu görülmüştür (Aslantürk & Koç, 2019, s. 826). Bu durum araştırmaya katılan katılımcıların verdikleri cevabı toplum tarafından verilen cevaplarla desteklendiği yönünde bir kanaat oluşturmaktadır. Katılımcıları evlat edinmeye karar verme süreleri ve karar verme nedenleri arasındaki ilişki incelendiğinde biyolojik olarak çocuğu olamayacağını bilen kişilerin evlat edinmeye daha kısa sürede karar verdiği belirlenmiştir. Yapılan araştırmada elde edilen bulgular diğer çalışmaları destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların biyolojik olarak çocuk sahibi olmamanın eşleri ile aralarında sorun olma durumu incelendiğinde katılımcıların neredeyse tamamı (%89,7) sorun olmadığını belirtmiştir. Biyolojik olarak çocuk sahibi olamayan ve bu durumun eşleri ile aralarında sorun olan katılımcıların neredeyse yarısı (%45,5) devamlı olarak sosyal çevrelerinden çocuklarının olmamasına yönelik olduğunu, yaklaşık olarak üçte birinin de (%36,4) eşlerinin ve kendilerinin çoğunlukla yetersiz ve eksik hissetmelerinden kaynaklı olduğu bilgisi elde edilmiştir. 60 infertil kadın ile yapılan bir araştırmada infertilitenin eşler arasında büyük bir sorun yaratma durumunun her dört evlilikten birinde görüldüğü elde edilmiştir (Kırca & Pasinlioğlu, 2013, s. 171). Çalışmada elde edilen bulgular ile araştırma sonuçları birbirini destekler niteliktedir.

Evlat edinme sürecinin bireylerin ruh sağlıkları üzerinde etkileri bulunmaktadır (Seymenler & Siyez, 2018, s. 192). Araştırmaya katılan katılımcılardan her 3 kişiden biri (%30) evlat edinme sürecinde çaresizlik yaşadığı, dört kişiden birinin (%22,9) depresyon yaşadıkları, altı kişiden biri kaygı bozukluklarının olduğu (%16,4), dört kişiden birini (%25) yalnızlık yaşadıkları ve bir kısmının (%5,7) obsesiflik ve sosyal fobi yaşadıkları belirlenmiştir. Biyolojik olarak çocuk sahibi olamayacağı için evlat edinen bireylerde evlat edinme süreci içerisinde depresyon, suçluluk, içine kapanma, hayal kırıklığı ve öfke gibi ruh sağlığını etkileyen bir süreçle karşılaşılabilir (Zastrow & Kirst-Ashman, 2016, s. 148). Yapılan bir araştırmada infertil bireylerin depresyon düzeyleri ölçülmüş ve elde edilen sonuçlarda dört katılımcıdan birinde (%18) majör depresyon yaşadıkları elde edilmiştir (Bozkurt, 2001, s. 34). Yapılan bir diğer araştırmada ise bireylerin evlat edinme sürecinde aslında sosyal çevreleri tarafından destekleniyormuş gibi görülürken aslında çevrelerindeki bireylerin sözel olarak olumlu baktıkları fakat evlat edinen bireye acıma duygusu ile yaklaştıkları, evlat edinen kişilere biyolojik olarak çocuk sahibi olamaması ve başkasının çocuğuna bakması nedeniyle çocuğa ise kimsesiz olmasından kaynaklı olarak olumsuz tutumla yaklaştıkları bulgusu elde

edilmiştir (Gökce, 2017, s. 29). Yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar diğer araştırmaları destekler niteliktedir.

Evlat edinme sürecinin ruh sağlığına olan etkisinin bireylerin sosyal yaşantılarında etkisine bakıldığında bireylerin neredeyse tamamı (%87,1) sosyal çevrelerinin evlat edinme sürecinde kendilerine daha çok destek olunması gerektiğini düşünerek hareket ettiklerini ve sosyal yaşantılarının olumlu etkilendiğini belirtmişlerdir. Bozkurt (2001, s. 40) tarafından yapılan çalışmada bireylerin sadece birinin (%2) sosyal yaşantısının olumlu etkilendiği, yine küçük bir kısmının (%22) olumsuz etkilendiği ve çoğunluğunun (%76) sosyal yaşantısında bir değişiklik olmadığı bulguları elde edilmiştir. Yapılan çalışma ile elde edilen bulgular arasında değişkenlik gözlemlenmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların yarısından fazlası (%59,3) evlat edinme sürecinin ruh sağlıklarına olan etkileri sebebiyle tıbbi tedaviye başvurmuştur. Başvuru yapanların büyük bir çoğunluğu (%74,7) psikiyatr kontrolünde ilaç kullanmaktadır. Başka bir çalışmada bireylerin bir kısmının (%22,6) psikiyatr-psikolog desteği aldığı bulgusu elde edilmiştir ve yine aynı çalışmada katılımcıların bir kısmının (%17) psikiyatrik ilaç kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır (Duymaz Diler, 2020, s. 41). Kutlu ve Varışlıoğlu (2021, s. 75) tarafından yapılan bir çalışmada infertil tedavisi gören bireylerin büyük bir çoğunluğunun (%80) psikolojik olarak tıbbi tedavi görmeyi reddettiği belirlenmiştir (Kutlu & Varışlıoğlu, 2021, s. 75). Duymaz Diler (2020) tarafından yürütülen çalışmada elde edilen bulgular yapılan çalışmayı destekler nitelikte olup Kutlu ve Varışlıoğlu (2021) tarafından yapılan çalışma ile ters düşmektedir. Ayrıca katılımcıların evlat edinme sürecinin ruh sağlığına etkileri sebebiyle tıbbi tedaviye başvurma durumları ve eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu süreçte tıbbi tedavi almayı kabul eden bireylerin neredeyse tamamının üniversite/yüksekokul ve lisansüstü eğitim düzeyine sahiptirler. Bireylerin eğitim seviyelerindeki artış ile profesyonel destek alma konusundaki olumlu yönelimleri birbirini destekler niteliktedir. Tıbbi tedavi desteği alan bireylerin dörtte biri (%25,3) psikologdan psiko-sosyal destek alırken geri kalanı (%74,7) psikiyatr kontrolünde ilaç kullanmıştır. Yapılan bir başka çalışmada infertilite tanısı almış kadın katılımcıların yarısına yakını (%37,1) süreç içerisinde ruhsal destek aldığı bulgusu elde edilmiştir (Keskin, Bilge, Baykal Akmeşe, & Karaca Saydam, 2012, s. 57).

Evlat edinme sürecinde çocuğun yaşı önemli bir faktördür. Çünkü bir yaşından sonra evlat edinilen çocuklarda biyolojik ebeveynleri tarafından olumsuz deneyimler yaşama riskine sahip olan çocuklardır. Küçük yaşta bu olumsuz deneyimlere maruz kalan çocuklar evlat

edinen ailelerle de bağ kurarken zorluklar yaşayabilmektedir (Vorria, ve diğerleri, 2003). Evlat edinen bireylerin neredeyse tamamı (%80) evlat edinmek istedikleri çocuklara yönelik yaş ve cinsiyet kriteri belirtmişlerdir. Kriter belirten bireylerin neredeyse yarısı (%39,3) evlat edinilen çocuğun yaşının küçük olmasının çocuğu büyütürken kendi geleneklerine göre büyütme konusunda imkân sağlamasından kaynaklı olduğunu, dörtte biri hep kız çocuğu istemesinden kaynaklı olduğu, beşte biri hep erkek çocuğu istemesinden kaynaklı olduğu ve beşte biri çocuğa evlat edinildiği açıklandığında kız çocuklarının daha vefalı olacağı düşünmesinden kaynaklı kriter belirttiklerini ifade etmişlerdir. Başka bir araştırmada evlat edinen bireylerin yarısından fazlası (%63,3) yaş ve cinsiyet kriteri belirttiği bulgusu elde edilmiştir (Puryaz, 2019). Yapılan araştırma ile elde edilen sonuçlar diğer çalışmaları destekler niteliktedir.

Elde edilen bu sonuçlar evlat edinen bireylerin evlat edinmeye karar verme süreçleri hakkında bilgi sahibi olunması, neden evlat edinmeyi istediklerinin öğrenilmesi, evlat edinmenin eşler arasında yarattığı durumun neler olduğunun öğrenilmesi, evlat edinme sürecinin bireylerin ruh sağlığına ve sosyal yaşantılarına yansımalarının görülmesi ve bireylerin evlat edinme sürecinde tıbbi desteklerden faydalanma durumlarının tespit edilmesi açısından önemlidir.

4.3. Evlat Edinen Bireylerin Evlat Edinme Süreçlerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Bu bölümde araştırmaya katılan bireylerin evlat edinme süreçlerine ilişkin bilgiler tartışılmıştır. Araştırma katılan bireylerin yarısına yakını (%47,1) evlat edinme sürecinde desteklenme ihtiyacı duymaktadır. Desteklenmenin yanında anlaşılma (%38,6) ve dayanışma (%14,3) ihtiyaçları olduğu araştırmada görülmüştür. Yapılan bir araştırmada bireylerin evlat edinme sürecinde bilgi eksiklikleri yaşamalarından kaynaklı belirsizlikler yaşadıkları ve evlat edinme sürecinde dışlandıkları bilgisi elde edilmiştir (Yılmaz, 2013). Bireylerin süreçte yaşadıkları araştırmada elde edilen ihtiyaçları destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların neredeyse tamamı (%80,7) evlat edinmeye karar vermenin zorlayıcı bir süreç olduğunu belirtmiş ve bu sürece etki eden etkenlerin büyük oranda (%42) evlat edinme sürecindeki bilgi eksikliğinin sebep olduğunu ayrıca sosyal çevrenin yargılayıcı tutum ve davranışlarına maruz kalmanın ve aileleri ikna durumunun da zorlayıcı etkileri bulunmaktadır. Yapılan bir araştırmada katılımcıların yarısına yakını (%39,4) evlat edinmenin sosyal çevreleri ve akrabaları tarafından hoş görülmemesi durumunda kesinlikle olumsuz etkileneceği ve olumsuz etkileneceğini belirtmişlerdir.

(Yılmaz, 2013, s. 67). Yapılan bir diğer araştırmada ise, evlat edinen ebeveynlerin karşılaştıkları güçlükler arasında sosyal çevreleri tarafından kabul sorunları yaşadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. (Avcı, Ölmez, Kunt, & Pekince, 2021, s. 423). Bu çalışmada elde edilen evlat edinen bireylerin yaşadıkları sorunlar yapılan önceki çalışmaları destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların evlat edinme sürecinde karşılaşılan güçlüklerle üçte biri (%34,3) eşlerinin desteğiyle, üçte biri aile desteğiyle, üçte biri kendi motivasyonu, bir kısmı da arkadaş desteği ve tıbbi destekler ile başa çıkmaktadır. Bozkurt (2001, s. 32) tarafından yapılan bir araştırmada, evlat edinen bireylerin çoğunluğunun (%76) çevrelerinden sosyal destek aldığı bilgisi elde edilmiştir. Bir diğer araştırmada ise bireylerin süreç içerisinde karşılaştıkları güçlüklerle başa çıkmasındaki önemli bir etkenin çoğunlukla (%56) eşlerinin desteği olduğu bulgusu elde edilmiştir (Kutlu & Varışhoğlu, 2021, s. 75). Bu çalışmada elde edilen sonuç yapılan önceki çalışmalarla (Bozkurt 2001; Kutlu & Varışhoğlu, 2021) tutarlıdır.

Araştırmaya katılan katılımcıların tamamına yakını (%79,3) evlat edinme sürecindeki kolaylaştırıcı unsurun meslek elemanlarının davranışı olarak belirtmiştir. Geri kalan katılımcıların yarısı (%11,4) kurum politikalarının, diğer yarısı da (%9,3) evlat edinen diğer bireylerle görüşmenin süreci kolaylaştırdığını belirtmiştir. Bireyler evlat edinmenin yeterince zorlayıcı bir süreç olduğunu kurumda çalışan meslek elemanlarının sorularını yanıtlama, bilgi eksikliklerini giderme, süreç içerisinde yaşanan olumsuzlukların atlatılmasında destekleme, güçlendirme konularında destekler sağlayarak evlat edinme sürecinde kolaylaştırıcı bir unsur olduğu görülmektedir. Ayrıca kurum politikasının da evlat edinme sürecinin kolay ilerlemesi açısından önemli olduğu, hizmet sunumunun planlı ve hızlı olmasının, bürokratik engeller oluşmaması adına bireyi her konuda bilgilendirip başvuru sürecinin o şekilde ilerlemesinin sağlanması bireyler tarafından kolaylaştırıcı unsur olarak görülmektedir. Ayrıca evlat edinme sürecini yaşamış, evlat edinmiş bireylerin evlat edinme sürecinde olan bireylerle buluşmasının sağlanması ve bilgi paylaşımının sağlanması evlat edinen bireyin süreci anlamlandırmasına yardımcı olurken aynı zamanda evlat edinme sürecini kolaylaştırmaktadır. Başka bir çalışmada bireylerin evlat edinme sürecinde en iyi destek olarak diğer ebeveynlerle görüşmeler yaparak süreç hakkında bilgi almanın olduğu bilgisi elde edilmiştir (Atkinson & Gonet, 2007, s. 95). Çalışmada elde edilen diğer evlat edinen ailelerle görüşmenin kolaylaştırıcılığı diğer çalışmalarda elde edilen bulguları desteklemektedir.

Yapılan bu araştırmadan çıkan sonuçlarda evlat edinme sürecinde olan bireylerin ihtiyaçlarının, sürecin zorlayıcı/güç yanlarının ve güçlüklerle başa çıkma yöntemlerinin neler olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu veriler bireylere yönelik sunulacak hizmetlerin, müdahalelerin planlanması açısından önemlidir.

4.4. Evlat Edinen Bireylerin Evlat Edinme Sonrası Yaşamlarına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Bu bölümde araştırmaya katılan bireylerin evlat edinme sonrası yaşamlarına ilişkin bilgiler tartışılmıştır. Katılımcıların yarısından fazlası (%65) evlat edindikleri çocukla ilk temasta tarif edilemez bir duygu yaşadığını söylemiştir. Diğer katılımcılar ise duygulandıklarını, mutlu olduklarını, tedirgin olduklarını, heyecanlandıklarını, büyülediklerini ve kafa karışıklığı yaşadıklarını belirtmiştir. Başka bir araştırmada bireyler evlat edinme sonrası hemen büyük bir sevgi hissettiklerini belirtmişlerdir (Ezugwu, Obi, & Onah, 2002). Çalışmada elde edilen evlat edinme sonrası hissedilen duygular diğer çalışmalarda elde edilen bulguları desteklemektedir.

Çocuğun eve gelmesiyle katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%75) kaygı yaşadıklarını söylemiştir. Yaşanılan kaygıların yarısına yakını (%41,9) evlat edinilen çocuğun biyolojik ebeveyn tarafından alınmasına duyulan kaygı olarak belirlenmiştir. Katılımcıların geri kalanı evlat edindikleri çocuğun biyolojik ebeveyni olmadıklarından kaynaklı terkedilme, evlat edindikleri çocuğun biyolojik aile olmadıkları için bir gün kendilerini sevmeme, vazgeçme, çocuğu sağlıklı bir şekilde büyütme ve evlat edinilen çocuğun evlat edinildiği evde mutlu olma durumu kaygılara sebep olmaktadır. Yapılan bir araştırmada evlat edinen kişilerin yarısından fazlası (%56,2) çocuğun biyolojik ailesinin ileride evlat edinilen çocuğun karşısına çıkma durumunda kesinlikle kaygılanacağını/ kaygılanacağını belirtmiştir (Yılmaz, 2013, s. 68). Karataş (2020) tarafından yapılan araştırmada ise bireyler evlat edindikleri çocukların biyolojik ailelerinden alınma kaygısı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Başka bir araştırmada evlat edinen katılımcılarla yapılan görüşmede bireyler çocukların mutsuz olmadığından emin olmak istediklerini ve çocuklarına evlat edinilmiş olmanın olumsuz bir şey olmadığını aktarmayı hedeflediklerini belirtmişlerdir (Jones & Hackett, 2008, s. 164). Yapılan çalışmada elde edilen bulgular diğer araştırmaları desteklemektedir.

Evlat edinen bireylerin evlat edindikleri çocukları benimseme süresine bakıldığında katılımcıların tamamına yakını (%92,9) evlat edindikleri çocuğu ilk bir ay içerisinde benimsemiştir. Aynı şekilde eşleriyle çocuğu benimseme sürelerine bakıldığında tamamına yakınının (%98,5) eşiyle benzer sürelerde benimseme gerçekleştirdiği görülmektedir. Yapılan

bir araştırmada bireylerin evlat edindikleri çocuğu en az biyolojik ailesi kadar sevip benimseyecekleri bulgusu elde edilmiştir (Ezugwu, Obi, & Onah, 2002, s. 212). Yapılan çalışmada elde edilen bulgular diğer araştırmaları desteklemektedir.

Araştırmaya katılanların tamamına yakını (%96,4) çocuğuna evlat edinildiğini mutlaka açıklanması gerektiğini düşünmektedir ve bu konuda neredeyse bütün katılımcılar (%92,7) eşleriyle aynı fikirdedir. Yapılan bir araştırmada evlat edinen ailelerin neredeyse tamamı (%75) evlat edindiğini çocuğuna açıklamış olup, evlat edinildiğini daha açıklamayan bir kısmın (%20) ebeveynlerinin de açıklama konusunda doğru zamanı beklediklerini belirtmiştir. Yapılan çalışmanın tam tersine çok küçük bir kısım evlat edinmenin açıklanmasını reddetmektedir (Gençöz & Altınoğlu Dikmeer, 2014, s. 236). Yapılan çalışmadaki elde edilen bulgular diğer araştırmaları destekler niteliktedir.

Evlat edinme durumunun açılanma durumu ve bireylerin eğitim durumları karşılaştırıldığında çocuklarına evlat edinildiğini açıklamak istemeyen fakat meslek elemanları tarafından açıklamaları gerektiği konusunda bilgilendirilmelerine dayalı olarak açıklayan bireylerin mezuniyet durumları ilkokul ve lisedir. Lisans ve lisansüstü mezuniyeti olan bireylerde benzer durumlarla karşılaşılması edinilen bulgunun anlamlılığını göstermektedir.

Evlat edinme sonrasındaki sürecin aile yaşantısına yansımaları katılımcılar benzer çoğunluklarla dile getirmiştir. Bu yansımalar katılımcılar tarafında şu şekilde dile getirilmiştir; çok şey öğrendik o bize biz ona çok şey kattı (%28,5), bütün yaşantımız değişti her anlamda daha mutlu olduk (%21,9), bütün odağımız çocuğumuz oldu yaşantımızı ona göre şekillendirdik (%8,8), daha öncesinde hiçmişiz tamamlandık (%23,4) ve daha planlı yaşamaya başladık (%17,5). Yapılan bir nitel araştırmada da ebeveynlere evlat edinme sonrası içsel süreçleri sorulmuş ‘‘Uykudayken bile özlemek, iki farklı bedende tek can olmak, aile olmak, kavuşma anındaki mutluluk’’ gibi cevaplar alınmıştır (Avcı, Ölmez, Kunt, & Pekince, 2021, s. 421). Bu çalışmada elde edilen sonuç diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir.

Ayrıca katılımcılara evlat edinme öncesi ve sonrası aile yaşamlarındaki yaşadıkları sorunlardaki farklılaşma sorulduğunda 3’te biri (%34,3) hayatlarında öncesinde yalnızlık ve mutsuzluk olduğunu fakat artık umut dolu olduklarını belirtmişlerdir. Diğer katılımcılar ise; öncesinde çocuksuzluk sorunun olduğunu fakat şimdi kaybetme korkusu yaşadıklarını (%20), ufak tefek şeylere nedeniyle oluşan tartışmaların son bulduğunu ve bütün önceliğin çocuk olduğunu (%15,7), sorumlulukların arttığı (%5,7), evlat sevgisinin her sorunu çözdüğünü bütün sorunların unutulduğunu (%22,1) belirtmişlerdir. Bunların aksine değişiklik olmadığını

belirten (%2,1) katılımcılarda bulunmaktadır. Başka çalışmalarda elde edilenler ise yaşanan kaygıların değiştiği yönündedir (Karataş, 2020; Yılmaz, 2013). Diğer çalışmalarda elde edilen bulgularda araştırmayı destekler niteliktedir.

Bireylerin çok büyük bir çoğunluğu (%82,9) evlat edinme sonrasında profesyonel desteğe başvurmuştur. Ayrıca bireylerin eğitim durumları ve evlat edinme sonrası profesyonel destek alma durumlarına bakıldığında eğitim durumu lisans ve lisansüstü olan bireylerin profesyonel destek alma konusunda daha eğilimli oldukları bilgisi elde edilmiştir. Eğitim seviyesi ile profesyonel destek alma konusundaki kalıp yargılardan sıyrılma ayrıca ekonomik olarak da daha özgür olma durumu göz önünde bulundurulduğunda bu bireylerin psikolojik destek alma konusuna daha ılımlı yaklaştığı düşünülmektedir.

Evlat edinmeyi düşünenlere önerileri sorulduğunda katılımcıların yarısından fazlası (%62,1) kesinlikle evlat edinsinler önerisinde bulunmuştur. Yine bir kısmı da (%28,6) çocukları olsa bile evlat edinsinler şeklinde ifade etmişlerdir. Evlat edinen bireylerin önerilerine bakarak evlat edinme konusunda olumlu tutumlara sahip olduklarını görmekteyiz. Bireylerin evlat edinmeye karar verme nedenlerine ve karar verme sürelerine bakıldığında en az 3 yıl sürdüğü elde edilmiştir. Bireylerin önerilerinden yola çıkarak evlat edinmeye karar vermek için uzun süreler beklemeye gerek olmadığı, evlat edinenlerin olumsuz bir tutumu olmadığı aksine destekleyici bir tutumları oldukları görülmektedir. Yapılan çalışmalarda bu sonuçları destekler niteliktedir (İlerisoy, 2012; Küsmez, 2020; Yılmaz, 2013).

Evlat edinen ailelere yönelik elde edilen çocuklarıyla ilk kavuşmadaki duyguları, çocuklarının eve gelmesiyle yaşadıkları kaygılar, çocuklarını benimseme süreleri ve evlat edinilmenin açıklanması, evlat edinmenin aileye yansımaları, evlat edinmeden sonra aile yaşantısındaki sorunlara yönelik değişimler ve evlat edinen ailelerin diğer ailelere önerilerine yönelik bulgular evlat edinecek ailelere bir öngörü olması açısından önemlidir.

SONUÇ

Bu araştırmada elde edilen bulguların değerlendirilmesi sonucunda genel olarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Evlat edinen ailelerin eğitim seviyelerine bakıldığında çoğunluğun üniversite/yüksekokul ve lisansüstü mezunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evlat edinen bireylerin neredeyse tamamının evli olduğu ve aktif olarak çalışma hayatı içerisinde oldukları belirlenmiştir.

Evlat edinilen çocukların yaşlarına bakıldığında neredeyse tamamının 0-1 yaş arasında evlat edinildiği görülmüştür. Bunda bireylerin çocukları kendi geleneklerine göre yetiştirme isteğinin etkisi bulunmaktadır. Ayrıca daha çok kız çocuklarını evlat edinmek istedikleri görülmektedir. Bunun sebebi olarak da bireylerin evlat edindikleri çocuklara evlat edinildiğini açıkladıklarında kız çocuklarının daha vefalı olacaklarını düşünmelerinden kaynaklıdır.

Bireylerin evlat edinmeye karar verme sürelerinin en az üç yıl sürdüğü belirlenmiştir. Bu sonuca dayanarak evlat edinmeye karar vermenin zor bir süreç olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca evlat edinmeye bir yıldan kısa sürede karar veren bireylerin kendisinin veya eşinin çocuğunun olmayacağını bilmesinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Biyolojik olarak çocuk sahibi olamama durumunun eşler arasında nadiren sorun olduğu bu sorunlarında yetersiz, eksik hissetme ve sosyal çevre baskısı olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğunun biyolojik olarak çocuk sahibi olamayacağı için evlat edinmeye karar verdiği belirlenmiştir. Ayrıca biyolojik olarak çocuk sahibi olabilen ve evlat edinen bireyler ve biyolojik olarak çocuk sahibi olabileceği halde doğurmayı tercih etmemesinden kaynaklı evlat edinen bireyler de bulunmaktadır.

Biyolojik olarak çocuk sahibi olamamanın eşler arasında sorun olma durumunun çok küçük bir azınlığı kapsadığı belirlenmiştir. Bu sorunlarında eşlerin kendilerini yetersiz, eksik hissetmesinden ve sosyal çevrelerinden uzaklaşmalarından kaynaklı olduğu belirlenmiştir.

Evlat edinme sürecinin bireylerin ruh sağlıklarına depresyon, kaygı bozukluğu, yalnızlık, çaresizlik, obsesiflik ve sosyal fobi oluşumu gibi etkileri bulunduğu belirlenmiştir. Evlat edinme sürecindeki bu ruhsal etkilerin sosyal yaşantıya yansımalarının bireylerin sosyal çevrelerinin evlat edinme sürecinde olmalarına dayalı olarak daha sosyal bir yaşantı yaşamaları için aktifleştirilmeye çalışıldıkları belirlenmiştir. Aynı zamanda evlat edinme

sürecinin bireyin ruh sağlığına etkilerine dayalı olarak tıbbi destek alan bireylerin tıbbi destek almasının bilinmesiyle çevrelerinin kendilerine acıma duygusu ile yaşlaştığı aynı zamanda çevrelerinin kendilerinden uzaklaşarak sosyal yaşamlarının da kısıtlandığı belirlenmiştir.

Bireylerin evlat edinme sürecinde yaşadıkları ruhsal etkiye ilişkin bir kısmının tıbbi destek aldığı belirlenmiştir. Bu tıbbi desteğin büyük oranda psikiyatri hekimi kontrolünde tıbbi tedavi hizmeti almak psikologdan psiko-sosyal destek almak olduğu belirlenmiştir. Tıbbi destek alan bireylerin genel olarak eğitim seviyesinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çalışmadan elde edilen dikkate değer bir başka sonuç Evlat edinilen çocuğun cinsiyeti ve yaşı hakkında ailelerin bir kanaat geliştirmesi üzerinedir. Katılımcıların çoğunluğunun 0-2 yaş aralığında kız çocuk istediği bununla birlikte küçük bir oranda katılımcının cinsiyet ve yaş kriteri olmadan uygun olan ilk çocuğu evlat edinmek istediği belirlenmiştir. Bireylerin kriter belirtme nedenleri hep bir kız çocuklarının olmasını istemesi, hep bir erkek çocuklarının olmasını istemesi, küçük yaşta evlat edinmenin kendi geleneklerine göre yetiştirmede katkı sağlayacağını düşünülmesi ve evlat edinmenin açıklandığında kız çocuklarının daha vefalı olacağı düşüncesinden kaynaklı olduğu belirlenmiştir.

Bireylerin evlat edinme sürecinde desteklenme, anlaşılma ve dayanışma ihtiyaçları olduğu belirlenmiştir. Evlat edinmeye karar vermeye ilişkin bir süreç yaşadıkları ve bu zorluklara aileleri ikna etmede güçlük yaşamının, sosyal çevrenin yargılayıcı tutum ve davranışlarına maruz kalmanın ve bireylerin evlat edinme sürecine ilişkin bilgi eksikliğinin etki ettiği belirlenmiştir. Bireylerin evlat edinme sürecinde karşılaştıkları güçlüklerle eş desteği, aile desteği, arkadaş desteği, profesyonel tıbbi destek ve kişinin kendi motivasyonu ile başa çıktığı belirlenmiştir.

Evlat edinme sürecini büyük oranda meslek elemanlarının davranışlarının kolaylaştırdığı belirlenmiştir. Ayrıca kurum politikaları ve evlat edinme sürecinde olan bireylerin süreci tamamlamış ve evlat edinmiş bireylerle görüşmesinin de kolaylaştırıcı etkisi olduğu belirlenmiştir.

Evlat edinen bireylerin çocukla ilk temasta yaşadıkları duygular farklılaşmaktadır. Katılımcılardan duygulandıkları, mutlu oldukları, tedirgin oldukları, tarif edilemez duygular yaşadıkları, heyecanlandıkları, kafa karışıklığı yaşadıkları ve büyülendikleri gibi birçok duygu yaşadıkları belirlenmiştir.

Evlat edinen bireylerin büyük bir çoğunluğunda evlat edindikleri çocuk eve geldiğinde kaygı yaşadıkları belirlenmiştir. Bu kaygılar evlat edinilen çocuğun biyolojik ebeveyni olmamaktan kaynaklı terkedilme korkusu, biyolojik ebeveyn olmama kaynaklı sevilme ve benimsenme kaygısı, biyolojik ebeveynleri tarafından alınacak kaygısı, evlat edinilen çocuğu sağlıklı bir şekilde büyütme yönelik kaygılar ve evlat edinilen çocuğun evde mutlu olup olmama konusunda yaşanan kaygı olarak belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen bir diğer önemli sonuç ise evlat edinen bireylerin evlat edindikleri çocuğu benimseme süresinin büyük oranda il bir ay içerisinde gerçekleştiği ve en fazla 6 içerisinde benimsedikleri belirlenmiştir. Evlat edinilen çocuğa evlat edinildiğini açıklama konusunda eşler arasında fikir ayrılığı olmadığı ve evlat edinilmenin mutlaka açıklanması gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir.

Bireylerin evlat edinmesinin çok şey öğrettiği, çocuklarının kendilerine kendilerinin çocuklarına çok şey kattığı, daha öncesinde hiç oldukları evlat edindikten sonra tamamlandıkları, daha mutlu oldukları, daha planlı yaşamaya başladıkları ve bütün odaklarının çocukları olduğu yönünde aile yaşantılarına yansımaları olduğu belirlenmiştir.

Bireylerin evlat edinme sonrası yalnızlık ve mutsuzluklarının bittiğini artık umut dolu oldukları, evlat sevgisinin her sorunu çözdüğünü her şeyi unuttukları, önceleri çocuksuzluk sorunu yaşadıkları fakat şimdide kaybetme korkuları olduğu, ufak tefek tartışmaların artık son bulduğu ve bütün odaklarının çocuklarında olduğu, sorunlarının bittiği ve sorumluluklarının arttığı yönünde değişimler yaşadıkları belirlenmiştir.

Bireylerin evlat edinme sonrası büyük oranda profesyonel bir destek aldıkları belirlenmiştir. Bireylerin bu destekleri çocuğun gelişimi için çocuk gelişim uzmanlarından, psikolog ve psikiyatlardan aldıkları belirlenmiştir. Ayrıca bireylerin eğitim seviyelerinde artış ile evlat edinme sonrasında profesyonel bir destek alma konusunda anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Yapılan çalışmada elde edilen verilere göre çalışmanın ikinci bölümünde yer alan hipotezleri destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmanın verilerinde evlat edinmenin zorlayıcı bir süreç olduğu ve uzun zaman aldığı, evlat edinmeye karar vermenin zor olduğu, bireylerin evlat edinme sürecinde ciddi kaygılar ve bürokratik sorunlar yaşadıkları sonuçları elde edilmiştir.

Bireylerin evlat edinmek isteyen diğer bireylere kesinlikle evlat edinsinler, çocukları olsa bile evlat edinsinler, eğer biyolojik çocukları var ise evlat edinmesinler ve zorluklarla baş

etmeyi öğrensinler, süreçlerini diğer evlat edinmek isteyenlerle paylaşarak onları yüreklendirsınler şeklinde önerilerde bulundukları belirlenmiştir.

Yapılan çalışma sonunda araştırmacılara yönelik öneriler;

- Evlat edinen bireylere yönelik ulusal literatürde yapılan araştırmaların sınırlı sayıda olması sebebiyle evlat edinen bireylerin süreçlerine ilişkin bilgi eksiklikleri bulunmaktadır. Yapılan bu araştırma ile bilgi eksikliğinin bir kısmının kapatılması amaçlanmıştır ancak alandaki bilgi eksikliğinin yoğunluğundan kaynaklı olarak daha fazla araştırmanın yapılması, daha derinlemesine görüşmeler yapılarak bilgilerin edinilebilmesi açısından nitel araştırmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu konuda özellikle nitel daha fazla araştırma yapılması önerisinde bulunmaktadır.

Politika yapıcılara yönelik öneriler;

- Evlat edinmeye başvuran bireylerin başvuru sonrasında evlat edinmek için ortalama bekleme süreleri üç yıldır. Bu üç yıl bireyler için zorlu ve yıpratıcı geçmektedir. Bireylerin yararı gözetilerek evlat edinme sürecinin kısaltılabilmesi için alanında çalışan meslek elemanlarının arttırılması, başvuru ile birlikte bütün prosedürlerin ülke genelinde bir yönetmelik önerilmektedir.
- Bireylerin bir kısmı evlat edindiğini, çocuklarının olmadığı/olamayacağını toplumsal baskılar sebebiyle gizlemektedir. Evlat edinen bireylerin bu toplumsal baskıyla mücadele etme yöntemi genel olarak çocukları olmadığını/olamayacağını saklamak, evlat edinme sürecini gizlemek hatta evlat edinmenin hemen öncesinde taşınarak yeni bir sosyal çevreye çocuklu bir şekilde girmesi ve eski çevresiyle bağlarını koparması şeklinde ilerlemektedir. Toplumda var olan evlat edinmeye yönelik olumsuz tutum ve davranışlar göz önünde bulundurulduğunda toplumsal bilinç düzeyinin arttırılması doğrultusunda tüm bireylere ulaşılabilecek şekilde kamu spotları oluşturulması önerilmektedir.
- Evlat edinen bireyler hakkında bilgi sahibi olunması ve literatürün gelişmesi için araştırmalar yapılması gerekmektedir. Evlat edinen aileler hassas bir grup olduğu için araştırma doğrultusunda ailelere ulaşmak pek kolay olmamaktadır. Bakanlık kişisel verilerin gizliliği doğrultusunda ve ailelerin hassasiyetini göz önüne alarak bu ailelerle yapılan araştırmalar için uygulanacak görüşme formu/anket formu için destek sağlamamaktadır. Fakat bu araştırmaların yapılabilmesi konusunda bir güçlük oluşturmaktadır. Evlat edinen bireyin gönüllülüğü göz önünde bulundurularak

araştırmacının uygulama için başvurusu sonucu kurumda çalışan meslek elemanları tarafından bireylere genel bir e-posta/sms iletilmesi ve gönüllü olan bireylerin dönüşlerini araştırmacıyla yapması gerektiği belirtilerek bir bilgilendirme yazısı iletebilir. Araştırmacı gizlilik esasına uygun olarak katılımcının isteği doğrultusunda görüşmelerini yapabilir. Bu doğrultuda bir yasal düzenlemenin yapılması önerilmektedir.

Hizmet sunuculara yönelik öneriler;

- Evlat edinmek isteyen bireylerin bir kısmı evlat edinme süreci hakkında bilgi sahibi olamadığı, nereden bilgi alacağını bilmediği için evlat edinme sürecinde zorluk yaşamaktadır. Evlat edinmek isteyen ailelerin tamamına ulaşmak adına kurumlarda çalışan meslek elemanlarının belirli dönemlerde kamuoyu bilinçlendirme çalışmaları planlanması önerilmektedir. Bireylerin evlat edinme hizmeti hakkında tam anlamıyla bilgi sahibi olması evlat edinme süreçlerine katkı sağlayacak düzeyde bir hizmettir.
- Ebeveyn ve sosyal hizmet uzmanı iş birliği sadece başvuru süresince değil tüm evlat edinme süreci boyunca devam etmeli ve evlat edinme sonrasındaki izleme sürecinde de devamı gelmelidir. Sosyal hizmet uzmanı evlat edinme konusundaki bütün bilgileri ebeveynlere aktarmalı ve ebeveynlerin bilinçli karar vermelerini sağlamalıdır. Evlat edindikten sonra uzun vadede aile sisteminde oluşabilecek olumsuz etkiler için ebeveynler sosyal hizmet uzmanı tarafından hazırlanmalıdır. Eğer bir sorunla karşılaşırsa nasıl üstesinden gelineceği üzerinde ebeveynlere eğitim verilmelidir. Bu eğitimler öncelikle ebeveynlerin ve çocuğun ailesini tanımasını sağlayarak başlamalıdır. Bireysel ve ailevi güçlü yönler ortaya çıkarılmalı ve ihtiyaçlar doğrultusunda güçlendirme yapılmalıdır. Ebeveynlerin ve çocukların etkili iletişim kurması sağlanmalıdır. Eğer iletişimde bir aksaklık varsa iletişim becerilerinin kullanımının geliştirilmesine yönelik ek hizmetler sunulmalıdır. Sosyal hizmet uzmanının çocukları tanıması gerekmektedir. Hangisi istismar mağduru hangisi ihmal edilmiş veya terk edilmiş bilmelidir. Bu bilgiler doğrultusunda da çocukların ihtiyaçlarını belirlemeli ve onlara yönelik hizmetler sunmalıdır. Yine çocuklara yönelik davranış yönetme, özsaygı, olumlu benlik kavramı eğitimleri verilmelidir. Ayrıca ebeveynlere de evlat edinmenin aileyi nasıl

etkileyeceği hakkında eğitimler verilmelidir. Tüm bunların meslek elemanları tarafından ailelere sunulmasıyla bireylerin evlat edinme süreçlerine olumlu bir katkısı olacağı düşünülmektedir ve meslek elemanlarının benzer şekilde müdahale planları oluşturması her aileye yönelik farklı bir planda ilerlemesi önerilmektedir.

- Evlat edinme sürecinde meslek elemanları tarafından bireylerin ihtiyaç analizleri yapılmalıdır. Örneğin yapılan bu araştırmada da bireylerin bir kısmının süreç içerisinde ve sonrasında psikolojik bir destek alma gereksinimi duydukları bulgusuna ulaşılmıştır. Bireylerle yapılan görüşmelerde ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda diğer meslek elemanları ile iş birliği içinde olup bireyin ihtiyaı doğrultusunda gerekli yönlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Meslek elemanlarının birbiri ile işbirliği içinde olması multi disiplinler bir çalışmanın bireylere daha fazla yarar sağlayacağı düşünüldüğü için bu yöntemle çalışılması önerilmektedir.

Kaynakça

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu.

Acar, H. (2006). İslam Hukuku Açısından Evlat Edinme ve Hz. Peygamber'in Zeynep'le Evliliği. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 7, 99-110.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı . Evlat Edinme. Ankara , Ankara.
<https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/chgm/uploads/pages/yayinlar/evlat-edinme-mevzuat-isleyis-siklikla-sorulan-sorular.pdf> adresinden alındı

Aktaş, A. (2004). Aile Terapisinde Sosyal Hizmet Yaklaşımı. *Aile ve Toplum*, 6(2), 33-40.

Aslantürk, H., & Koç, F. (2019). Sosyal Hizmet Lisans Öğrencilerinin Evlat Edinme Yoluyla Kurulmuş Tek Ebeveynli Aileler Hakkındaki Görüş ve Düşünceleri: Kocaeli Üniversitesi Örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 814-842.

Atkinson, A., & Gonet, P. (2007). Strengthening Adoption Practice, Listening to Adoptive Families. *Child Welfare League of America*, 87-104.

Avcı, N., Ölmez, B. S., Kunt, M., & Pekince, P. (2021). Evlat edinen ve koruyucu ailelerin bebek ve küçük çocuklarıyla ilgili eğitim ihtiyaçları. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 410-444.

Baş Süzel, E. (2019). Biyolojik Ailenin Evlat Edinilene Mirasçı Olması Sorunu. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1463-1488.

Bay, A. (2014). Osmanlı Toplumunda Evlatlıklar ve Hukuki Durumları. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(4), 149-163.

Baygın, C. (2003). Evlat Edinmenin Sonuçları. *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(3-4), 627-650.

Baykara Acar, Y., & Acar, H. (2002). Sistem Kuramı - Ekolojik Sistem Kuramı ve Sosyal Hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 13(1), 29-35.

Bernal, R., Hu, L., Moriguchi, C., & Nagypal, E. (2009). Child Adoption in the United States: Historical Trends and the Determinants of Adoption Demand and Supply, 1951-2002. 1-63.

- BM. (1989, Kasım 20). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi.
- Bozkurt, O. (2001). *İnfertilite ve Tedavi Sürecinin Psikiyatrik Etkileri*. İstanbul.
- Crosson-Tower, C. (2018). *Exploring Child Welfare: A Practice Perspective (7th ed.)*. New York: Pearson.
- Çavuşoğlu, T. (2014). Mithat Paşa ve Islahhaneler. T. Çavuşoğlu içinde, *Sosyal Hizmetler Tarihinde Kilometre Taşları* (s. 9-17).
- Çavuşoğlu, T. (2014). Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu ve Çocuk Bayramı 1921-1983. T. Çavuşoğlu içinde, *Sosyal Hizmetler Tarihinde Kilometre Taşları* (s. 68-114).
- Çavuşoğlu, T., & Çetinkaya, J. (2014). Darülaceze ve Sosyal Hizmetler. T. Çavuşoğlu içinde, *Sosyal Hizmetler Tarihinde Kilometre Taşları* (s. 18-38).
- ÇHGM. (2020). *T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü*. Mart 20, 2021 tarihinde Kurumsal Yıl Sonu İstatistikleri: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/41553/kurumsal-istatistikler.pdf> adresinden alındı
- Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK), Resmi Gazete 25876 (15 Temmuz 2005), Kanun no. 5395.
- Çocukların Evlat Edinilmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi.
- Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Sözleşmesi.
- Danış, M. Z. (2006). Davranış Bilimlerinde Ekolojik Sistem Yaklaşımı. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür Araştırma Dergisi*, 45-53.
- Dönümcü, Ş. (2013, Ağustos 29). *Evlat Edinme: Bildiklerimiz ya da Bilmediklerimiz*. Bianet Bağımsız İletişim Ağı: <https://m.bianet.org/bianet/cocuk/149521-evlat-edinme-bildiklerimiz-ya-da-bilmediklerimiz> adresinden alındı
- Duran, R. (2021). Türkiye Aile Yapısında Evlat Edinme Üzerine Bir Değerlendirme. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 19-31.
- Duymaz Diler, F. (2020). *İnfertil Tedavisi Gören Kadınlarda Algılanan Sosyal Destek, Psikolojik Dayanıklılık ve Baş Etme Stratejilerinin Yaşam Doyumu Üzerine Etkisi*.
- Eke, P. (2020). *Çocuksuzluk Tercihinin Söylemsel İnşası*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı.

- Erdal, L. (2014). Türkiye'de Sosyal Politika ve Koruyucu Aile Hizmet Modeli. *Sosyo-Ekonomi Dergisi*, 171-192.
- Eryılmaz, N. (2010). *Çocuk Yuvasında ve Ailesinin Yanında Kalan 6 Yaş Çocuklarının Duygusal Becerilerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Öğretmenliği.
- Evlat Edinme Yönergesi.
- Ezugwu, F., Obi, S., & Onah, H. (2002). the Knowledge, Attitude and Practice of Child Adotion Among Infertile Nigerian Women. *Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 22(2), 211-216.
- Gençöz, T., & Altınoğlu Dikmeer, İ. (2014). Evlat Edinilmiş ve Biyolojik Ebeveyniyle Yaşayan Çocukların Davranışsal ve Duygusal Sorunları ve Bağlanma Düzeyleri ile Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Stillerinin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25(4), 234-243.
- Gobbi, P. E. (2013). A Model of Voluntary Childlessness. *Journal of Population Economics*, 26(3), 963-982.
- Gökce, H. (2017). Bir Sosyal Politika Olarak Evlat Edinmenin Toplumsal Direnç Kaynakları. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 19-38.
- Gökçearslan Çiftçi, E. (2009). Türkiye'de ve Dünyada Korunmaya İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Hizmetlerin Tarihsel Gelişimi. *Aile ve Toplum*, 5(19), 53-66.
- Hollingsworth, L. (2005). Birth Mothers Whose Parental Rights Are Terminated. In: G. P. Mallon, P. McCartt-Hess (Eds.). *Child Welfare for The 21st Century: A Handbook of Practices, Policies and Programs*, 469-480.
- İlerisoy, M. (2012). *Aile Sistemi Kuramı Çerçevesinde İnfertilite Tedavisi Gören Ailelerde Aile Yaşam Döngüsünün Nitel Yöntemlerle Araştırılması*. İstanbul.
- Jones, C., & Hackett, S. (2008). Communicative Openness Within Adoptive Families: Adoptive Parents' Narrative Accounts Of The Challenges Of Adoption Talk and The Approaches Used To Manage These Challenges. *Adoption Quarterly*, 157-178.
- Kağıtçıbaşı, Ç., & Ataca, B. (2017). Çocuğun Değeri ve Aile Değişimi: Türkiye'den Otuz Yıllık Bir Portre. *Sosyoloji Dergisi*, 77-101.

- Karataş, Z. (2017). Bağlanma Kuramı Açısından Kurum Bakımının Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 867-875.
- Karataş, Z. (2020). Evlat edinme sürecinde biyolojik annenin hak arama mücadelesi: vaka sunumu. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 1394-1414.
- Karatay, A. (2017). Türkiye’de Koruyucu Aile: Kökenleri, Gelişimi ve Bugünü. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(5), 389-427.
- Kaya Kılıç , A., & Tekin, H. (2019). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Korunmaya Muhtaç Çocuk Birimlerinde İhmal ve İstismar Vakalarına Verilen Hizmetlerin Niteliğine İlişkin Görüşleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(3), 843-865.
- Kayma, D. (2021). Evlat Edinme. F. Pashı, & H. Aslantürk içinde, *Çocuklarla Çalışma Temel Alanlar, Uygulamalar, Güncel Tartışmalar* (s. 1-31). Nobel Yayıncılık.
- Kesen, N. (2021). *Sivil Toplum Kuruluşlarının Yetimlere Yönelik Psikososyal Destek Hizmetleri: "Reyhanlı Eğitim Köyü" Örneği*.
- Keskin, G., Bilge, A., Baykal Akmeşe, Z., & Karaca Saydam, B. (2012). İnfertilite Tedavisi Gören Kadınların Depresyon, Umutsuzluk ve Evlilik Uyumlarındaki Değişimin Değerlendirilmesi . *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 21(2), 53-60.
- Keten, D. (2017). *Korunmaya Muhtaç Çocuklar: Ankara Çocuk Evleri Üzerine Niteliksel Bir Araştırma*. Tez.
- Kırca, N., & Pasinlioğlu, T. (2013). İnfertilite Tedavisinde Karşılaşılan Psikososyal Sorunlar. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(2), 162-178.
- Kirst-Ashman, K., & Hull, G. (1999). *Understanding Generalist Practice* (Cilt Second Edition). Chicago: Nelson Hail Publishers.
- Kızır, M. (2009). Türk Hukukunda Evlat Edinme. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(1), 151-184.
- KOREV. (2021). *Evlat Edinme Nedir?* 04 04, 2021 tarihinde Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği. adresinden alındı
- KOREV. (2022, Mayıs 20). *Koruyucu aile olma ve evlat edinme hakkında her şey*. Koruyucu Aile, Evlat Edinme Derneği: <https://www.korev.org.tr/post/37/%22koruyucu-aile-olma-ve-evlat-edinme-hakkinda-her-sey%22#:~:text=Evlat%20edinme%20stat%C3%BCs%C3%BCnde%20her%20y%C4>

%B1l,ve%20koruyucu%20aile%20%C3%A7ocukla%20tan%C4%B1%C5%9F%C4%B1r. adresinden alındı

Kutlu, L., & Varışlıoğlu, Y. (2021). İnfertilite Tedavisi Olan Kadınların Psikolojik İhtiyaçları ile Yardım Arama Tutumları Arasındaki İlişki. *Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 72-85.

Küçüklerin Evlat Edinilmesinde Aracılık Faaliyetlerinin Yürütülmesine İlişkin Tüzük .

Küsmez, B. (2020). Korunma İhtiyacı Olan Çocuklar İçin Kurumsal ve Alternatif Hizmet Modelleri: Bir Değerlendirme. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 4(3), 201-225.

Nazik, M. K. (1988). *Çocuksuz Ailelerin Evlat Edinme ve Koruyucu Aile Hakkındaki Görüşleri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

O'Brien, K. M., & Zamostny, K. P. (2003). Understanding Adoptive Families: An Integrative Review of Empirical Research and Future Directions for Counseling Psychology. *The Counseling Psychologist*, 31(6), 679-710.

Özkan, Y., & Kılıç, E. (2013). Aile'nin Psiko-Sosyal Destek İhtiyacını Karşılamada Yeni Bir Model Önerisi: Aile Sağlığı Merkezlerinde Aile Psiko-Sosyal Destek Birimi. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 25-44.

Paslı, F. (2017). Cinsel İstismara Uğrayan Çocukların Ekolojik Sistem Yaklaşımı Açısından İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 39-53.

Pecora, P. J., Whittaker, J. K., Maluccio, A. N., Bath, R. P., DePanfilis, D., & Plotnick, R. D. (2010). *The Child Welfare Challenge: Policy, Practice and Research* (3rd ed.). New Jersey: Transaction Publishers.

Puddy, R. W., & Jackson, Y. (2003). The Development of Parenting Skills in Foster Parent Training. *Children and Youth Services Review*, 25(12), 987-1013.

Puryaz, O. (2019). *Evlat Edinmek İsteyen İnfertil Çiftlerin İnfertiliteye Bağlı Stres Düzeyleri ve Cinsiyet Rollerine İlişkisi*. İstanbul.

Sadioğlu, F. C. (2020). Türk ve İsviçre Medeni Kanunlarına Göre Eşlerin Birlikte Evlat Edinmesi Kuralı. *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(2), 730-759.

Sarı, R. (2021). *İnfertil Çiftlerin Yaşadığı Psikososyal ve Cinsel Problemler*.

- Seymenler, S., & Siyez, D. M. (2018). İnfertilite Psikolojik Danışmanlığı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(2), 186-197.
- Sezgin, H., & Hocaoglu, Ç. (2014). İnfertilitenin Psikiyatrik Yönü. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 165-184.
- Sitrickland, N. (2015). *Is Anyone Out There?: Findingis Support as a Birth Mother*. In: M.Lindsey,C. Johnson (Eds.). *Adoption Advocate. A Publication of Nationa Council For Adoption*, No:88. <http://www.adoptioncouncil.org>. adresinden alındı
- Şahiner, C. (2020). Türkiye'de Sosyal Refah ve Liberal Politika Tartışmaları Bağlamında Çocuklara Yönelik Sosyal Politikalar. *International Marmara Social Sciences Congress (Imascon 2020 – Autumn)*, (s. 270-275).
- Teater, B. (2014). Sistem Kuramı ve Ekolojik Yaklaşım. B. Teater içinde, *Sosyal Hizmet Kuram ve Yönelimleri Uygulama İçin Bir Giriş* (S. Atatepe Özden, Çev., s. 25-48). Nika Yayınevi.
- Teater, B. (2015). Yöntem ve Kuramlara Giriş. B. Teater içinde, *Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri Uygulama İçin Bir Giriş* (A. Karatay, Çev., s. 9-24). Ankara: Nika Yayınevi.
- Tezel, Z., Demirel, B., & Kaya, Z. Ş. (2018). Ailelerin Koruyucu Aile Olmaya Karar Vermelerinde Etkili Olan Etmenler ile Koruyucu Aile Olmanın Anlam ve Önemi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 19(43), 15-36.
- Turan, A. (2016). 1815 Numaralı Trabzon Şer‘iye Sicili’ndeki Üç Kayıt Işığında Osmanlı Hukukunda Evlatlık Ve Koruyucu Ailelik Üzerine Bir İnceleme. II. *Türk Hukuku Tarihi Kongresi Bildirileri*, (s. 87-114).
- Tüzün, O., & Sayar, K. (2006). Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.
- Vorria, P., Papaligoura, Z., Dunn, J., IJendoorn, M. H., Steele, H., Kontopoulou, A., & Sarafidou, Y. (2003). Early Experiences and Attachment Relationships of Greek Infants Raised in Residential Group Care. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 1208-1220.
- Wegar, K. (2000). Adoption, Family Ideology and Social Stigma: Bias in Community Attituaes, Adoption Research and Practice. *Family Relations*, 49(4), 363-370.

- Yavuzer, H. (2012). *Ana-Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yaylagülü Okuducu, N., & Yorulmaz, H. (2020). İnfertilite Tanısı Konmuş Kadınlarda Yaşam Kalitesi. *İstanbul Kanuni Sultan Süleyman Tıp Dergisi*, 12(1), 13-20.
- Yazıcı, E. (2012). Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Çocuk Evleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 499-525.
- Yazıcı, E. (2019). *Çocuk Koruma ve Sosyal Hizmet*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Yıldız, L., Kaya, Ş., & Doğan, A. C. (2015). Evlat Edinme Süreci İçerisinde Yer Alan Ailelerde Yalnızlık., (s. 111-118).
- Yılmaz, K. (2013). *Bireylerin Evlat Edinme ve Evlat Edinme Hizmetine Karşı Bilgi ve Tutumları*. Yalova.
- Yılmaztürk, G. (1991). *İnfertil Ailelerin Evlat Edinme ve Koruyucu Aile Olma Konularındaki Bilgi ve Tutumları*. Ankara.
- Yörükoğlu, A. (2007). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zastrow, C., & Kirst-Ashman, K. K. (2016). Biyolojik Gelişim: Bebeklik ve Çocukluk. C. Zastrow, & K. K. Kirst-Ashman içinde, *İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre-I* (B. Tufan, Çev., s. 95-158). Ankara: Nika Yayınevi.
- Zeren, F. (2016). İnfertilite Tedavisi Alan Çiftlerde, Çift Uyumunun Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi. 1-126.

EKLER

EK-1: Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU

A. EVLAT EDİNER BİREYLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE EVLAT EDİNİLEN ÇOCUĞA İLİŞKİN BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz?

☐1. Kadın ☐2. Erkek

2. Doğum tarihiniz? .../.../.....

3. Eğitim durumunuz nedir?

☐1. Okur yazar değil ☐2. Okur yazar ☐3. İlkokul mezunu
☐4. Ortaokul mezunu ☐5. Lise veya dengi okul mezunu
☐6. Üniversite/yüksek okul mezunu ☐7. Lisans üstü eğitim mezunu

4. Medeni durumunuz?

☐1. Bekar ☐2. Evli

5. Yanıtınız evet ise kaç yıldır evlisiniz?.....

6. Çalışıyor musunuz?

☐1. Evet ☐2. Hayır

7. Cevabınız evet ise mesleğiniz?.....

8. Evlat edinilen çocuğunuzun cinsiyeti nedir?

☐1. Kız ☐2. Erkek

9. Çocuğunuzu kaç yaşında evlat edindiniz?

10. Evlat edinilen çocuğunuz şu an kaç yaşındadır?.....

B. EVLAT EDİNER BİREYLERİN EVLAT EDİNME ÖNCESİ YAŞAMLARI

11. Evlat edinmeye karar verme süreniz ne kadar zamanınızı aldı?

☐ 1 yıldan az ☐ 1-3 yıl arası ☐ 3-5 yıl arası ☐ 5 yıldan fazla

12. Evlat edinmeye evliliğinizin kaçınıcı yılında karar verdiniz?

- ☐ 1 yıldan az ☐ 1-3 yıl arası ☐ 3-5 yıl arası ☐ 5 yıldan fazla

13. Evlat edinmeye karar verme nedeniniz?

- ☐ 1. Çocuğumuz olmadığı için evlat edinmek istedim.
- ☐ 2. Çocuğum var, ancak her zaman ailesi olmayan bir çocuk evlat edinmek istemişim.
- ☐ 3. Çocuğum yok bu nedenle evlat edinmek istedim aynı zamanda ailesi olmayan bir çocuğu her zaman evlat edinmek istemişim.
- ☐ 4. Ebeveynsiz büyüdüm bu durumun zorluğunu bildiğim için kuruluş bakımındaki çocukların bir ailesi olması gerektiğini düşündüğüm için evlat edinmek istedim.
- ☐ 5. Benim ya da eşimin evlenmeden önce çocuğumuzun olmayacağını biliyorduk bu yüzden evlenmeden karar vermiştik
- ☐ 6. Diğer

14. Cevabınız çocuğunuz olmaması ise bu durum eşinizle aranızda sorunlara neden oldu mu?

- ☐ 1. Evet ☐ 2. Hayır

15. Cevabınız evet ise yaşadığınız sorunlar nelerdir?

- ☐ 1. Eşim ve ben çoğunlukla kendimizi yetersiz ve eksik hissettik
- ☐ 2. Eşimin ailesiyle sorunlar yaşadık ve bu durum da evliliğimize yansıdı
- ☐ 3. Eşim ve ben sürekli sosyal çevremizin çocuğumuz olmaması ile ilgili baskısına maruz kaldık.
- ☐ 4 Sosyal ilişkilerimiz azaldığı için eşimle olan ilişkimiz olumsuz etkilendi
- ☐ 4. Ayrılmayı düşündük
- ☐ 5. Diğer

16. Yaşadığınız sorunlar ruh sağlığını nasıl etkiledi? (Ucu açık soru)

- ☐ 1. Depresyon yaşadım
- ☐ 2. Kaygı bozukluğu yaşadım
- ☐ 3. Yalnızlık
- ☐ 4. Çaresizlik

() 5. Diğer

17. Yaşadığınız sorunla ilgili bir tedavi gördünüz mü?

- ()1. Evet ()2. Hayır

18. Cevabınız evet ise nasıl bir tedavi gördünüz?

- () 1. Psikologtan terapi aldım
 () 2. Psikiyatr kontrolünde ilaç kullanıyorum
 () 3. Diğer.....

19. Yaşadığınız sorunlar sosyal yaşamınızı nasıl etkiledi?

- () 1. İlaç kullandığımı öğrenenler benden uzaklaştı ve sosyal yaşamımı kısıtladı
 () 2. İlaç kullanımımı bilenler bana acıma duygusu ile yaklaştı ve beni sosyal çevreden uzaklaştırdı
 () 3. Sosyal çevremdeki insanlar bana daha çok destek olunması gerektiğini düşünerek sosyal yaşantımı daha aktif bir hale getirdi.
 () 4. Diğer.....

20. Evlat edinmeye karar verme sürecinin zor tarafları oldu mu?

- ()1. Evet ()2. Hayır

21. Cevabınız evet ise zor yönlerinden bahseder misiniz? (Ucu açık soru)

- () 1. Ailemizin kabul etmemesinden korktuk
 () 2. İleride acaba çocuğumuz dışlanır mı diye düşündük
 () 3. Çocuğumuza evlat edinildiğini söylediğimizde bizden uzaklaşmasından, ailesi olarak benimsememesinden korktuk
 () 4. Dışlanmaktan korktuk
 () 5. Diğer

22. Çocuğun cinsiyeti ya da yaşına ilişkin belirlediğiniz bir karar var mıydı? Bu karar sonradan değişti mi? Şimdi daha farklı düşünüyor musunuz?

- () 1. Evet belirli bir cinsiyet ve yaş söylemiştik, kararımız değişmedi, hala aynı düşüncedeyiz
 () 2. Evet belirli bir cinsiyet ve yaş söylemiştik, sonrasında kararımız değişti, hala aynı düşüncedeyiz
 () 3. Hayır belirli bir cinsiyet ve yaş söylememiştik, şartları sağladığımız ilk çocuğu evlat edindik

C.EVLAT EDİNEN BİREYLERİN EVLAT EDİNME SÜREÇLERİ

23. Evlat edinme süreçlerinde ne tür ihtiyaçlarınız oldu? (Ucu açık soru)

- ☐ 1. Desteklenme
- ☐ 2. Anlaşılma
- ☐ 3. Dayanışma
- ☐ 4. Yalnız kalma
- ☐ 5. Yalnız kalmama
- ☐ 6. Diğer

24. Evlat edinme süreçlerinde hangi güçlüklerle karşılaştınız? (Ucu açık soru)

- ☐ 1. Ailelerimizi ikna etmede zorlanma
- ☐ 2. Sosyal çevremizin yargılayıcı tutum ve davranışlara maruz kalma
- ☐ 3. Yalnızlaşma
- ☐ 4. Diğer.....

25. Karşılaştığınız güçlüklerle nasıl başa çıktınız?

- ☐ 1. Eşimin desteğiyle
- ☐ 2. Ailemin desteğiyle
- ☐ 3. Eşimin ailesinin desteğiyle
- ☐ 4. Arkadaşlarımla desteğiyle
- ☐ 5. Psikolojik olarak profesyonel bir destekle
- ☐ 6. Kendi motivasyonumla

26. Evlat edinme süreçlerinde kolaylaştırıcı unsurlar oldu mu? Oldu ise nedir? Biraz açıkla mısınız?

- ☐ 1. Meslek elemanlarının davranışları
- ☐ 2. Kurum politikası.....
- ☐ 3. Diğer.....

27. Evlat edinmenize ilişkin yakın çevrenizin tutumu nasıldı?

- ☐ 1. Sosyal çevremde herkes onayladı

- () 2. Sosyal çevremde kimse onaylamadı
- () 3. Benim ailem destekledi fakat eşimin ailesi desteklemedi
- () 4. Eşimin ailesi destekledi fakat benim ailem desteklemedi

D.EVLAT EDİNEN BİREYLERİN EVLAT EDİNME SONRASI YAŞAMLARI

28. Çocukla ilk temasınızda ne tür duygular yaşadınız? (Ucu açık soru)

- () 1. Duygulandım
- () 2. Mutlu oldum
- () 3. Tedirgin oldum
- () 4. Tarif edilemez bir duygu
- () 5. Heyecanlandım
- () 6. Diğer

29. Çocuğun evinize gelme döneminde ya da geldikten sonra hiç kaygı yaşadınız mı?

- () 1. Evet () 2. Hayır

30. Evet ise ne tür kaygılar yaşadınız? (Ucu açık soru)

- () 1. Öz ebeveynleri olmadığımız için bir gün bizi terk eder kaygısını yaşadım
- () 2. Öz ebeveynleri olmadığımız için bir gün bizi sevmez ya da benimsemez kaygısını yaşadım
- () 3. Öz ebeveynleri tarafından bizden alınacak kaygısını yaşadım
- () 4. Çocuğumuzu sağlıklı bir şekilde büyütme durumuna yönelik kaygı yaşadım
- () 5. Çocuğumuzun evde mutlu olup olmama konusunda kaygı yaşadım
- () 6 Evi çocuğumuza uygun şekilde hazırlama konusunda kaygı yaşadım
- () 7 Ailemizin çocuğumuza karşı olumsuz tutumu olması konusunda kaygı yaşadım
- () 8 Diğer

31. Çocuğu benimsemeniz ne kadar zamanınızı aldı?

- () 0-1 ay () 1-3 ay () 3-6 ay () 6 ay-1 yıl () 1yıldan fazla

32. Çocuğu benimseme süreci eşinizle aynı şekilde gerçekleşti mi?

- () 1. Evet () 2. Hayır

33. Çocuğunuza evlat edinilmesine ilişkin açıklama konusunda ne düşündünüz?

- () 1. Kesinlikle açıklamayı istemem ancak meslek elemanları paylaşmak zorunda olduğunu açıkladılar
- () 2. Mutlaka açıklanması gerektiğini düşünüyorum.

34. Çocuğunuza evlat edinilmesine açıklama konusunda eşinizle görüş farklılığı yaşadınız mı?

- () 1. Evet () 2. Hayır

35. Evlat edindikten sonraki süreç aile yaşantınıza nasıl yansıdı, açıkla mısınız?

.....

36. Evlat edinme öncesi yaşadığınız sorunlar ile sonraki sorunlar arasında ne tür farklılıklar var? Açıkla mısınız?

.....

37. Evlat edinme sonrası herhangi bir profesyonel destek aldınız mı?

- () 1. Evet () 2. Hayır

38. Evlat edinmeyi düşünen ailelere önerileriniz nelerdir?

- () 1. Kesinlikle evlat edinsinler
- () 2. Çocukları olsa bile evlat edinsinler
- () 3. Eğer biyolojik bir çocukları varsa evlat edinmesinler
- () 4. Zorluklarla baş etmeyi öğrensinler
- () 5. Önerdiğim bir şey değil çok zor
- () 6. Diğer.....

EK-2: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 01.09.2021-159937

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 31.08.2021
TOPLANTI SAYISI : 10
KARAR SAYISI : 294

Üniversitemiz Manavgat Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü **Dr. Öğr. Üyesi Ayten KAYA KILIÇ**'in danışmanlığını, **Pınar İlkay ÇETİN**'in araştırmacılığını üstlendiği, "*Evlât Edinen Ailelerin Evlât Edinme Süreçlerinin İncelenmesi*" konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvuruca ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Kurul Başkanı

Başkan
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Sibel MEHTER AYKIN
(izinli)

Üye
Prof. Dr.
Ebru İÇİGEN

Üye
Prof. Dr.
Nurşen ADAK

Üye
Prof. Dr.
Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM

Üye
Prof. Dr.
Taner KORKUT

Üye
Prof. Dr.
Gökhan AKYÜZ

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Pınar İlkay ÇETİN
Doğum Yeri - Tarihi	
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Adana Seyhan Rotary Anadolu Lisesi
Lisans Diploması	Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Hizmet- 3,14
Tezsiz Yüksek Lisans Diploması	-
Proje Konusu	-
Yüksek Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi-Sosyal Hizmet
Tez/ Dönem Projesi Konusu	Evlat Edinme
Doktora Diploması	-
Tez/Dönem Projesi Konusu	-
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
BİLİMSEL FAALİYETLER	
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	Gülhane Eğitim Araştırma Hastanesi
Projeler	-
Çalıştığı Kurumlar	LÖSEV-LÖSANTE
E-Posta	